Interviu cu VICTOR BABIUC, ministrul Apărării

22
ANUL VIII
Nr. 6 (364), 11–17 februarie 1997

pag. 6–7

VIRGIL NEMOIANU, MIRCEA MARTIN: Imaginea României în lume

pag. 10–11

TIA ŞERBĂNESCU: Disputa pentru FPS

pag. 5

Despre numirile de ambasadori

pag. 9

GABRIELA ADAMEŞTEANU

Ambasadorii unei alte culturi

Aşteptînd să înceapă emisiunea de ştiri de la miezul nopţii, am mutat la întîmplare pe un post apropiat, (M6), unde rula un episod din *Dosarele X*: crime legate de un copil cu însuşiri malefice. Mama copilului aparţinea unei comunităţi cu rituri arhaice, de care încercase să se desprindă. Nimerisem tocmai la scenele de maximă tensiune: un grup de bărbaţi, aparţinînd vechii comunităţi, costumaţi în negru, ca într-o reprezentare a mitului Conspiraţiei, se agitau în jurul copilului posedat de diavol, încercînd să-l exorcizeze: fierturi colorate, viscoase, desene cabalistice cu roşu pe piele, formule ritualice bodogănite într-o altă limbă decît cea în care vorbiseră pînă atunci personajele. Nu era engleza americană a agenţilor FBI, nici franceza postului M6, în care se tradusese filmul. Totuşi, o înţelegeam. „Nu puteţi, nu puteţi", a strigat copilul satanic, recalcitrant la ritualul exorcismului. Brusc am realizat că scena vrăjilor era vorbită într-o limbă română cu puternic accent american. Ferestrele s-au spart de o vijelie care a ridicat-o pe mamă sus, în tavan şi de acolo ea îngîna cîntecul ielelor (*„ielelor, suratelor"* etc.). Am simţit cum nota *terror* slăbeşte şi comicul cîştigă teren. Şi mi-am mai dat seama că rişti, ca român, o reacţie paradoxală: aproape o mulţumire măruntă. Cum-necum, de ce, de ne ce, durii din *Dosarele X* vorbesc – sau măcar ascultă – vorbindu-se românește. Mi-am amintit că o singură dată am mai văzut, tot într-un film de consum, un personaj şi o comunitate românească (din America): personajul era un fost legionar cu un trecut plin de lagăre şi crime, şi, pentru că încerca prin orice mijloc să şi-l ascundă, curgea o grămadă de sînge, inclusiv al propriei fiice. Iată puţinele ocazii cînd în plin *thriller* ori *soap* am auzit vorbindu-se românește: firesc, fără reclama plătită de guvernul român, fără nota festivistă insuportabilă.

Cam asta este imaginea românului în produsul **artistic** occidental de consum: un clişeu **artistic**, alăturat eternului Dracula şi clişeului de presă bine ştiut (copiii din canale şi gări, copiii handicapaţi în mizeria orfelinatelor, persecutarea romilor, reţelele de furt din Vest etc.), care sigur că nu ne mulţumeşte.

Şi pe care nici alegerile din 17 noiembrie n-au reuşit deocamdată să le schimbe.

Dar a cărui vină o purtăm, în bună parte, şi noi: ce ambasadori ai culturii române trimitem, de 50 de ani, în străinătate? Cum arată instituţiile româneşti de acolo? Cîtă credibilitate au ele în faţa românilor din exil, capabili să facă un lobby? Care este profesionalismul atîtora dintre angajaţii români din străinătate, în afară de acela, indiscutabil, de a dibui zilele cînd se vînd mărfuri cu reducere în fiecare magazin, ce bacşişuri se cuvin duse şi cui, în „centrală", pentru ca să mai ieşi şi altădată „afară", cum să-ţi faci propriile „biznisuri" etc.?

Şi, la trei luni după alegeri, cine sînt cei chemaţi să prezinte în străinătate noul chip al României? De ce atîta întîrziere şi tăcere?

O distinsă specialistă de cultură română îmi relatează că în Italia există doritori să înveţe limba română. Exista şi lectorul disponibil să ţină respectivele cursuri, conform contractului reciproc dintre cele două ţări. La Institutul Italian din Bucureşti învăţarea limbii italiene este o activitate constantă, la fosta „Accademia di Romania", la Biblioteca Română de la Roma, propunerea unor cursuri de limbă română nu s-a acceptat. Ce activitate intensă putea fi deranjată de o asemenea iniţiativă? Nici una. În privinţa acestui centru al culturii române, disputat între MAE şi Academia Română, există un singur consens: că de 7 ani aici nu se face nimic. O clădire **superbă**, o tradiţie interbelică **superbă** (a specialiştilor în arheologie, arte plastice etc., care s-au format aici), în jur un lanţ de institute academice ale celorlalte ţări europene, funcţionînd, toate, conform scopului iniţial, o bibliotecă preţioasă etc., decăzute la serviciile unui hotel pentru oficiali de mîna a doua, a treia ş.a.m.d. Am uitat totuşi ceva: sala de expoziţii, închiriată cui vrea să expună orice, fără obligaţia de a avea vreo legătură cu România. Cei responsabili cu activitatea acestui centru s-au consumat, în conformitate cu tradiţia strămoşească, în lupte interne sau jalnice bîrfe.

Care va fi soarta acestui centru după ce titulara sa, d-na Zoe Dumitrescu-Buşulenga, se va întoarce, în fine, acasă, să se odihnească după atîta activitate? Care va fi soarta celorlalte centre culturale româneşti din străinătate la a căror conducere s-au putut afla antioccidentali ca Paul Everac (la Veneţia) sau personalităţi cu faimă rea printre românii din emigraţie, cum este Virgil Tănase (între altele, şi ca apărător al lui Ion Iliescu la Televiziunea Franceză, după mineriada din 1990)?

La ora aceasta diferitele ministere şi forţe din coaliţia guvernamentală sînt în competiţie pentru mult doritele posturi în străinătate. Întîrzierea numirilor poate fi deja reproşată noii puteri. Pentru ca noii numiţi să reprezinte interesele României, nu ale lor proprii, responsabilitatea MAE şi a Preşedinţiei sînt foarte mari.

SĂPTĂMÎNAL EDITAT DE GRUPUL PENTRU DIALOG SOCIAL ● ANUL VIII ● 20 pagini ● 900 lei

SCRISORI OPINII DREPT LA REPLICĂ

CHESTIONAR 1997

Aşteptăm răspunsurile dumneavoastră pînă la data de 1 martie 1997, data poştei.

Instrucţiuni: se încercuieşte codul corespunzător răspunsului ales

1. În 1996, faţă de anii precedenţi, revista „22" mi s-a părut:
- Mai bună 1
- Mai slabă 2
- La fel 3

2. Pe o scală de la 1 (nota cea mai mică) la 10 (nota cea mai mare), apreciez revista „22" astfel:

foarte slabă ← → foarte bună

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

3. Citesc revista:
- Integral 1
- Majoritatea articolelor 2
- Doar articolele care mă interesează 3

4. Exemplarul meu din revista „22" mai este citit de .....persoane

5. Autorii mei preferaţi din revista „22" sînt (maximum cinci autori):

6. În general, prefer să citesc:
- Texte scurte şi concise 1
- Pagini tematice cu mai mulţi autori 2
- Pagini bloc de un singur autor 3
- Seriale 4

7. Citesc rubricile în modul următor:

	(Aproape) Totdeauna	Deseori	Uneori	Rareori	(Aproape) Niciodată
Editorialul	1	2	3	4	5
Scrisori de la cititori („Curier")	1	2	3	4	5
Comentariu politic	1	2	3	4	5
Comentariu economic	1	2	3	4	5
Interviul săptămînii	1	2	3	4	5
Accente (articole pe teme de actualitate)	1	2	3	4	5
Anchete/Reportaje pe teme de actualitate politică	1	2	3	4	5
Anchete/Reportaje pe teme de actualitate socială	1	2	3	4	5
Eseu	1	2	3	4	5
Istorie	1	2	3	4	5
Masă rotundă la GDS	1	2	3	4	5
Comentariul de sondaje	1	2	3	4	5
Cronica TV	1	2	3	4	5
Cronica de carte	1	2	3	4	5
Cronica de teatru	1	2	3	4	5
Cronica de film	1	2	3	4	5
Cronica plastică	1	2	3	4	5
Revista presei	1	2	3	4	5
Articole despre NATO şi UE	1	2	3	4	5
Pagina externă („Lumea")	1	2	3	4	5
Suplimente gratuite	1	2	3	4	5

8. Cine aş dori să fie invitat la „Interviul săptămînii" (maximum cinci persoane):

9. Ce nu găsesc în revista „22" şi m-ar interesa:

10. Ce nu îmi place în „22":

11. Mă încadrez în categoria de vîrstă:
- sub 25 ani 1
- între 25–29 ani 2
- între 30–39 ani 3
- între 40–49 ani 4
- între 50–59 ani 5
- între 60–70 ani 6
- peste 70 ani 7

12. Sexul:
- Feminin 1
- Masculin 2

13. Profesia:

14. Venitul meu net lunar se înscrie în categoria:
- sub 200.000 lei 1
- între 200.000–299.999 lei 2
- între 300.000–399.999 lei 3
- între 400.000–499.999 lei 4
- între 500.000–749.999 lei 5
- între 750.000 lei–1.000.000 lei 6
- peste 1.000.000 lei 7

15. Numele şi adresa (doar pentru cei care doresc să participe la tragerea la sorţi):

IMPORTANT

Datorită numărului mai mare de cărţi primite pentru concurs, vor fi acordate – prin tragere la sorţi – 60 de premii. Pînă la închiderea ediţiei am contactat şi obţinut acceptul din partea editurilor: HUMANITAS, POLIROM, CLAVIS, POLIMARK, ATHENA şi INSTITUTUL EUROPEAN

SCRISORI

Stimată redacţie „22",

Interviul D-lui Andrei Cornea, din nr. 1 (359) al revistei Dv., cu ministrul de Interne, Gavril Dejeu, m-a încurajat să vă scriu.

O veche, ba chiar ponosită anecdotă suna cam aşa: „Un evreu în România era tare supărat că nu era considerat român de către compatrioţi, cu toate că, după toate aparenţele, vorbeşte limba impecabil şi cultural aparţine spaţiului românesc. Şicanat fiind din varii motive şi-ncurajat de politica „poliţiei", evreul nostru emigrează. Unde? În Israel. Ei bine, acolo, cu toate că învaţă limba şi-şi dă silinţa să se integreze, constată cu stupoare (şi bucurie) că de fapt noii-i compatrioţi îl consideră român. În sfîrşit, ajunge la ce tînjea."

Mă numesc Vera Medrea, născută Spitzer, sînt evreică şi trăiesc acum în Germania. La 15 septembrie 1996, mergînd în ţară, constatam cu bucurie că şi în ţară îmi căpătasem statutul de româncă. În sfîrşit. Mai bine zis, mi-l păstrasem pe cel cîştigat în străinătate. Toate aceste revelaţii aveam să le am pe graniţa ţării. Onoarea mi se explica de către un grănicer, care astfel „dădea o palmă UDMR-ului".

Ce se întîmpla. Exista sau se-nfiinţa tocmai o „lege"(?), care, pe cei de etnie română, chiar necetăţeni români, îi scutea de taxa de viză. Onorată, dar nedumerită, mi-am văzut de drum, bucuroasă şi de economia de bani şi timp. Incidentul l-am uitat, pînă la 31 decembrie 1996, cînd, la aceeaşi graniţă, am fost retrogradată. Nu mai eram considerată demnă de apartenenţă. Copiii mei, însă, da. De soţ nu mai vorbesc. Explicaţia era numele de fată: fără îndoială, eram acum de etnie germană. La argumente de genul: este absurdă legea în sine, este discriminatorie, numele nu poate hotărî apartenenţa nimănui la o naţionalitate... există doar atîţia evrei şi „alte naţionalităţi conlocuitoare" care şi-au schimbat numele sau chiar s-au născut cu el, care, evident, sînt scutiţi de taxă „pe nedrept". Nu am reuşit să-l încălecăm pe grănicerul vigilent român cu logica – el deţine **singur** şi neîndoielnic criteriul etniei fiecăruia. La toate acestea se adaugă inconsecvenţa aplicării acestui criteriu (vezi 15.09.'96), care mă indignă şi apoi tonul jignitor familial, ba chiar bădăran-mitocan, cu care eşti tratat. (Înjurături zemoase ce vor să demonstreze neputinţa şi nevinovăţia; adresarea la „subiect" cu „bă"-ul caracteristic autorităţii în uniformă.) Am sperat că cei 7 (şapte) ani au adus schimbări... Nu la graniţă.

Aş vrea să aflu ce fel de lege este cea amintită.

Şi aştept răspuns la serioasa, ba chiar grava întrebare: „Cine este Roman"? Acesta este de altfel şi titlul umilei mele „scrisori deschise către cititori", adresată redacţiei Dv. multinaţionale.

Cu stimă,

Vera Medrea
Heilbronn, 24 ianuarie 1997

Biblioteca **Grupului pentru Dialog Social** anunţă constituirea Clubului **INTERNET GDS.**
Toţi cei interesaţi să contribuie la promovarea Internet-ului în România sînt aşteptaţi la întîlnirile săptămînale ce au loc în fiecare miercuri la ora 17.00 la Biblioteca Grupului pentru Dialog Social din **Calea Victoriei nr. 120.**

Reamintim cititorilor noştri că această pagină le aparţine, ca şi responsabilitatea pentru scrisorile lor.

ŞERBAN ORESCU

De ce atît de tîrziu?

Trebuie salutat răspunsul populaţiei la apelul de joi seara (30 ianuarie) al primului ministru Ciorbea... apel la sprijin pentru o reformă radicală. Nu mai puţin trebuie să ne întrebăm de ce vine sprijinul popular pentru privatizare şi, în general, pentru o reformă rapidă, la noi în ţară, atît de tîrziu...

Istoria va analiza această întîrziere, desigur, dar înainte de a o face istoricii, cu altă perspectivă, desigur, decît noi, cei de azi, să punctăm cîteva elemente:

1. Revenirea de la comunism la societatea liberă şi economia de piaţă s-a dovedit peste tot în Europa Centrală şi de Est mai dificilă decît se credea. **Reacţia anticomunistă s-a încetinit în momentul cînd s-a pus problema continuării revoluţiei politice în planul economic** (cu pierderea eventuală a locului de muncă, apariţia inegalităţilor şi cu sentimentul frustrant de a fi muncit inutil timp de decenii). E drept, în România această încetinire s-a manifestat mai pregnant decît în ţările situate la vestul ei...

2. Nu sîntem un popor cu *feed-back*, adică cu reacţii rapide (zicala privind „răbdarea pînă ajunge cuţitul la os" o confirmă...); aceasta face ca unul din avantajele principale ale democraţiei – formarea voinţei politice colective în funcţie de reacţii individuale corecte la *input*-urile sociale – să lase de dorit. A fost deci posibil la noi ca degradarea economiei să aducă la putere opoziţia abia după şapte ani de la revoluţie (record negativ, chiar în raport cu Bulgaria).

3. Avem un fel narcisist de a ne privi pe noi înşine, care ne împiedică să ne analizăm obiectiv calităţile (relativizîndu-le, după caz) şi mai ales defectele (după unii, aceasta se cheamă patriotism, iar contrariul, lipsă de patriotism...). Un exemplu din multe – Ana Blandiana a fost întrebată, la prima ei vizită la München, dacă Alianţa Civică nu îşi propune ridicarea unei statui a lui Bălcescu pe unul din bulevardele Bucureştiului. Din acelaşi narcisism a rezultat şi incapacitatea de analizare critică a moştenirii industriale comuniste...

La opusul nostru se situează poporul german, care nici în prezent, după cincizeci de ani de la ultimul război, nu încetează să-şi analizeze culpabilităţile **şi să tragă consecinţe politice**.

4. Ne place să dăm vina pentru defectele noastre, ca *homo oeconomicus* (deficit de productivitate şi creativitate, reacţii la impulsurile pieţei etc.), pe cei 45 de ani de comunism, dar în parte greşim. Acest sistem a încercat, în cadrul industrializării forţate, să imprime societăţii, fără succes, o mentalitate industrială. Comportamentele antieconomice sînt imputabile mai curînd unor registre arhaice, pe care comunismul, în mod paradoxal, le-a promovat **prin accelerarea dementială a mobilităţii sociale** (politica sa de cadre certate cu valorile...).

5. Vina majoră a comunismului, ca factor de degradare a capacităţii de reacţie, o vedem în distrugerea elitelor, pe o scară nemaiîntîlnită în sistemul comunist mondial (poate cu excepţia Chinei lui Mao Tse Dun, în timpul revoluţiei culturale). După revoluţia din decembrie '89, libertatea a pus în lumină la noi un fenomen neaşteptat: în locul vechilor elite decimate de comunişti nu se mai află, practic, mai nimic în stare să reacţioneze politic şi managerial corect, ci individualism anarhic, pasivitate, lipsă de spirit de rezistenţă şi risc; revenisem mental la caracteristicile unei societăţi rurale. Distrugerea vechilor elite şi mobilitatea socială forţată creau auspicii proaste revenirii la capitalism şi democraţie.

6. S-a pus deci problema creării unei societăţi şi economii de tip occidental **fără premisele istorice pe care aceste societăţi le aveau în Occident**. Din capul locului un proiect dificil, fiindcă din nou se făcea apel la un *engineering* social, doar de semn schimbat faţă de cel practicat de comunişti... Acest proiect e dificil nu numai în ţara noastră, ci chiar în fosta RDG, deşi susţinut cu 600 de miliarde de mărci pînă acum.

7. Societatea şi economia ce le avem în faţă ca model sînt produsul (cum era şi societatea românească dizolvată de comunişti între 1946–1950) **unei evoluţii de sus în jos**, de la feudalism, prin valuri succesive de democratizare, la democraţia burgheză; abia în ultimul veac şi jumătate a fost această evoluţie marcată de rolul corector al partidelor social-democrate. Concepţia fostului preşedinte Iliescu, că s-ar putea ajunge la această societate (cu economie socială de piaţă sau la modelul suedez, cum spunea domnia sa) **de jos în sus**, este falsă – ea nu are precedent istoric şi nu poate avea. Pentru a fi „socială", o economie trebuie să fie mai întîi funcţională. D-l Silviu Brucan a fost mai aproape de adevăr, deci, cerînd ca opoziţia să ia puterea. Fostei opoziţii îi revine – abia acum românii îi acordă prilejul – funcţia creării unei societăţi şi economii liberale oarecum după vechiul *pattern*, adică **de sus în jos**, urmînd ca, odată realizat acest proces, partidele socialiste sau social-democrate să-l corecteze. Judecînd sociologic, pînă acum am pierdut timpul...

8. La toate acestea se adaugă un alt pericol (deşi minor!), care părea să se deseneze iminent, imediat după revoluţie, cînd unii căutau în folclor şi într-un nou semănătorism resursele spirituale necesare transformărilor pendinte. Această teză a pierdut din impact şi nu putem decît să ne bucurăm; ea nesocotea faptul că la baza civilizaţiei industriale se află relegarea folclorului în sfera muzeelor, ceea ce nu înseamnă sacrificarea lui, ci o clară separaţie între prezent şi arhaic.

Nu ştim dacă aceste considerente sînt de natură să accelereze, dar poate ele vor ajuta la înţelegerea noii întîrzieri istorice a societăţii româneşti **în faza postcomunistă**. Căci din întîrziere în întîrziere riscăm nu numai să batem pasul pe loc (aceasta se şi întîmplă), ci ceva mult mai grav, pe termen lung – să fim aspiraţi existenţial...

EMIL HUREZEANU

O antantă paradoxală?

Ministrul român de Externe, Adrian Severin, cu un start atît de dinamic într-o diplomaţie transformată de regimul Iliescu într-o sumă de stereotipii retorice, ne-a surprins, zilele trecute, printr-o declaraţie neobişnuită: România ar intenţiona să creeze împreună cu Ungaria şi Polonia „parteneriate strategice", în procesul anevoios de integrare euro-atlantică.

Mărturisesc că formula de „parteneriat strategic" are, pentru mine cel puţin, o rezonanţă rebarbativă. **„Parteneriatul"** a devenit o noţiune inflaţionară, ce ascunde, de cele mai multe ori, eufemistic, refuzul unei forme, poate mai banale, dar mai sigure, de **contract** între două sau mai multe state: alianţă, tratat sau garanţii reciproce. În definitiv, şi Statele Unite-anunţau, cu cîţiva ani în urmă, că Germania, pe de o parte, şi, în perspectivă, Rusia postsovietică sînt parteneri strategici. Această formulă n-a schimbat nimic în raporturile formalizate politic şi juridic de securitate, atît de strînse şi stabile, americano-germane, după cum nici în bunăvoinţa tot mai precaută cu care strategii americani îi scrutează pe cei ruşi, într-un cert parteneriat, dar al expectativei reci-călduţe. În sfîrşit, „parteneriatul pentru pace", propus de NATO est-europenilor în urmă cu trei ani, marcînd un progres faţă de postura vidului de securitate univoc de la sfîrşitul războiului rece, nici n-a reuşit să-l transforme într-o grădină a deliciilor păcii externe. Era, deci, nevoie de un parteneriat strategic suplimentar între România, Polonia şi Ungaria? N-ascunde „strategia", în surplusul ei de escapism semantic, un fel de omisiune a practicării tacticilor necesare, acum şi aici?

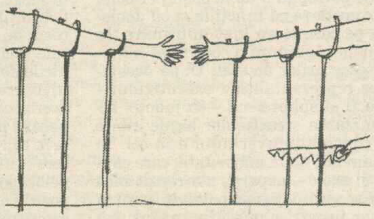

În ce ar consta un parteneriat strategic între România, Ungaria şi Polonia? Cu ambele ţări, Bucureştiul a încheiat tratate de bază. Cu Polonia relaţiile sînt tradiţional bune şi temporar grevate de iritări reciproce. Cu Ungaria relaţiile sînt tradiţional proaste şi, să sperăm că, nu doar temporar, grevate de ceea ce germanii numesc **„Zweckoptimismus"** – adică un optimism limitat la un scop determinat. Polonia şi Ungaria sînt ţări mai avansate decît România, din punct de vedere al dezvoltării economice, reformei politice democrate şi comuniunii de valori civic-culturale cu occidentalii. România a început cursa şi, în 1989, cu handicapul imens al depăşirii pasivului ceauşist, pe care regimul Iliescu a reuşit să-l adapteze creator la condiţiile postcomuniste. Eforturile extraordinare ale actualilor guvernanţi nu pot înlocui realitatea diferită a României, de cea a Ungariei şi Poloniei şi, mai ales, nu pot rectifica destul de repede percepţia occidentalilor asupra acestor ţări, concluziile lor pornind de la diferenţele, reale, şi nu doar sesizate ca atare, dintre aceste ţări. Recenta vizită a preşedintelui Constantinescu la sediul NATO de la Bruxelles a confirmat cordialitatea moderată cu care alianţa nord-atlantică tratează cazul românesc. Ne putem aştepta, deci, ca, în iulie la Madrid, România să intre în NATO, dar, cum se spune în folclorul concursurilor de admitere, fără loc. Apropierea ei de eşalonul celor trei, Cehia, Ungaria şi Polonia, şansele indiscutabile pe care le-a cîştigat după 17 noiembrie 1996, credibilitatea democratică a noului guvern, vor face din eventuala amînare a integrării euro-atlantice a României un eşec foarte dureros pentru români. Preţul politic al acestui eşec, din păcate previzibil, va putea fi, în România, radicalizarea unui dezacord cu noul regim democratic, oricum atît de expus efectelor sociale negative, într-o perioadă de cruntă austeritate. Se pare că acesta a fost unul din argumentele preşedintelui Constantinescu în dialogul de la sediul NATO, marţi seara, dar nu unul care să fi convins mai mult decît să suscite înţelegere şi, poate, compasiune.

Cîteva lucruri ar trebui bine precizate. Reforma politică şi economică în România prezentului, aspiraţiile euro-atlantice ale românilor şi dreptul lor de a se considera europeni, alături de occidentali, în instituţiile economice şi de securitate occidentale, nu sînt condiţionate de admiterea României în NATO în primul eşalon. Dacă, în iulie 1997, România nu va fi pe lista primilor clasaţi, meritele şi eforturile ei democratice nu trebuie puse în discuţie sau abandonate. De prea multe ori în istorie, lipsa de continuitate în acţiune, o anumită istovire a angajamentului public, după primele înfrîngeri, s-au dovedit cele mai proaste şi contraproductive recursuri. În al doilea rînd, România nu va intra fatalmente în sfera de influenţă a Rusiei, în ipoteza rămînerii ei în afara NATO. Teza unei singure admiteri în NATO şi a închiderii jocurilor între occidentali şi ruşi, după aceea, e nu doar ridicolă, ci şi fără acoperire în realitatea prezentă a relaţiilor internaţionale. Ieşirea dintr-un model al dependenţelor sau condiţionărilor fatale ale statului român – faţă de est sau vest – cu adoptarea subsecventă a unei atitudini de angajare, în tabăra bună şi resemnare în cea rea este de rigoare.

Şi ajungem acum şi la parteneriatul strategic, propus de Adrian Severin, cu Budapesta şi Varşovia. Alianţele cu cele două ţări, presupun, din iulie 1997 încolo, relaţii cu ţări intrate în sfera de securitate euro-atlantică. Raporturi strînse cu statele central-europene, şi chiar alianţe de securitate cu acestea, vin nu doar în tradiţia interbelică a diplomaţiei româneşti, ci presupun reconsiderarea ţintuirii României în contextul politic şi cultural al Balcanilor. Geografia nu este, totuşi, zeitatea politicii, aşa cum se consideră mereu.

În al treilea rînd, există, în sfîrşit, şi reacţii pozitive, de reciprocitate din partea celor pe care România îi doreşte parteneri strategici. În ultimii ani ele n-au existat. La 2 februarie, la Forumul Economic Mondial de la Davos, preşedintele polonez Kwasnievski, declarînd că nu poate accepta un veto rusesc în privinţa aderării la NATO a ţării sale, adăuga: ***„Avem dreptul suveran să vrem sau nu să devenim membri NATO, şi noi şi Republica Cehă, România, Ungaria. Şi Ucraina are acest drept"***. E pentru prima oară, după ştiinţa mea, că un lider central-european include România în rîndul ţărilor favorite de NATO şi n-o face din curtoazie în prezenţa unui oaspete român.

În aceeaşi zi, la Budapesta, ministrul de externe al Ungariei, László Kovács, răspunzînd la televiziune întrebărilor ziariştilor, s-a referit, între altele, la relaţiile cu România. El a insistat asupra asigurării că angajarea Ungariei în eforturile de integrare ale României este cît se poate de reală. ***„Ungaria va sprijini intenţiile româneşti de integrare în toate forumurile internaţionale"*** – a spus ministrul de Externe al Ungariei, iar dacă ţara sa va intra în NATO înaintea României, Budapesta *„este gata să-mpărtăşească Bucureştiului din experienţele sale"*. Kovács este pregătit şi să semneze o declaraţie politică româno-ungară, care să fixeze aceste angajamente. Ministrul ungar a fost mult mai critic în afirmaţiile sale privind relaţiile cu Slovacia.

Iată deci tot atîtea repere noi ale unui teren promiţător în relaţiile României cu Ungaria şi Polonia. ***„Este aceasta realitatea pe care ar fi prevăzut-o pesimiştii post-Kremlin?"*** – se întreba într-o excelentă pledoarie pentru concilierea româno-ungară, la 31 ianuarie, în *New-York Times*, cunoscutul fost disident şi politolog Miklós Haraszti. ***„În procesul de creare a rezistenţei la urmările comunismului şi fascismului, în Europa prezentă, Ungaria şi România au înfăţişări sănătoase"*** – conchide autorul de la Budapesta.

Un tratament care poate să continue: postoperatoriu, dar şi profilactic.

…EFTER

…rația – …sualitate …ansparență

apoi…

Două sînt … …ele mai frapante, mai zgomo… …hiar agresive care au cuprins publi… și presa de la noi după alegerile din noiembrie 1996: mai întîi euforia, apoi nerăbdarea. În noaptea victoriei noului președinte, mulțimi de oameni au ieșit pe străzile și în piețele centrale din București și din alte orașe, aclamînd schimbarea de putere. Imediat după aceea, numeroase comentarii de presă au tradus entuziasmul popular, vorbind despre un nou început și o „nouă revoluție“, despre – pe scurt – revenirea la momentele decembrie 1989 sau aprilie–mai 1990. Stilul eseisticii patetice, care dominase publicistica antiguvernamentală a primilor ani de postcomunism românesc, a fost astfel resuscitat cu mult elan: a revenit un anume limbaj metaforic și simbolic, arhaizant și – la limită – mistic, a fost reluat discursul purificării morale, s-a vorbit despre un nou „miracol“ și a fost proclamată împlinirea idealurilor „revoluției din decembrie“ și ale manifestației-maraton din Piața Universității. S-ar fi produs acum o nouă răsturnare a „dictaturii“, a „regimului Iliescu“, similară cu înlăturarea „regimului Ceaușescu“, abia de-aici încolo deschizîndu-li-se românilor calea providențială a democrației.

Nici nu se stinseseră bine ecourile acestor celebrări euforice, cînd a început deja să se manifeste – la polul opus – nerăbdarea: de ce durează atît de mult pînă se negociază portofoliile noului cabinet, de ce se împart atît de greu posturile în întreaga administrație, de ce nu se văd iute și degrabă efectele noii guvernări? Pe linia unor astfel de întrebări s-a ajuns rapid la o veritabilă campanie de presă, la execuții sumare ale noii puteri, înainte ca ea să fi arătat ce e în stare, înainte chiar ca ea să se fi putut organiza. De unde atîta nerăbdare, la așa de scurt timp de la entuziasmul inițial al „schimbării“?

Aparent paradoxală, atare succesiune de atitudini e – în sine – coerentă: dacă în noiembrie s-a petrecut o minune, un „miracol“, atunci totul trebuia să se schimbe ca prin farmec, dintr-o dată. Avem aici, poate, ultimele reziduuri ale mentalității „revoluționare“, pe care turbulența răsturnării de regim din decembrie 1989 a indus-o populației românești și care a blocat cam pînă în 1993–1994 evoluția noii noastre democrații. Conform acestei percepții, istoria politică e un șir de transformări radicale: orice schimbare trebuie să fie o „revoluție“ și totul se rezolvă brusc, punctual. Dacă timpul trece și mult-visata metamorfoză întîrzie să se producă, atunci urmează – logic – pierderea răbdării, deznădejdea, depresia.

Din păcate pentru arhanghelii noilor zori ai democrației, dar din fericire pentru noi toți, istoria nu este – totuși! – un șir neîntrerupt de „miracole“. Realitatea socio-politică a României de astăzi îi contrazice flagrant, ba chiar îi și ironizează puțintel: pentru că nu ieșirea maselor în stradă a produs schimbarea de putere, ci – pur și simplu – alegerile libere, rezultatele oferind prin ele însele un „certificat de autenticitate“ palpabil și incontestabil al progreselor democratice înregistrate la noi după 1990. Păcatele, abuzurile, ticăloșiile și mizeriile revoltătoare ale guvernărilor patronate de fostul președinte se știu prea bine. Însă e un fapt că în aceiași ani sistemul parlamentar și pluripartit din România s-a rodat și a început să funcționeze ca o democrație reală, mult-imperfectă, dar reală. Rotația la guvernare o probează. Cît despre „revoluția“ din noiembrie 1996, ea n-a fost – la urma urmei – decît o fiestă postelectorală…

Dacă așa stau lucrurile în ceea ce privește natura efectivă a schimbării produse în România prin alegeri, atunci ar trebui să tratăm cu circumspecție și atitudinea cealaltă: nerăbdarea și incriminarea grăbită. Anormală, dacă o privim dinspre anormalitatea „miracolului“ revoluționar, intrarea mai greoaie în funcțiune a noii puteri nu iese – de fapt – din limitele firescului: e un proces care cere timp – și a cărui examinare poate fi plină de învățăminte.

Dimensiunea procesuală a schimbării

Să vedem mai întîi – iarăși – faptele. La două luni și jumătate de la alegerile parlamentare și prezidențiale din noiembrie 1996, toate datele arată că tranziția de la guvernarea Iliescu-Văcăroiu la guvernarea Constantinescu-Ciorbea nu s-a încheiat încă – practic – la nici un etaj al puterii. Președinția continuă să caute oameni de încredere, experți și un purtător de cuvînt. Structurile de lucru ale guvernului nu sînt complet reorganizate. În ministere, noii titulari de portofolii n-au depășit perioada de acomodare cu funcțiile și cu domeniile pe care le-au luat în primire. În ultimele săptămîni a continuat numirea secretarilor de stat. După desemnarea reprezentanților executivului – prefecți și subprefecți – în județe, reorganizarea structurilor locale aflate sub controlul guvernului e în toi. În Parlament, noua majoritate, care caută – și acolo – experți, n-a reușit încă să găsească oamenii potriviți pentru cîteva funcții-cheie ale aparatului tehnic al celor două Camere. Va trebui – de asemenea – făcută o revizie radicală a priorităților și a ritmului de lucru, rapiditatea elaborării și votării unor pachete de legi fiind acum esențială pentru susținerea programului de guvernare. Peste tot, un nou stil de *policy making*, de analiză a opțiunilor și de luare a deciziilor abia prinde contur – uneori șovăielnic, cu pași cîteodată dezordonați sau contradictorii, chiar și cu unele gafe.

S-ar fi putut bifa aceste înnoiri mai repede, cît ai bate din palme? Răspunsul trebuie să fie categoric negativ: dincolo de ezitări sau de o oarecare impresie de criză de personal, guvernanții desemnați prin vot popular parcurg în ritm normal etapele de preluare a controlului asupra aparatului de stat. Doar regimurile autoritare **se instaurează** dintr-o dată, deciziile luate de nucleul restrîns și așa-zicînd „ocult“ al puterii fiind acceptate pe loc, fără crîcnire. Cînd – însă – dictaturile, revoluțiile și „miracolele“ trec, evenimentele punctuale lasă locul desfășurărilor de durată, evoluțiilor treptate. Noua guvernare din România de astăzi a rezultat din alegeri libere, nu dintr-un puci: drept pentru care ea nu **s-a instaurat**, ci **se organizează**, ceea ce – iată – cere într-adevăr timp. Și răbdare…

Această dimensiune procesuală a tranziției de la o structură de putere la alta merită subliniată și observată cu atenție. Ea presupune consultări, negocieri, disponibilitate pentru dialog și pentru compromis (acel gen de compromis absolut necesar pentru deblocarea situațiilor delicate); presupune opțiuni succesive, continuități, dar și inovații instituționale; presupune – în genere – efortul de rearticulare graduală – și la scară mare, națională, și la scară mică – a mecanismelor foarte complicate care constituie o guvernare, care constituie statul însuși. **Democrația este – chiar ea – un proces, o succesiune de consultări, negocieri, opțiuni și compromisuri, o continuă regîndire și perfecționare a sistemului, a instituțiilor, a legilor.**

Condiția necesară și obligatorie: transparența procesului

Mai există un lucru în legătură cu care începuturile actualei guvernări oferă o lecție remarcabilă. Pentru a o înțelege, să examinăm încă o clipă dificultățile pe care le-a întîmpinat procesul de organizare a noii puteri. Destule voci au acuzat presiunile și răbufnirile de orgoliu care au precedat definitivarea listei noului cabinet sau acerba competiție desfășurată în județe pentru preluarea posturilor de conducere din prefecturi: „lupte pentru putere“ – s-a spus, cu intenții eminamente peiorative. Există – însă – și un sens pozitiv aici: căci democrația **presupune** competiția pentru putere și **este** o gestionare a puterii.

La acest capitol, publicul românesc e încă marcat de un fel de mit, lansat și alimentat după 1990 de către cercurile aflate pînă de curînd la guvernare: mitul conducătorilor dezinteresați, deosebiți de cei care, contestîndu-i, n-ar vrea altceva decît… puterea. Au și obținut-o – pînă la urmă – prin alegeri libere, la capătul unei curse în care n-ar fi avut nici un sens să se fi înscris, dacă n-ar fi vrut s-o cîștige – adică să guverneze. Dacă n-o vor face bine, vor fi aleși în locul lor alții, apoi alții, apoi alții. Întotdeauna – însă –, dintre „interesații“ care se vor alinia la startul competiției; ceilalți, „dezinteresații“, dacă le lipsește dorința de a prelua puterea, n-au cum s-o gestioneze eficient.

În rest, negocierile, presiunile, ambițiile și răbufnirile de orgoliu intră în rețeta jocului. Cu o condiție necesară și obligatorie: transparența procesului și controlul reciproc al componentelor puterii. „Fragila democrație“ din anii trecuți n-a fost nici îndeajuns de procesuală, nici n-a avut destulă transparență. Schimbările de guverne care au mai avut loc din 1989 încoace au avut mai degrabă aspectul unor evenimente decise undeva, „în spatele ușilor închise“. Lecția remarcabilă despre care vorbeam constă tocmai în etalarea etapelor întregului proces: românii pot vedea abia acum, de-a lungul perioadei de tranziție de la guvernarea PDSR & comp. la guvernarea CDR-USD-UDMR, cum se fac negocierile politce, cîte dificultăți trebuie depășite în relațiile dintre oameni și partide, cum se rearticulează treptat mecanismele administrației de stat, statul însuși.

Iată – așadar – două trăsături esențiale ale democrației: **procesualitatea** și **transparența**. Pe de o parte – democrația nu „se dă“, nu „se instaurează“, nu e un „miracol“ instantaneu: ea se construiește și se remodelează continuu, printr-un travaliu politic și social virtualmente fără sfîrșit. Pe de altă parte – procesul nu poate progresa fără transparență, fără ca gestionarea la vîrf a treburilor unei societăți să se facă, așa-zicînd, sub ochii tuturor. Sigur că n-au cum să nu se mențină unele zone de opacitate, dacă ne gîndim la faptul că există și secrete de stat, documente secrete și tot restul. Dar procesul mare al democrației trebuie să rămînă deschis către ansamblul social, către fiecare cetățean. Guvernanții care nu înțeleg acest lucru și se baricadează ermetic în sferele înalte ale administrației de stat plătesc pînă la urmă prețul aroganței lor deloc democratice: pierd – mai devreme sau mai tîrziu – puterea…

NOILE TARIFE ALE ABONAMENTELOR CU REDUCERE LA REDACȚIA „22“

Foarte avantajos pentru cadre didactice, elevi, studenti, pensionari, fosti detinuti politici si veterani de război:

- Numai **6.000 lei** pe 3 luni, cu expediere la domiciliu (reducere 49%);
- Numai **5.000 lei** pe 3 luni, cu ridicare de la redacție (reducere 57%).

PRACTIC JUMĂTATE DIN EXEMPLARELE PRIMITE SÎNT GRATUITE.

Pentru celelalte categorii de cititori abonamentele sînt, de asemenea, cu reducere:

- **7.500 lei** pe 3 luni (reducere **36%**), cu expediere la domiciliu;
- **6.500 lei** pe 3 luni (reducere **44%**), cu ridicare de la redacție.

Cei interesați sînt rugați să achite la sediul redacției (Calea Victoriei 120) sau să expedieze prin mandat poștal suma corespunzătoare, pe adresa: *Revista “22”, cont 45103532 BCR Filiala sector 1, Calea Victoriei 155, Bloc D1, Bucuresti,* Adeverințele (talon de pensie, adeverințe școlare etc.) valabile un an se expediază pe adresa: *Revista “22” Calea Victoriei 120, sector 1, Bucuresti,* cu specificarea pentru *Serviciul de Difuzare*.

CITITORII DIN STRĂINĂTATE

se pot abona la revista “22” achitînd la redacție (Calea Victoriei 120) costul abonamentului sau depunîndu-l în conturile deschise la
Banca Comercială Ion Țiriac S.A. București, Str. Doamnei nr. 12:
(pentru **dolari** în contul 4024009230,
pentru **mărci** în contul 4024009231,
pentru **franci francezi** în contul 4024009235,
pentru **lire sterline** în contul 4024009232,
pentru **franci elvețieni** în contul 4024009233,
pentru **lire italiene** în contul 4024009234) sau
(pentru orice fel de valută) trimițînd un cec (**money order**) pe adresa: Revista “22”, Calea Victoriei 120, cod 70179, sector 1, București, România.

Pentru a nu se reține un comision foarte mare de către bănci, rugăm abonații cărora le stă în putință acest lucru ca plățile care se fac prin CEC (nu virament) să se facă prin CEC-uri plătibile în SUA și exprimate în dolari SUA sau prin CEC-uri exprimate în mărci germane și plătibile în Germania.

	1 an	6 luni	3 luni
– Europa occidentală:	**80 $**	**40 $**	**20 $**
	140 DM	**70 DM**	**35 DM**
	500 FF	**250 FF**	**125 FF**
	140.000 LIT	**70.000 LIT**	**35.000 LIT**
	56 £	**28 £**	**14 £**
	100 CHF	**50 CHF**	**25 CHF**
– Ungaria, Polonia, Cehia, Slovacia, Slovenia	**40 $**	**20 $**	**10 $**
– Israel	**60 $**	**30 $**	**15 $**
– SUA, Japonia, Australia:	**100 $**	**50 $**	**25 $**

sau echivalentul în orice monedă convertibilă.

Revista “22” anunță exclusivitatea difuzării sale în străinătate. Difuzorii de presă neautorizați de redacție (inclusiv RODIPET) vor trebui să răspundă conform prevederilor legale.

TIA ŞERBĂNESCU

Scopul şi mijloacele

Dacă despre PDSR se poate spune, exagerînd puţin, că cel mai democratic lucru pe care l-a făcut a fost să piardă alegerile, pentru coaliţia CDR-USD-UDMR există riscul – în cazul că nu-şi găseşte ritmul şi nu-şi stabileşte metode adecvate de lucru – să se spună, exagerînd ceva mai mult, că cel mai democratic lucru pe care l-a făcut a fost acela de a le cîştiga. Dramatismul acestei situaţii este sporit – aproape insuportabil – de faptul că, în actuala configuraţie parlamentară, alianţa aflată la putere nu reprezintă numai „ultima şansă" de redresare a ţării – ci şi singura. Oricît am fi de contrariaţi de unele disfuncţionalităţi şi oricît am fi de exasperaţi constatînd că actualul guvern crede că poate face reforma utilizînd inventarul de metode sau de practici pe care le-a găsit deja în funcţiune, aceste dezamăgiri sînt minore pe lîngă faptul major că, bună-rea, alianţa de la putere nu mai poate fi înlocuită de nici un alt partid, fără a pierde orice speranţă. A înlocui, de pildă, alianţa CDR-USD-UDMR cu PDSR, PUNR, PRM nu înseamnă decît să înlocuieşti neliniştea firească de acum cu certitudinea absurdă a unui dezastru. Din păcate, cei şapte ani de ambiguitate n-au adus numai economia în pragul ultimei rezistenţe, ci şi clasa politică. N-au rezistat acestui marş confuz decît şase forţe politice, dintre care trei (PDSR, PRM, PUNR) şi-au dat deja măsura aducîndu-ne azi într-o situaţie-limită, iar consecinţele acestei selecţii nu numai naturale sînt fericite cam în aceeaşi măsură în care sînt nefericite. Partea proastă ar fi că, dacă înainte, nemulţumiţi de guvernarea PDSR şi a cascadorilor săi (PSM, PUNR, PRM), puteam privi spre opoziţie ca spre un sălaş sigur al speranţelor, astăzi nu mai avem unde privi: actuala opoziţie (PDSR, PRM, PUNR) nu reprezintă decît un triunghi al Bermudelor. Este evident că, avîndu-l pe Ion Iliescu în frunte, PDSR rămîne un partid irecuperabil. Faptul că acesta şi-a permis să-l declare (la TVR) drept autor moral al mineriadelor pe Corneliu Coposu indică în PDSR şi în liderul său o grupare cu vocaţia descalificării. Riscul, în situaţiile în care puterea este lipsită de un adversar corect, este acela ca puterea însăşi să devină incorectă şi să nu-şi mai ia precauţiile necesare unei guvernări preventive. Dar, cum uneori tot răul e spre bine, partea bună a acestei situaţii fără ieşire este tocmai aceea că este fără ieşire: acum nu mai avem de ales nimic altceva decît reforma economică şi nu mai avem de tînjit după alte partide pentru că, din recolta parlamentară, acestea sînt – prin comparaţie! – cele mai bune. Marea problemă a acestei guvernări este însă aceea de a crede că poate aplica reforma folosind metode care nu-s ale reformei, ci ale „tranziţiei". Pare curios că o coaliţie care s-a decis să introducă disciplina financiară – printr-o primă măsură salutară de a reduce termenul de achitare a datoriilor către stat acumulate de agenţii economici – n-are încă disciplina propriilor declaraţii şi a propriilor termene, pe care le avansează cu prea mare uşurinţă, deşi se vede cu ochiul liber că nu le poate respecta. Nu poţi să ceri populaţiei un „ultim sacrificiu", fără să-i explici în ce constă el şi, mai ales, care e durata lui aproximativă.

Un guvern care a flatat luni în şir reflexele de receptor de promisiuni ale populaţiei, întreţinîndu-i iluzia că reforma începe cu avantaje, nu poate ignora acum dozajul psihologic fără să rişte, în timp, o dezamăgire disproporţionată, care va frîna randamentul social. Orice om suportă mai bine o privaţiune dacă ştie cît durează. O privaţiune fără început şi fără sfîrşit, altfel spus, necomensurată, dă impresia unei fatalităţi incontrolabile şi, prin aceasta, demobilizatoare. Neconcordanţa dintre scop (reformă) şi mijloacele utilizate este ilustrată în chip semnificativ de zarva stîrnită în jurul Fondului Proprietăţii de Stat. Faptul că în numirea preşedintelui FPS sînt angrenate aproape toate instituţiile statului demonstrează climatul isteroid creat de contratimpul – tehnic şi psihologic – dintre exigenţele actualei perioade şi vestigiile perioadei precedente. Fără a avea „competenţa" în economie pe care obişnuia s-o reclame criticilor săi fostul premier Văcăroiu – ales şef al comisiei de privatizare a Senatului, probabil în virtutea faptului că orice om devine specialist în ceea ce ratează –, se poate, totuşi, constata, la limita bunului simţ, că reforma economică ar fi trebuit mai degrabă să înceapă prin a desfiinţa FPS (ca şi FPP, rămas nebăgat în seamă într-o ecuaţie din care face totuşi parte), decît prin a-l disputa. Nu e de mirare că, avînd atîtea moaşe – Ministerul pentru Reformă, FPS, FPP, Agenţia Naţională pentru Privatizare –, privatizarea a rămas cu buricul netăiat şi că riscă să traverseze şi de acum încolo o „redundanţă" neproductivă. Redusă la absurd, situaţia arată că întreţinem trei şiruri de instituţii, înfiinţate pentru a desfiinţa întreprinderile nerentabile. Deocamdată, însă, deşi fiecare minister ar putea să-şi aplice propriul program de privatizare fără atîţia intermediari, FPS continuă să stîrnească patimi – devenite aprige, din momentul în care preşedintele Constantinescu, aflat la Forumul de la Davos, l-a prezentat pe d-l Sorin Dimitriu (PNŢCD) drept viitorul preşedinte al FPS. Anticipaţia d-lui Constantinescu asupra unor alegeri ce urmau să se petreacă a stîrnit ambiţia PD de a obţine postul pentru d-l Bogdan Baltazar, fost şef de campanie al d-lui Petre Roman. Dar, avînd în vedere că un recent sondaj IMAS arată că de la alegeri încoace popularitatea CDR a ajuns la un aproape neverosimil 58%, în timp ce USD a scăzut la 9%, n-ar fi exclus ca d-l Constantinescu şi PNŢCD să beneficieze de acest ascendent pentru a tempera pretenţiile Partidului Democrat. Şi pentru că lupta pentru FPS este inegală pentru PD, reprezentanţii acestuia au angajat polemici suplimentare cu miniştrii PNŢCD în speranţa că vor „descuraja" un partener de guvernare pe care tind să-l constituie mai degrabă concurent. Astfel, ministrul PD pentru relaţia cu Parlamentul l-a acuzat pe ministrul (PNŢCD) al Finanţelor, Mircea Ciumara, că avansează la negocierile cu FMI cifre greşite şi soluţii „tip Văcăroiu", pe care „birocraţi" din ministerul său i le furnizează din nepricepere sau din rea-credinţă. Urmarea a fost că d-l Ciumara s-a trezit cu un „val de demisii" ale funcţionarilor ultragiaţi. Asemenea incidente (nu sînt singurele) indică faptul că membrii cabinetului preferă să împărtăşească presei neliniştile care-i animă, în loc să le discute între ei – ceea ce trădează un deficit de comunicare. La nivelul negocierilor dintre guvern şi sindicate acest deficit de seriozitate a condus la certificatul de „şuete", pe care liderii sindicali l-au atribuit celor zece runde de întîlniri de pînă acum, şi la ameninţarea cu manifestaţii de stradă. Avînd în vedere că propria lor credibilitate înregistrează pierderi seriose în sondaje şi că în ultimii ani „marile" mitinguri sindicale s-au soldat cu eşecuri, aceste ameninţări au mai degrabă rolul de a demonstra că liderii sindicali nu se lasă impresionaţi de fostul lor coleg, Victor Ciorbea, care a ajuns prim-ministru. Cert este că guvernul nu le poate ignora aceste avertismente fără a pierde la rîndul său cîteva procente de credibilitate. Pentru că, dacă a optat pentru reformă, va trebui să opteze şi pentru metodele acesteia. Şi e limpede, nu poţi să faci reformă cu birocraţie, şi nici democraţie cu mijloace din arsenalul dictaturii. Din acest motiv, declaraţia ministrului de Interne, Gavril Dejeu, potrivit căreia va restrînge dreptul de circulaţie peste hotare pentru persoanele care strică imaginea României, este cel puţin bizară. Nu altfel proceda regimul Ceauşescu care, pentru o viză în străinătate, instituise un adevărat ceremonial de interdicţii şi stabilise un şirag de vămi „interne", peste care nici unui muritor suspectat că strică imaginea dictaturii nu-i era dat să treacă. Ideea că un ministru PNŢCD poate să rostească fraze precum: *„nu poate să plece peste hotare cine vrea şi să spună ce vrea. Avem mijloace de control"* sau *„vom fi de acord să plece românii care să facă o bună propagandă României"* sugerează, din păcate, faptul că adaptarea la democraţie este un proces pe care nici măcar unii reprezentanţi ai puterii nu l-au parcurs în totalitate. Din acest motiv, echipa guvernamentală are obligaţia elementară de a nu lăsa mijloacele să-i compromită scopul. Această obligaţie reprezintă, de altfel, principala sa cale de acces spre propriul statut de forţă democratică – de care s-a bucurat şi se bucură în ochii electoratului şi pe care, spre binele său şi spre binele tuturor, trebuie s-o confirme. Are de partea sa încrederea populaţiei şi o încredere binevoitoare a Occidentului. Are marele avantaj de a reprezenta o opţiune politică în consens cu exigenţele acestui timp. Este, în sine, singura putere contemporană cu sine – după decenii întregi de anacronism. Ar fi păcat să supraestimeze aceste avantaje permiţîndu-şi, eufemistic vorbind, neglijenţe care, la urma urmei, nu-i stau bine. E clar că nu-i putem cere acestei puteri minuni economice de pe o zi pe alta, dar la fel de clar este că-i putem cere să nu-şi schimbe cuvîntul de pe o zi pe alta.

ILIE ŞERBĂNESCU

Spre o unificare a cursurilor leului?

Leul pe piaţa valutară interbancară oficială a căzut dramatic în ultimele săptămîni, fiind acum de peste două ori mai slab în raport cu dolarul decît în urmă cu un an şi cu mai mult de 2/3 decît imediat înaintea alegerilor din luna noiembrie. Practic, căderea s-a produs în ultimele 4 săptămîni, cînd a intervenit o devalorizare abruptă de circa 50%. Semnificaţia unei asemenea evoluţii este clară. Cursul a fost ţinut artificial în chingă, din motive politice, în perspectiva alegerilor, după care a urmat o perioadă de indecizie politică în legătură cu conturarea strategiei de adoptat în materie de curs şi, în sfîrşit, explozia!

În mod evident, Banca Naţională, probabil de conivenţă cu noul guvern şi desigur în acord cu FMI, a dat drumul la curs, lăsîndu-l să se acomodeze la condiţiile pieţei, adică să se devalorizeze.

În actuala devalorizare a cursului oficial este vorba, fără îndoială, în principal de o corecţie necesară în raport cu situaţia reală a pieţei valutare. După ce, din cauza ţinerii artificiale în chingă a cursului, din motive electorale, importurile ieftine au surclasat pur şi simplu exporturile, determinînd un deficit în plăţile externe de circa 2 miliarde de dolari, acoperit, din nefericire, într-o bună măsură, cu credite pe termen scurt, a căror rambursare este gîtuitoare prin scadenţa apropiată şi dobînzile înalte, a fost nevoie de o severă devalorizare pentru echilibrarea cererii şi ofertei şi pentru a descuraja importurile şi încuraja exporturile.

Dar în actuala devalorizare de mare amplitudine a cursului oficial se găseşte probabil şi o anumită componentă de supralicitare, în încercarea de a se obţine o stabilizare cît de cît a cursului. Inflaţia internă a depăşit în 1996 devalorizarea monedei naţionale, iar acum aceasta din urmă este grăbită pentru ca previzibila reambalare a inflaţiei să nu antreneze o nouă devalorizare, adică să nu intre în cerc vicios cu aceasta.

Împingerea cursului oficial cît mai aproape de cel de pe pieţele paralele îl va trage poate pe acesta din urmă în jos şi, astfel, este posibil ca, în combinaţie cu măsurile monetare restrictive adoptate concomitent, să se atingă obiectivul dorit al unificării cursurilor de pe piaţă. Adică, să existe un acelaşi curs şi nu mai multe, precum în momentul de faţă: unul zis de referinţă, al Băncii Naţionale; altul cu care operează de fapt băncile şi altul pe pieţele paralele (respectiv cel de la casele de schimb şi cel al pieţei negre).

Obiectivul unificării cursurilor pare, în noile condiţii, destul de aproape, tocmai în măsura în care scumpirea oficială a valutei prin devalorizarea cursului se asociază unei comprimări draconice a cantităţii în lei aflate în circulaţie prin limitarea emisiunilor monetare, pe de-o parte, iar, pe de altă parte, prin restrîngerea fizică a creditelor şi scumpirea puternică a acestora, odată cu majorarea masivă a dobînzilor.

O eventuală unificare a cursurilor ar fi a treia obţinută în perioada postdecembristă. Prima a fost realizată în 1992 şi a fost pierdută din cauza ţinerii artificiale în chingă a cursului leului, în contextul alegerilor din toamna anului respectiv. A doua, obţinută spre mijlocul anului 1994, în condiţiile politicii de stabilizare economică urmată de guvernul Văcăroiu după reţetarul prescris de FMI, a fost irosită în mod paradoxal de acelaşi guvern, care a transformat menţinerea artificială a cursului leului în principalul instrument de promovare a nefericitei sale politici de stimulare a industriei înaintea restructurării ei.

De fapt, ambele unificări anterioare ale cursurilor au fost realizate exclusiv prin mijloace monetare şi au fost pierdute pentru că restricţiilor şi constrîngerilor monetare nu le-au urmat politici de restructurare la bază a economiei, care să ofere durabilitate şi substanţă relativei stabilităţi a cursului.

Eventuala nouă stabilizare şi unificare a cursului va avea absolut aceeaşi soartă, dacă măsurilor actuale pe linia comprimării masei monetare şi scumpirii creditului nu le vor urma reformele pe linia aşezării întreprinderilor pe criteriile eficienţei şi profitabilităţii.

VICTOR BABIUC, ministrul Apărării

„În privinţa acceptării în NATO

– Interviu realizat de ANDREI CORNEA –

Schimbare de generaţie la Marele Stat Major?

Domnule ministru, armata a fost considerată un fel de motor al integrării în NATO. De ce atunci a fost schimbat generalul Cioflină, şeful Marelui Stat Major?

Explicaţia a fost dată şi într-un comunicat al Biroului de Presă al Ministerului, şi am reluat-o şi eu în vreo două rînduri, răspunzînd la întrebările care mi s-au pus; mi-e teamă că o să vă dezamăgesc, dar nu am să dau nici un amănunt în plus. E o schimbare determinată de nevoile primenirii unor posturi, în măsura care au fost ocupate prea mult timp de aceiaşi oameni. Am crezut şi cred şi acum că, atunci cînd cineva stă prea mult pe un post, nu se ajunge la o situaţie benefică nici pentru el, şi nici pentru instituţia în care se află, iar schimbarea periodică a oamenilor e de natură să stimuleze energiile, să stimuleze iniţiativele, imaginaţia, cu efecte favorabile pentru instituţia respectivă. Oamenii schimbaţi au avut o prezenţă pe post de aproape 5 ani unul şi de peste 5 ani celălalt.

E o schimbare de generaţie?

Dacă vreţi, puteţi să o luaţi şi aşa.

Fără 3% din PIB pentru MApN, integrarea în NATO nu este credibilă

Am citit recent afirmaţia generalului Dorin Gheorghiu, comandantul Armatei a IV-a Transilvania, potrivit căreia fondurile pentru instrucţie ale acestei armate au fost asigurate numai în proporţie de 14%. Puteţi comenta?

Domnul general Gheorghiu n-a făcut decît să exprime public o chestiune cunoscută şi care pentru mine reprezintă un motiv de suferinţă. În ultimii 4 ani de zile, Ministerul Apărării n-a primit decît circa 25% din fondurile necesare. De aici, toate necazurile cu înzestrarea, cu modernizarea, cu instrucţia etc.

Să înţeleg că din buget aţi primit un sfert?

Din bugetul necesar al armatei am primit timp de 4 ani de zile un sfert, nu doar într-un singur an. De aici, aşa cum spuneam, dificultăţile armatei în legătură cu instruirea oamenilor, cu înzestrarea armatei. În toate aceste domenii am înregistrat minusuri care se resimt şi care, dacă vor dura, sînt de natură să pună în pericol capacitatea de luptă a armatei române. Domnul general Gheorghiu a atras încă o dată atenţia asupra acestui fenomen neplăcut pentru armata română. Pentru a remedia această situaţie, eu am încercat ca, pentru anul 1997, să obţin un buget mai mare, adică un buget de minimum 3% din PIB, buget care nici el nu este suficient pentru armată, dar ar reprezenta un spor de peste 50% faţă de anul trecut, ceea ce ar fi de natură să dea o oarecare încredere în evoluţia viitoare a bugetului. Anul trecut bugetul Apărării a fost de numai 1,6% din PIB. Sper ca această creştere să se realizeze, mai ales că în programul guvernamental, aprobat de către Parlament în luna decembrie, s-a semnalat această deficienţă preluată de la guvernul trecut şi raportată la nevoia înzestrării armatei şi a instruirii, în concordanţă cu exigenţele actuale. Sîntem în faza în care bugetul se discută la Ministerul de Finanţe şi nu vă pot spune dacă speranţele noastre au şanse de a fi realizate, dar în acest sens au fost solicitările. De altfel, trebuie să atrag atenţia şi asupra altui aspect şi profit de întrebarea pe care mi-aţi pus-o. Dacă România nu va obţine un buget de minim 3% din PIB în anul acesta şi în anii care urmează, ea nici nu este credibilă, cînd vrea să se integreze în NATO. Pentru că, cu un buget insuficient, nu poţi să asiguri nici înzestrarea, nici instruirea armatei, la nivel necesar pentru o ţară care ar urma să devină membră NATO.

Din acest ultim punct de vedere, care sînt principalele reforme pe care le aveţi în vedere? Aţi vorbit, dacă nu mă-nşel, de o forţă de reacţie rapidă.

Reformele avute în vedere sînt multe, dar trebuie să vedem care sînt şi posibile, ţinînd seama de limitele resurselor noastre. Ştiţi că s-au făcut pînă acum o sumă de ajustări în armată, în special în domeniul structurilor şi al amplasărilor teritoriale; acum urmează alte măsuri în domeniul conducerii, al transmisiunilor, al comunicaţiilor, în domeniul înzestrării, al creşterii controlului civil asupra armatei şi în alte domenii. Pentru că aţi pomenit de forţa de reacţie rapidă, trebuie să vă spun că acum cîteva zile s-a luat o decizie finală în această chestiune, în sensul că s-a adoptat programul de constituire a acestei forţe.

La ce-ar putea folosi această forţă?

Această forţă are două meniri globale. Una în exterior: punerea în aplicare a măsurilor de asigurare a păcii în diverse locuri unde ONU sau NATO vor solicita participarea armatei române; şi alta în interior, în măsura în care va fi nevoie (şi sperăm să nu fie nevoie) de descurajare a unor atacuri împotriva României, de respingere a primelor acţiuni ale unui eventual agresor, de protejarea măsurilor care se iau imediat pentru intrarea operativă în luptă a celorlalte forţe ale ţării. Lucrăm la finalizarea proiectului forţei de intervenţie rapidă, la stabilirea forţelor armate care fac parte din această forţă şi care vor deveni operaţionale chiar în acest an, sperăm în cursul trimestrului III sau cel tîrziu în IV, urmînd ca în anii 1998 şi 1999 să se finalizeze această forţă de reacţie rapidă. Ideea unei forţe armate de intervenţie rapidă se regăseşte aproape în toate armatele moderne, multe ţări şi-au creat-o, iar noi, ca şi alte ţări din Europa Centrală, încercăm, în momentul de faţă, să punem în practică această idee.

Născut la 3 aprilie 1938, în comuna Răchiţi, judeţul Botoşani • căsătorit, un copil • În 1958 a absolvit Facultatea de Drept Bucureşti; 1979 – cursuri postuniversitare de Drept maritim (Academia de Studii Economice) • doctor în Drept al Universităţii Bucureşti • 1991–1992 – ministru de Interne • 1992 – profesor universitar de drept al comerţului internaţional • 1993 – preşedinte al Curţii de Arbitraj Comercial Internaţional de pe lîngă Camera de Comerţ şi Industrie a României • vicepreşedinte al Partidului Democrat • peste 100 de lucrări publicate, în special în domeniul legislaţiei economice şi al dreptului comerţului internaţional.

Înţeleg că şi această forţă, precum şi alte reforme, alte măsuri sînt foarte legate de dorinţa noastră ca România să fie invitată în primul grup care va intra în NATO.

Această forţă nu constituie un element decisiv în acceptarea noastră sau nu în NATO, dar e un element care poate contribui.

„În armată, corupţia nu este un fenomen generalizat"

Este acum la ordinea zilei lupta împotriva corupţiei. Sînteţi şi membru în Comitetul Anticorupţie. Au fost relatate şi nişte cazuri de corupţie în armată. A fost destituit colonelul Ion Nicolescu, comandantul brigăzii mecanizate de la Ploieşti. Aveţi o idee despre proporţia corupţiei în armată?

Sigur că pînă în momentul de faţă sînt un cunoscător superficial al acestor aspecte, însă, atît cît am luat eu cunoştinţă de ele, nu cred că se poate vorbi, la modul general, de corupţie în armată. Există ici-colo cazuri diverse de încălcare a unor legi, cazuri de încercare a unora fie de a fura, fie de a profita sub diverse forme de bunuri ale armatei, dar nu se poate vorbi de un fenomen generalizat. Colonelul Ion Nicolescu reprezintă al doilea caz mai cunoscut.

Celălalt fiind care?

Cel al generalului Cheptine. Este o poveste mai veche, pe care am finalizat-o cînd am venit aici eu, prin trecerea lui în rezervă. Cazul colonelului Ion Nicolescu este al doilea caz şi sper din toată inima să nu descopăr în timp multe altele.

În anii trecuţi, s-au înregistrat mari probleme sociale în armată, au fost sinucideri, au fost dezertări. Toate legate şi de modestia condiţiilor de viaţă ale trupei. Ce puteţi face în acest domeniu?

Trebuie înăsprit controlul medical la recrutare

E adevărat ce spuneţi, dar nu cred că de vină sînt în primul rînd condiţiile de viaţă. Firesc, în armată nu sînt condiţii excelente de viaţă, activitatea sau viaţa de militar este destul de dură, sigur că nu toată lumea se acomodează cu ea, dar cred că principala cauză o găsim în altă parte. E o chestiune pe care am discutat-o cu cei de la Statul Major şi se conturează ideea că trebuie să plasăm originea acestor cazuri într-o insuficientă examinare medicală la recrutare. Pentru că cea mai mare parte din aceşti oameni cu probleme sînt inşi cu un anumit dezechilibru psihic, care n-a fost depistat la încorporare. Dacă s-ar face un examen mai serios la încorporare, probabil că marea majoritate a necazurilor de acest tip ar fi evitate. Întrebînd şi din ce cauză nu se fac astfel de examene, mi s-a răspuns că cei care fac examenul medical sînt medici civili. Iar medicii civili pornesc de la o premisă care, probabil, numai principial este corectă, anume că aproape orice tînăr este apt să facă armată şi, fără prea multe reţineri, aproape toţi care trec prin faţa comisiei sînt declaraţi apţi pentru serviciul militar. Or, atunci cînd cineva cu un psihic labil intră în contact cu armamentul şi cu muniţia, se pot produce lucruri grave. Am discutat cu cei din Statul Major pentru a găsi o formulă ca, începînd din acest an, să se înăsprească controlul medical, mai ales că mai este aici o chestiune pe care trebuie să o avem în vedere: dată fiind evoluţia armatei române în direcţia reducerii numerice, dispare şi interesul de a-i încorpora pe toţi tinerii. Or, în condiţiile acestea mi se pare chiar firesc să faci un examen medical mai temeinic, ca să eviţi încorporarea unor oameni care nu sînt destul de echilibraţi psihic şi care îţi pot crea dificultăţi ulterior.

Controversele privind rolul armatei la Revoluţie

După alegerile din noiembrie, a început să se vorbească din nou despre rolul nu tocmai pozitiv al armatei în timpul revoluţiei. Veţi face ceva pentru lămurirea acestor cazuri? Mă refer la acuzaţiile care s-au adus din nou, că armata ar fi tras la Timişoara.

Da. Este adevărat ce spuneţi. Am văzut şi eu în presă o sumă de articole, am văzut chiar unele care, cel puţin la prima vedere, par a aduce elemente noi. Mă refer la mai multe articole din *România liberă*, cu „Oastea cea mare". E vorba despre texte despre care d-l Băcanu susţine că reprezintă extrase din jurnalul unui general. Aici sînt două aspecte pe care, cred eu, trebuie să le avem în vedere. Primul este aspectul pur juridic, legat de ce-au făcut aceşti militari în perioada respectivă, dacă au executat sau nu au executat ordinele. Cred că primii care trebuie să dea un răspuns sînt cei de la Parchetul Militar. Vreau să vă spun că, după primul sau al doilea articol apărut, am şi scris Parchetului Militar, cerîndu-le să facă un examen suplimentar, pentru că eu ştiu că ei au mai făcut o cercetare a acestor cazuri, să vadă la ce concluzii se ajunge şi ce este de făcut din punct de vedere juridic. L-am rugat pe d-l Băcanu să-mi trimită şi mie o fotocopie ca să putem pune documentul, pe de-o parte, la dispoziţia Parchetului, pe de altă parte să-l cercetăm în cadrul armatei. Am rugat, de asemenea, ca cei de la Institutul de Studii Operativ-Strategice şi Istorie Militară, care au scos un volum asupra acestui subiect, să facă o cercetare suplimentară. Cît despre celălalt aspect, cel al aprecierii istoriei în legătură cu comportarea armatei române în revoluţie, asta nu depinde de noi, o să vedem în timp care vor fi aprecierile istoricilor. Ceea ce mi se pare esenţial, indiferent de vinovăţiile care se vor stabili legate de o persoană sau de mai multe persoane, este că n-ar trebui să se încerce o culpabilizare colectivă a instituţiei militare, pentru că ar fi o eroare.

Nu e vorba despre asta. Dimpotrivă, cred că culpabilizarea întregii armate apare tocmai cînd nu se ştie cine este vinovat. Nu mi se pare cu neputinţă să se afle cine a fost cel care, de exemplu, a trecut cu tancul peste baricada de la „Inter". Indiferent dacă a primit sau nu ordin să o facă. Ca jurist, cum vedeţi acest lucru? Chiar în cazul existenţei unui ordin, cel care a executat un astfel de ordin poate fi disculpat?

De aceea spuneam la un moment dat că trebuie să fac o distincţie între cel care a dat ordin şi cel care a executat ordinul, pentru că în armată există o anu-

sînt un optimist temperat“

mită disciplină, o anumită ierarhie, iar dacă vrem să ajungem la vinovaţi, cred că va trebui să-i găsim pe cei care au dat ordin, nu pe cei care l-au executat şi care au fost de regulă oameni care nu-şi puteau permite să discute prea mult asemenea ordine.

Serviciile de Informaţii ale armatei

Puteţi să ne spuneţi ceva despre Serviciul de Informaţii al Armatei? Este el sub control, ori riscă el să scape acestui control?

Aici trebuie făcută o mică distincţie. Serviciul de Informaţii al Armatei se ocupă de ataşaţii militari din exterior. Pe plan intern, au preocupări informative cei de la contraspionaj. Pînă în prezent nu am nici un motiv să cred că aceste servicii au fost scăpate de sub control şi nu cred că există, deci, vreun fel de pericol de a fi scăpate. Cei ce lucrează la aceste servicii sînt oameni care se ocupă de chestiuni cu un anumit specific – militar –, ei nu se implică în ce fac sau ce nu fac oamenii politici, sindicatele etc. Nu se ocupă decît de chestiuni care ating sub o formă sau alta interesele armatei sau interesele siguranţei naţionale. Din acest punct de vedere, cred că este o mare diferenţă, şi aceasta în sens pozitiv, între serviciile de informaţii ale armatei şi alte servicii de informaţii, aşa cum s-a arătat în diferite momente prin presă...

De curînd a apărut un articol în *Academia Caţavencu*, care nu-i foarte tandru cu unele persoane din conducerea serviciilor de informaţii ale armatei. Cum comentaţi?

Articolul denotă fantezie şi inventivitate, calităţi de altfel cunoscute ale autorilor. Rămîne ca să verific cele relatate şi după aceea vom vedea ce-i de făcut. Ca o primă reacţie, vreau să vă spun că important nu mi se pare locul din care provine o persoană sau alta, cît ceea ce face acolo unde este plasată. Cît despre domnul general Ilina, din datele pe care le deţin, nu am motive să mă îndoiesc de onestitatea şi profesionalismul său.

Necorelările dintre declaraţiile membrilor Guvernului

Acum, două sau trei întrebări pe care vi le adresez în calitatea dumneavoastră de membru al Guvernului şi membru marcant al Uniunii Social-Democrate. Au apărut în ultimul timp anumite neconcordanţe între ceea ce declară unii miniştri în raport cu ceea ce declară alţii. Sînt unele retractări, unele bîlbîieli, despre care, cum ştiţi, presa a scris mult. Cum le comentaţi? Ele se datorează unei rodări insuficiente, unor diferenţe de opinie, unor neînţelegeri?

Mi-ar fi greu să pun un diagnostic despre care să fiu sigur că este cel exact, însă, pentru că mă întrebaţi, cred că putem găsi aproape în toate domeniile pe care le-aţi enunţat explicaţii parţiale.

Dar care este varianta cea mai apropiată de adevăr?

Cred că este mai degrabă o anumită necorelare dintre oameni, necorelare dată nu atît de diferenţe de opinii sau de diferenţe de orientări, fie cu caracter personal, fie sosite din partea formaţiunilor politice din care fac parte, cît provenită din cauza unei lipse de experienţă de guvernare. Nu uitaţi că echipa, aşa cum se prezintă ea, este formată atît din oameni care au mai fost la guvernare, cît şi din oameni care n-au mai fost la guvernare, din oameni care au avut o activitate politică mai intensă, dar şi din oameni care au apărut în prim-plan numai în ultimul timp. În aceste condiţii, anumite neconcordanţe de manifestare publică nu ar trebui, după părerea mea, luate ca semnificînd şi nişte neconcordanţe de fond, ci mai degrabă le-aş considera ca reprezentînd neîndemînări, despre care cred că se vor elimina într-un timp scurt.

Vă reamintesc că, după ce guvernul a formulat un proiect de Hotărîre de Guvern cu privire la aplicarea Legii caselor naţionalizate, d-l Petre Roman a declarat că este contra acestui proiect de HG, deşi acesta fusese totuşi, după cum a afirmat primul ministru, aprobat în şedinţa de guvern de toţi miniştrii, inclusiv de miniştrii USD, deci şi de dumneavoastră.

Sigur aşa este.

Deci, l-aţi aprobat sau nu l-aţi aprobat?

Da, l-am aprobat şi-l aprob şi acum. Acolo s-a întîmplat o necorelare de altă natură. Partea simpatică este că, dacă citiţi comunicatul d-lui Petre Roman, constataţi că şi comunicatul este corect în ansamblul lui. Se poate subscrie la acest comunicat fără nici un fel de rezervă. Partea neplăcută este că acest comunicat nu are, de fapt, prea multe legături cu hotărîrea de guvern în cauză. Mi-e teamă că cei care au transmis comunicatul la partid nu au avut în faţă forma finală a HG, ci numai poiectul ei şi s-au grăbit cu comunicatul.

Aşadar, neconcordanţele apar chiar şi între cei care au fost şi altă dată la guvernare?

După cum se vede.

Şansele admiterii în NATO

Sînteţi optimist sau mai degrabă sceptic, cu privire la şansele noastre de primire în NATO, de acceptare în primul val?

Sînt un optimist temperat. Ce vreau să spun? Ştiţi foarte bine că intrarea în NATO nu este o performanţă a armatei, ci este performanţa ţării. Sînt criterii mai multe, de natură politică în primul rînd; există şi un criteriu militar, care joacă un rol important, dar nu este cel care decide în ultimă instanţă intrarea.

Credeţi că acum criteriul economic va fi decisiv?

Eu cred că toate criteriile vor fi decisive sau toate cotările vor conta în această apreciere şi se va merge în final pe o apreciere globală, stabilindu-se dacă sînt mai multe plusuri sau minusuri. Şi, în cazul în care plusurile vor fi mai multe, eu cred că se va decide în consecinţă. Ceea ce mi se pare mie pozitiv este că România, cel puţin de cînd a ajuns la guvernare guvernul Ciorbea, a dat semnale politice, economice şi militare în sensul pe care Europa şi America îl aşteaptă din partea României. Sîntem mai credibili decît cei care au fost înaintea noastră la guvernare, democraţia în România s-a arătat mai matură decît s-a apreciat pînă acum, iar modificările, reformele de natură economică vor apărea într-un termen scurt, în raport cu momentul în care vorbim noi, încît se va vedea că şi aici se doreşte să se facă ceva în direcţia cea bună. Altfel spus, sîntem mai clari şi optimi şi mai decişi în ceea ce facem. Cît priveşte armata, sînt sigur că lucrurile vor merge mai bine decît au mers pînă acum şi se va aprecia că ea este capabilă să fie şi compatibilă, şi interoperabilă cu armatele din ţările NATO şi că îndeplinim condiţiile pentru a fi un partener serios pentru Alianţă. De altfel, ceea ce spun este confirmat şi de declaraţiile care se fac în ultima perioadă de către oamenii politici importanţi din ţările membre NATO, din partea celor care conduc Alianţa. Aceste declaraţii sînt diferite de cele ale unor ziarişti, care nu întotdeauna emit opinii dezinteresate. Din partea acelor oameni politici aprecierile sînt pozitive şi nimeni nu a făcut o declaraţie defavorabilă României. Cel mult, s-au emis anumite reţineri doar în legătură cu momentul integrării. România este un partener sau un solicitant serios, care trebuie luat în consideraţie; nu se pune problema dacă va intra în NATO, iar cei care astăzi ne susţin pentru a intra în primul val au început să se înmulţească. Sigur că noi trebuie să obţinem acordul a 16 state, nu a două sau a trei, dar felul în care au început lucrurile în anul 1997 mie mi se pare pozitiv. Mai e ceva care scapă de obicei din vedere. V-aş atrage atenţia asupra numărului de firme importante care au început să vină în România, în acest an.

În acest an, adică în '97?

Chiar dacă nu au realizat deocamdată investiţii importante în România, este vorba despre firme importante, care au început să vină şi încearcă să intre cu noi în relaţii de afaceri. Acesta este un semn important, pentru că nu putem face abstracţie de componenta economică şi care, la rîndul ei, are semnificaţii pe planul stabilităţii şi al interesului pe care îl trezeşte ţara, din toate punctele de vedere, pentru parteneri din afară.

Prin urmare, nu creditaţi prea mult acele articole apărute în presa internaţională, cum ar fi *International Herald Tribune*, care aşază România alături de Bulgaria?

Nu. Tocmai asta voiam să spun referitor la ceea ce exprimă anumite ziare, articole a căror importanţă nu poate fi neglijată, dar care nu întotdeauna se fac ecoul oamenilor politici cu răspunderi importante în NATO, ba de multe ori ele reprezintă interese ale unor cercuri pe care nu vreau să le comentez. Dar declaraţiile oamenilor politici din NATO sînt de cu totul altă factură. De aici, optimismul prudent pe care îl exprim eu şi care cred că este de natură să ne încurajeze în direcţiile pe care păşim.

Societatea Germaniştilor din România (SGR)
Gessellschaft der Germanisten Rumäniens (GGR)

Societatea Germaniştilor din România (SGR), organizaţie profesională nonguvernamentală şi nonprofit a profesorilor de limba germană din toate sectoarele de învăţămînt din România, anunţă că în zilele de **2–5 iunie 1997** va avea loc la Sinaia cel de **al IV-lea Congres al Germaniştilor din România**, la care participă oameni de ştiinţă, cercetători, cadre didactice, publicişti, oameni de cultură din ţară şi din străinătate.

Congresul va avea următoarele secţii: 1. literatură germană; 2. lingvistică teoretică şi aplicată; 3. metodica predării limbii germane ca limbă străină; 4. Karl Kurt Klein şi literatura germană din România; 5. interferenţe culturale şi literare româno-germane/austriece (în limba germană); 5. idem (**în limba română**).

Alături de SGR, la organizarea şi desfăşurarea acestei reuniuni participă: Serviciul German pentru Schimburi Universitare (DAAD, Bonn), Uniunea Germaniştilor din Germania, Societatea Austriacă de Germanistică, Institutul pentru Cultura Sud-est-europeană (SOKW, München), Fundaţia Friedrich Ebert, Fundaţia Culturală Română, Fundaţia Culturală Europeană.

Cei interesaţi să participe la această prestigioasă manifestare ştiinţifică internaţională se pot adresa **Societăţii Germaniştilor din România, Comitetul de organizare a celui de-al IV-lea Congres, Str. Pitar Moş 7–11, 70151 Bucureşti 1, tel./fax: 312.59.72**, pînă la **10 martie 1997** (în cazul unei comunicări ştiinţifice) sau pînă la **30 aprilie 1997** (fără comunicare).

Prof. univ. GEORGE GUŢU
Preşedintele SGR

HUMANITAS
Cartea care dăinuie

Cele mai noi apariţii

CIORAN
Îndreptar pătimaş

C.G. JUNG
Tipuri psihologice

PAVEL FLORENSKI
Perspectiva inversă şi alte scrieri

PATRICK GARDINER
Kierkegaard
(col. Maeştri spirituali)

... şi următoarele

RAYMOND ARON
Introducere în filozofia istoriei

BRIAN DAVIES
Introducere în filozofia religiei

MARIAN CHIRIAC

Revoltă la Palatul de Justiţie

Aproape toată săptămîna trecută, tribunalele din Bucureşti au fost practic paralizate. În premieră pentru România, instanţele de judecată au refuzat să-şi desfăşoare activitatea, în semn de protest faţă de condiţia judecătorului.

Început marţi, 4 februarie, protestul magistraţilor din Capitală (la care s-au solidarizat şi numeroşi judecători din ţară) a fost motivat de condiţiile precare de muncă şi de salarizare, dar, pe de altă parte, a fost acuzată şi presa, căreia i s-a atribuit pierderea prestigiului public al profesiunii.

Magistraţii consideră că puterea judecătorească are parte de un tratament discriminatoriu faţă de celelalte puteri ale statului, deşi de activitatea judecătorilor depinde respectarea unor valori şi drepturi fundamentale ale omului. Concret, magistraţii sînt nemulţumiţi de litera *Legii de funcţionare a instanţelor judecătoreşti*, care, la capitolul referitor la drepturile şi îndatoririle magistraţilor, prevede numeroase *„îndatoriri, interdicţii şi incompatibilităţi"* şi doar un singur drept – acela la vestimentaţie gratuită pentru şedinţele de judecată.

Pe de altă parte, magistraţii au reclamat salariile foarte mici şi condiţiile de lucru umilitoare. Prin *Legea de organizare judecătorească*, magistraţilor li se interzice orice posibilitate (cu excepţia activităţii didactice) de a realiza venituri suplimentare. Salariul minim al unui judecător este de 360 de mii lei, în condiţiile în care o carte juridică, strict necesară profesiei, a ajuns să coste circa 30–40 mii. În această situaţie, spunea un magistrat, este foarte greu să trăieşti de pe o zi pe alta şi, în plus, să te şi lupţi cu marii afacerişti cercetaţi pentru fraude.

Tot conform *Legii de organizare judecătorească*, Guvernul trebuia să pună la dispoziţia Ministerului Justiţiei şi a Ministerului Public localurile şi dotările necesare funcţionării instanţelor judecătoreşti şi a Parchetelor, în condiţii civilizate. Spre a oferi doar un exemplu, la cinci ani de la promulgarea legii, cea mai importantă instanţă din România, Curtea de Apel Bucureşti, nu are încă sediu.

În comunicatul prin care magistraţii bucureşteni îşi explicitau „semnalul de alarmă" asupra condiţiei justiţiei se făcea referire şi la „acuzaţiile aduse pe nedrept" celei de-a treia puteri în stat. Conştienţi că prestigiul lor social a fost afectat de numeroasele relatări despre cazuri în care persoane acuzate de fraudă sau corupţie nu au fost condamnate sau au primit pedepse modice, judecătorii au încercat şi o recuperare a imaginii actului de justiţie.

Confruntat cu acest protest, premieră în viaţa magistraturii, ministrul de Justiţie Valeriu Stoica a participat personal la negocierile pentru găsirea unei rezolvări. După mai multe ore de discuţii, Valeriu Stoica i-a convins pe magistraţi să-şi reia activitatea, obţinînd în schimb un răgaz de două luni în care acestora să le fie rezolvate revendicările, perioadă după care, dacă promisiunile nu se vor îndeplini, judecătorii urmează să recurgă la o formă de protest mult mai radicală: demisia în bloc. Ministerul de Justiţie, împreună cu delegaţi ai magistraţilor, va trebui să finalizeze trei proiecte de lege privind salarizarea, organizarea judecătorească şi respectiv modificarea taxelor de timbru şi a timbrului judiciar. Aceste proiecte urmează să fie adoptate de către Guvern în următoarele două săptămîni. Resursele financiare pentru creşterea salariilor magistraţilor vor proveni numai din administrarea judecătorească a taxelor de timbru pentru activităţile judecătoreşti şi din timbrul judiciar.

Magistraţii rămîn circumspecţi în ceea ce priveşte rezolvarea tuturor acestor revendicări, dar nu pot să nege că semnalul lor de alarmă a trecut neobservat. *„Cel mai important punct cîştigat de către noi rămîne faptul că am reuşit să constatăm o disponibilitate pentru dialog din partea actualilor oficiali ai Ministerului de Justiţie"*, consideră d-na judecător Viorica Costiniu, reprezentantă a Asociaţiei Magistraţilor din România. *„Şi nu trebuie trecut cu vederea nici că magistratura s-a dovedit solidară în susţinerea revendicărilor"*.

Încercările magistraţilor pentru obţinerea unui statut profesional şi material conform importanţei justiţiei au început în iunie 1994, cînd autorităţilor competente le-au fost trimise proteste scrise împotriva modului simbolic în care legea tratează drepturile magistraţilor. Singura persoană căreia nu i-au fost înaintate protestele a fost chiar ministrul de Justiţie din acea vreme, Iosif Gavril Chiuzbaian, care avea mai curînd un statut de turist în instituţia pe care o conducea.

Protestul magistraţilor bucureşteni nu are, în opinia acestora, vreo influenţă asupra acţiunii anticorupţie declanşată de către actuala putere. *„Justiţia nu lucrează în campanii"*, spune d-na V. Costiniu, *„iar, în plus, încă nu vedem substratul legal al comisiilor anticorupţie, sînt ele substitute sau organisme paralele cu justiţia?. Sper să lămurim aceste lucruri din discuţia pe care o vom avea cu preşedintele Constantinescu pe tema actualelor noastre revendicări"*.

● Săptămîna politică pe scurt ● Săptămîna politică pe scurt ● Săptămîna politică pe scurt ●

Luni 3 februarie

• Schimbări în Ministerul de Interne

Patru generali şi un colonel din Ministerul de Interne au fost eliberaţi din funcţie şi transferaţi în alte structuri ale ministerului. Pe de altă parte, într-o conferinţă de presă, ministrul Gavril Dejeu a declarat că a constatat o tergiversare în finalizarea dosarelor de corupţie, dar că va interveni personal pentru stoparea acestor tentative.

• PDSR cere dezbatere parlamentară

Într-o declaraţie politică prezentată în Parlament, PDSR cere Guvernului să adopte, în regim de urgenţă, un program social care să amelioreze efectele creşterii preţurilor. Totodată, PDSR se adresează Parlamentului pentru a dezbate poziţia de pe care Executivul negociază cu FMI şi Banca Mondială.

• PSM respinge terapia de şoc

Partidul Socialist al Muncii nu poate fi de acord cu terapia de şoc propusă de actualii guvernanţi, a declarat preşedintele partidului, Ilie Verdeţ. Liderul PSM crede că actuala putere a demonstrat opţiunea ei clară pentru o politică dură de dreapta, îndreptată împotriva poporului român, deciziile depinzînd de voinţa şi scenariile organismelor internaţionale care au sub control economia naţională.

Marţi 4 februarie

• Emil Constantinescu la sediul NATO

Aflat în vizită la sediile organismelor comunitare de la Bruxelles, preşedintele Emil Constantinescu a avut întîlniri cu preşedintele Comisiei Europene, Jacques Santer, şi cu înalţi demnitari ai Alianţei Nord-Atlantice. Constantinescu a pledat pentru aderarea României la NATO, primind asigurări că cererea Bucureştiului va fi luată în considerare în mod egal cu celelalte ţări foste comuniste. Totodată, după încheierea negocierilor cu FMI, Uniunea Europeană va debloca un prim credit de 70 milioane ECU, ca ajutor pentru echilibrarea balanţei de plăţi.

• Românii apreciază preşedintele şi premierul

Conform unui sondaj de opinie realizat de IMAS în luna ianuarie, preşedintele Emil Constantinescu şi premierul Victor Ciorbea au o cotă de popularitate ridicată în rîndul opiniei publice. Şeful statului e creditat cu încredere de 71% dintre români, în timp ce primul-ministru are suporteri printre 62% dintre cetăţeni. În cazul unor alegeri, CDR s-ar bucura de votul a 58% dintre alegători, PDSR de 19,2%, PD de 9% etc. Cu toate acestea, faţă de decembrie 1996, guvernul şi coaliţia guvernamentală înregistrează o scădere a popularităţii.

• Întîlnire a coaliţiei guvernamentale

„Partidele din coaliţia guvernamentală sînt solidare cu cabinetul Ciorbea în ceea ce priveşte adoptarea pachetului de măsuri de reformă şi protecţie socială", au declarat lideri ai PNŢCD şi USD în urma unei întîlniri în cadrul căreia au fost analizate programul de guvernare şi măsura în care acesta e sprijinit de finanţatori externi.

• PDSR critică actuala politică externă

Purtătorul de cuvînt al PDSR, Teodor Meleşcanu, a apreciat într-o conferinţă de presă că schimbarea de poziţie a Ucrainei în privinţa încheierii Tratatului de bază cu România se datorează probabil unor erori ale actualei diplomaţii. Meleşcanu crede că declaraţiile optimiste făcute privind tratatul cu Ungaria au permis Kievului să creadă că partea română dă semne de grabă în ceea ce priveşte aderarea la NATO şi de aceea *„să pluseze şi să-şi înăsprească poziţia"*.

Miercuri 5 februarie

• Întîlnire Chirac-Constantinescu

După discuţii de peste o oră la Palatul Elysées, preşedintele Franţei, Jacques Chirac, a dat asigurări omologului său Emil Constantinescu că *„Franţa susţine în forţă România şi încearcă să-i convingă şi pe ceilalţi membri ai NATO"*.

• Victor Babiuc cere bani pentru apărare

Primit de către comisia de apărare a Senatului, ministrul Victor Babiuc a afirmat că îşi va da demisia, dacă de la buget nu vor fi alocaţi 3% din PIB pentru cheltuieli de apărare în anul 1997. V. Babiuc a anunţat că pînă la sfîrşitul acestei luni va fi finalizat proiectul de privatizare a industriei de apărare.

• Parlamentarii au primit pe ambasadorii ţărilor NATO

Comisiile de politică externă ale celor două Camere legislative i-au informat pe ambasadorii statelor NATO acreditaţi la Bucureşti despre obiectivele pe termen scurt pe care România le are în vedere pentru aderarea la Alianţa Nord-Atlantică. Ambasadorii au rămas în limitele limbajului diplomatic, evitînd orice angajament.

Joi 6 februarie

• Miron Cozma spune că a fost folosit

Liderul minerilor din Valea Jiului, Miron Cozma, aflat în cercetări pentru subminarea siguranţei naţionale în timpul mineriadei din septembrie 1991, a declarat instanţei că *„persoanele care au fost şi sînt încă la putere i-au folosit pe mineri pentru realizarea intereselor lor politice"*. Cozma, căruia i-a fost respinsă solicitarea de cercetare în stare de libertate, a mai spus că s-ar fi putut feri de justiţie, deoarece PDSR i-a propus să fie vicepreşedinte.

• Parlamentarii nu mai au voie în AGA-CA

Biroul Permanent al Camerei Deputaţilor a decis că activitatea de parlamentar este incompatibilă cu cea de membru în AGA sau în Consiliul de Administraţie al unor societăţi comerciale. Această incompatibilitate a fost respinsă de mai multe ori de către vechiul Parlament.

• Senatorul Ion Iliescu cere boicotarea TVR

Preşedintele PDSR, senatorul Ion Iliescu, consideră că împotriva partidului pe care îl conduce se duce o campanie de discreditare, în care este implicată inclusiv Televiziunea naţională. Iliescu, nemulţumit de modul în care TVR prezintă opoziţia, i-a chemat la acţiuni concrete pe pedeseriştii, care ar putea merge pînă la refuzul de a plăti abonamentele la TVR.

Vineri 7 februarie

• Turcia sprijină România

Prezent la Istanbul la o reuniune a Cooperării Economice la Marea Neagră, ministrul de Externe, Adrian Severin, a avut o întîlnire cu omologul său turc, d-na Tansu Ciller. Şeful dipomaţiei turce a declarat că va sprijini România pentru integrarea în NATO, urmînd ca cele două ţări să se sprijine reciproc pentru aderarea la UE.

Sîmbătă 8 februarie

• Sesiune ordinară a CRU

Consiliul reprezentanţilor UDMR (CRU) a analizat rezultatele partidului la alegerile generale şi modul în care decurge cooperarea în cadrul coaliţiei guvernamentale, fără a putea ajunge însă la o concluzie unitară. Dacă Márko Béla şi György Frunda au apreciat pozitiv rezultatele obţinute în noiembrie 1996 şi faptul că drepturile minorităţii maghiare pot fi rezolvate prin asumarea unui rol politic activ, episcopul László Tökés a criticat vehement toate aceste afirmaţii.

• Adrian Păunescu demisionează din funcţii

Prim-vicepreşedintele PSM, Adrian Păunescu, şi-a dat demisia din toate funcţiile deţinute în partid, în semn de protest faţă de inactivitatea cadrelor de conducere şi de lipsa de reacţie la iniţiativa realizării unei stîngi unite.

Rubrică realizată de MARIAN CHIRIAC

IULIAN ANGHEL

Ministerul de Externe – o nouă strategie?

La scurt timp după alegerea sa ca şef al diplomaţiei române, **Adrian Severin** îşi anunţa intenţia de a restructura Ministerul de Externe şi de a remodela strategia de politică externă dusă de România pînă la data alegerilor din noiembrie trecut, strategie defensivă şi păgubitoare, care, deşi înregistrase un succes notabil – semnarea tratatului cu Ungaria –, se calificase mai degrabă prin lipsa unei angajări decisive în ce priveşte problemele de interes major ale României. La trei luni de la alegeri, dinamica schimbărilor preconizate de proaspătul ministru de Externe nu este impusă numai de necesitatea înnoirii unui minister care, prin prestaţia mediocră a unora din diplomaţii săi, în diversele capitale ale lumii, mai mult a obstrucţionat decît a servit interesele ţării, ci de însăşi decizia României de a-şi reface auzită vocea între naţiunile democratice. Deficienţa de „imagine" a României altera nu numai raporturile particulare ale cetăţenilor români cu cei străini, dar făcea practic inutile timidele ei eforturi de regăsire a unei dimensiuni europene. Acestor deziderate, oarecum de perspectivă, li se adaugă un altul, mult mai presant, şi care, dacă nu condiţionează în mod absolut realizarea lor, le poate influenţa într-un mod hotărîtor: admiterea României în rîndul ţărilor Atlanticului de Nord. Cel puţin la vîrf, cele cîteva luni trecute de la alegeri au arătat o nouă faţă a României: o Românie decisă să facă demonstraţia nu numai a dorinţei, dar şi a capacităţii sale de integrare. Cel puţin la vîrf, în aceste luni politica externă s-a aflat la înălţime şi, iată, cînd, pentru mulţi, integrarea României în NATO nu mai părea decît o utopie, succesele preşedintelui şi ale ministrului de Externe, pe plan internaţional, ca şi angajamentul ferm pentru reforme luat de Executiv, în interior, îngăduie României să mai spere încă.

20 de ambasade fără şef de misiune

La ora actuală au fost rechemaţi şefii de misiune a 20 de ambasade române din străinătate, majoritatea din Europa. Sînt rămase, la ora actuală, fără ambasadori ambasadele occidentale de la Paris (**Caius Traian Dragomir**); Bonn (**Florea Dudiţă**); Viena (**Petre Fornea**); Madrid (**Darie Novăceanu**); Londra (**Sergiu Celac**); Viena-OSCE (**Dumitru Mazilu**). Ambasadele din Geneva, Ankara, Budapesta şi Tel Aviv nu au, de asemenea, la această oră, un şef de misiune.

Cel puţin două luni pînă la plecarea noilor ambasadori

Prin Constituţie, ambasadorul este reprezentantul şefului statului. Propunerile se fac însă în interiorul Ministerului de Externe, care înaintează lista cu propuneri spre aprobare preşedintelui ţării. Acesta are ultimul cuvînt. Comisiile de politică externă ale Parlamentului, cărora aceasta le este prezentată, după avizarea de către preşedinte, au rol consultativ. Ministerul de Externe cere agrementul statului în care ambasadorul urmează să meargă şi, abia după ce statul respectiv este de acord, preşedintele semnează scrisoarea de acreditare, iar ambasadorul poate merge la post. Deocamdată, lista se află abia în faza de a fi prezentată primului ministru. În iulie se vor anunţa nominalizările pentru NATO, dar există riscul ca, pînă la plecarea viitorilor ambasadori în ţările europene, să mai treacă cel puţin două luni.

Ambasadorii „profesionişti"

Reprezentanţii Ministerului de Externe au insistat în repetate rînduri ca **toţi** ambasadorii României să facă parte din Ministerul de Externe. Iată, în opinia secretarului de stat în MAE, **Gabriel Gafiţa**, un portret sumar al ambasadorului ideal: *„Să facă parte din Ministerul de Externe; să fie diplomat de carieră; să se supună statutului corpului diplomatic, care prevede neangajare politică – mergînd pe formula că diplomaţii sînt funcţionari publici şi, prin urmare, ei nu se schimbă odată cu schimbarea guvernelor prin alegeri, ei sînt în slujba statului român. Pentru actualele propuneri de ambasadori s-a avut grijă ca persoanele propuse să aibă un stagiu consistent în centrală, să fi avut cel puţin un stagiu de 4 ani în străinătate, să fie familiarizaţi cu spaţiul cultural, politic, economic al ţării pentru care sînt propuşi ambasadori, să cunoască limba, să aibă acolo un sistem de relaţii, să fie cunoscuţi şi recunoscuţi de statul respectiv".* Cu alte cuvinte, să fie ceea ce în minister se numeşte un profesionist. Numai că acest cuvînt s-a depreciat îngrozitor în ultimul timp, şi pe bună dreptate. Tot profesionişti au fost şi cei pe care, la ora actuală, Ministerul de Externe nu ştie cum să-i recheme mai degrabă în ţară. Reprezentanţii ministerului afirmă însă că MAE şi-a schimbat structura în proporţie de 60%. Că au fost aduşi în minister oameni tineri. Şi în privinţa lor se pune problema profesionalizării. Că o parte din vechii funcţionari ai ministerului au fost scoşi la pensie, iar cei care nu îndeplineau aceste condiţii, dar profesional erau slabi sau compromişi, au fost scoşi din minister. Deocamdată însă lista cu diplomaţii propuşi pentru a ne reprezenta în străinătate nu este cunoscută. Deocamdată, singura nominalizare cunoscută a unui diplomat în calitate de şef de misiune este cea a lui **Marcel Dinu**, ambasador al României în Republica Moldova.

Virgil Tănase va rămîne la Paris

O altă problemă de actualitate în Ministerul de Externe este şi cea a numirii directorilor Centrelor Culturale Române din străinătate. Din cele şase centre culturale româneşti de la New York, Paris, Roma, Veneţia, Viena şi Budapesta, numai două mai au directori. **Mircea Opriţă**, de la Centrul Cultural Român de la Budapesta, este abia la începutul misiunii, iar pe **Virgil Tănase**, de la Centrul Cultural Român de la Paris, deşi director aici de patru ani, ministerul nu intenţionează să-l înlocuiască, considerînd activitatea sa în tot acest timp ca fiind foarte bună. Directorii celorlalte centre culturale au fost rechemaţi şi urmează să revină în ţară: de la New York a cerut să revină, în aprilie, **Gheorghe Albuţ**, de la Veneţia şi Roma vor reveni, în martie, **Paul Everac** şi **Zoe Dumitrescu-Buşulenga**. Cît despre Centrul Cultural de la Viena, el nu are un director din iulie, anul trecut.

Disputa MAE-Ministerul Culturii

De curînd, însă, ministrul Culturii, **Ion Caramitru**, a cerut trecerea acestor centre sub direcţia Ministerului Culturii, socotind că în actuala conjunctură cultura nu trebuie amestecată cu politica. Ministerul de Externe nu este de aceeaşi părere, considerînd că aceste centre au un statut diplomatic, fiind asimilate consulatelor. Ieşind de sub statut diplomatic, centrele culturale ar deveni, în opinia reprezentanţilor ministerului, nişte instituţii oarecare şi ar avea cheltuieli foarte mari, pe care Ministerul Culturii nu poate să le suporte. Ceea ce se propune Ministerului Culturii este o divizare a costurilor şi participarea, împreună cu Fundaţia Culturală Română şi Uniunea Scriitorilor, la organizarea propriu-zisă a acestor centre. Iar, cel puţin la nivel declarativ, Ministerul de Externe promite ca aceste instituţii să fie consultate, în momentul numirii directorilor şi a personalului lor.

Accademia di Romania

Într-o situaţie oarecum deosebită de a celorlalte centre se află Centrul Cultural Român de la Roma, Accademia di Romania: printr-un acord, încheiat în 1991 între Ministerul de Externe şi Academia Română, s-a convenit ca directorul acestui centru să fie numit de Academie, dintre membrii săi, şi nu din personalul MAE. În clădirea Centrului Cultural de la Roma locuiesc şi familiile diplomaţilor ambasadei române. Impozanta clădire a fost făcută cadou, la începutul secolului, de statul italian statului român şi a funcţionat, după cel de-al doilea război mondial, ca loc de studiu şi pentru studenţi români, ajunşi apoi savanţi de renume. După 1990, cînd Academia şi-a recîştigat drepturile asupra acestei clădiri, prin primul său, deocamdată, director, **Zoe Dumitrescu-Buşulenga**, s-a încercat scoaterea diplomaţilor din această clădire. Ministerul de Externe, care administrează clădirea, nu este însă dispus să facă vreo concesie, gîndindu-se la costurile suplimentare pentru chirie pe care asta le-ar presupune.

Războiul ataşaţilor culturali

Subiectul numirii directorilor centrelor culturale nu este însă singurul care tensionează relaţiile dintre Ministerul de Externe, pe de o parte, şi Ministerul Culturii şi Uniunea Scriitorilor, pe de alta. Numirea ataşaţilor culturali de pe lîngă ambasade este noul subiect de dispută. În nomenclatorul de funcţii al MAE nu există propriu-zis funcţia de ataşat cultural. El este de obicei un diplomat din cadrul ambasadei, care se ocupă cu probleme de cultură. În mod obişnuit, el provine din Ministerul de Externe. Există, totuşi, posibilitatea ca, prin detaşare sau transfer, o persoană să poată deveni angajat al centrului şi astfel să poată ocupa o funcţie în acest minister. În 1991 a existat o astfel de înţelegere între Uniunea Scriitorilor şi Ministerul de Externe, în care un număr de opt membri ai Uniunii Scriitorilor au trecut la MAE şi au fost trimişi ca ataşaţi culturali în diverse capitale. Însă experimentul nu a durat mult, pentru că, după aproximativ un an, 6 dintre aceştia au fost , într-un fel sau altul, rechemaţi. Deşi deocamdată discuţiile cu privire la modul şi criteriile de numire a ataşaţilor culturali nu au început, Uniunea Scriitorilor şi-a făcut deja publică intenţia de a cere Ministerului de Externe să fie consultată în momentul numirii lor.

Replică la replică

Stimată redacţie,

Îngăduiţi-mi cîteva remarci la „dreptul la replică" publicat de d-l Vasile Popovici în numărul din 28 ianuarie al săptămînalului dv.

Concepţia vadimocentristă a domnului Popovici îmi este cunoscută. Domnia sa nu este singurul care consideră că tot ce mişcă în ţara asta trebuie raportat la declaraţiile lui Vadim Tudor.

În august 1994, în numele Asociaţiei „17 Decembrie", am cerut destituirea directorului SRI, Virgil Măgureanu. Motivul îl constituia raportul SRI despre revoluţie şi nu are legătură cu conflictul Vadim–Măgureanu, care a apărut ulterior.

În Timişoara sînt mult prea bine cunoscut pentru ca insinuarea fostului deputat, cum că motivul ascuns al criticilor mele îl constituie *Legea 42*, să aibă crezare. Pentru cititorii din alte zone, precizez:

Am publicat în presa postrevoluţionară peste 100 de articole legate de revoluţie, semnate de mine sau în numele Asociaţiei „17 Decembrie". O singură dată m-am referit la *Legea 42*: în *Realitatea Bănăţeană* din 13 iulie 1995, alături de Traian Orban (proaspătul demisionat din funcţia de preşedinte al comisiei pentru aplicarea *Legii 42*) şi Ioan Bănciu (văduv din revoluţie), protestam împotriva condiţionării drepturilor de revoluţionar de posesia brevetului semnat de preşedintele Ion Iliescu. Aminteam în acel protest că există revoluţionari care au refuzat brevetele pe motiv că îl consideră pe semnatarul acestora ocrotitor al criminalilor din decembrie 1989.

Am rămas printre puţinii care au refuzat pînă la sfîrşit brevetul cu semnătura lui Iliescu (în treacăt fie spus, pentru aceasta am intrat în conflict şi cu conducerea Asociaţiei „17 Decembrie").

Am compus apoi o scrisoare către partidele din Timiş (inclusiv PDSR, inclusiv PAC), prin care ceream să se amintească în parlament de existenţa revoluţionarilor „refuznici". La PAC, îmi amintesc că am predat scrisoarea lui Constantin Chiticaru. Parlamentarii au neglijat demersul respectiv. La fel au neglijat şi alte demersuri (de pildă, cel referitor la destituirea lui Măgureanu).

Mărturisesc că uneori, văzînd indiferenţa cu care sînt tratate idealurile revoluţiei de către politicienii noştri, mă cuprinde o uşoară disperare. Expresiile neacademice rostite de mine la simpozionul din decembrie 1996 nu se datorează unui fond mahalagesc, ci unei atitudini chibzuite. Uneori asemenea expresii sînt necesare pentru a pune lucrurile în mişcare.

„Blestemul" la adresa susţinătorilor lui Măgureanu nu îl viza în principal pe d-l Popovici, chiar dacă dînsul a fost pomenit explicit... Alţii sînt adevăratele ţinte ale acestui blestem. Cine anume? Sînt convins că cititorii revistei *„22"* au înţeles.

MARIUS MIOC

Din numerele viitoare

*• Interviuri cu **Gabriel Liiceanu** şi **Traian Băsescu**, ministrul Transporturilor • Interviu cu Leon Volovici, cercetător la Universitatea Ebraică din Ierusalim • **Andrei Marga**: „Globalizare şi universalizare" • **Victor Ivanovici**: „O explicaţie datorată şi cîteva neînţelegeri de risipit" • **Pavel Câmpeanu**: „Proiect pentru elaborarea unei istorii a TVR" • **Fey László**: „Integrare sau izolare?" • **Vladimir Tismăneanu**: „Mit, ideologie, utopie în lumea postcomunistă" • **Daniel Vighi**: „Prostul satului" • **Adina Popescu**: „Viaţă de liceu" (anchetă) •*

Invitaţi:
VIRGIL NEMOIANU, profesor la Universitatea Catolică din Washington;
MIRCEA MARTIN, profesor la Universitatea din Bucureşti, critic literar;
GABRIEL GAFIŢA, secretar de stat în Ministerul de Externe.

Moderatori:
GABRIELA ADAMEŞTEANU, redactor-şef la Revista „*22*";
MIHAELA CUTUŞ, redactor la TELE 7abc.

IMAGINEA

Convorbirea a fost realizată în cadrul emisiunii „Linia întîi", la TELE 7 abc, în vara lui 1996. De atunci, s-au produs unele schimbări esenţiale. Dar cum aproape 20 de ambasade nu au, încă, la ora aceasta, ambasadori, iar la centrele culturale şi bibliotecile din străinătate nu au fost încă numiţi alţi oameni care să ducă o altă politică culturală, am considerat utilă şi acum publicarea acestei discuţii. (GABRIELA ADAMEŞTEANU)

Între antipatie, ignoranţă şi apatie

MIHAELA CUTUŞ: **Domnule profesor Virgil Nemoianu, dumneavoastră trăiţi în Statele Unite de multă vreme. Din 1969 aţi plecat din România. Cum se vede de acolo, din poziţia pe care o aveţi, imaginea României?**

VIRGIL NEMOIANU: Din păcate, nu se vede prea bine, plasîndu-se undeva în acest triunghi: între apatie, ignoranţă şi chiar antipatie. În multe filme americane sau cărţi de consum, personajele care poartă nume româneşti sînt negative. Această imagine nu aparţine doar ultimilor 30–40 de ani. Dacă citeşti literatura mai veche, chiar dinaintea Primului Război Mondial, nici acolo figurile şi realităţile româneşti nu ieşeau foarte bine. În cîteva ţări europene lucrurile stăteau ceva mai bine, dar nu cu mult. Pe de altă parte, există o prezenţă românească culturală, difuză dar tenace, puţin cam dezordonată, nu totdeauna bine vizibilă. Totuşi, există şi reprezintă un contrabalans al acestor stereotipuri şi clişee care predomină în societate.

M.C.: **În ultimii ani aţi simţit o schimbare, în bine sau în rău?**

V.N.: A fost, incontestabil, o izbucnire de simpatie pentru România, mai ales în perioada decembrie '89 şi la începutul lui '90, care apoi însă s-a dovedit a fi doar un moment şi a cam dispărut. S-a pierdut brusc, pentru că au fost cîteva momente foarte dramatice şi neplăcute în 1990 şi 1991, care au tăiat...

GABRIELA ADAMEŞTEANU: **Mineriadele...**

V.N.: Da, inclusiv mineriadele. Dar poate că, şi fără aceste lucruri, interesul pur şi simplu ar fi intrat într-un reflux. În ceea ce priveşte lumea universitară, reapare situaţia asta paradoxală: pe de o parte, există realizări extraordinare – de exemplu, cele mai bune cărţi de istorie a românilor, care s-au scris în ultimii 40–50 de ani, sînt cele apărute în America, scrise de americani, care nu au nimic de a face din punct de vedere etnic sau al originii cu România ş.a.m.d.; pe de altă parte însă, nu prea apar în programele universitare elemente româneşti. Sau, în orice caz, apar pe un loc secundar.

Definirea neîndemînatică a propriei etnicităţi

G.A.: **Deci, imaginea României nu a fost de fapt niciodată pînă acum aşa cum ne-o imaginam noi. Am putea să credem că am fost cam nedreptăţiţi?**

V.N.: Da. Sigur, putem găsi explicaţii: toate aceste ezitări istorice româneşti, vreme de sute de ani, situaţia geo-istorică a României, definirea neîndemînatică a propriei noastre etnicităţi – într-un fel insuficientă, în alt fel agresivă, zgomotoasă –, deficienţe de autoprezentare, deci neîndemînări şi complexe de inferioritate. Şi nu e vorba neapărat de ultimii cinci ani sau cincizeci de ani, ci chiar de „ultimii" două sute de ani, dacă vreţi.

G.A.: **Mircea Martin este de aceeaşi părere?**

MIRCEA MARTIN: Aducînd o mărturie personală, pot să spun că am întîlnit această imagine nefavorabilă a României atunci cînd am ieşit în străinătate, în diferite ţări, în diferite contexte: în privirea mirată a colegilor de la diferite universităţi, din lumea editorială, din cea intelectuală în genere; în anumite întrebări nepuse, într-o rezervă mentală. Cred că această imagine constituie un fel de pînză de fundal pe care se desfăşoară toate evoluţiile noastre personale, individuale, în Europa şi în lume. Un fel de zgomot de fond care tulbură discursul fiecăruia dintre noi. O asemenea imagine a României nu este doar rezultatul unor manevre ale duşmanilor săi: acestea există; le-am putut constata şi eu, cum le putem constata cu toţii. Dar ele nu pot opera altfel decît pornind de la **fapte**, oricît de abuziv interpretate în continuare. Este adevărat că la posturile de televiziune din Europa şi America se arată mereu mizeria căminelor de handicapaţi, dar această mizerie există. După cum există şi alt fel de mizerii, dacă n-ar fi să ne gîndim decît la mizeria străzilor oraşelor noastre, datorită neglijenţei edililor şi a trecătorilor. Se repetă, ca un fel de *raccourci* istoric, la orice prezentare televizată a vreunui eveniment petrecut în România, cel puţin o secvenţă din mineriadele Bucureştiului. Aceste secvenţe continuă să şocheze şi să ne fixeze în conştiinţa străinilor. Şi aş spune că, înainte de asta, ele au produs un impact chiar în propria noastră conştiinţă. Imaginile acelei atrocităţi sociale au schimbat propria noastră reprezentare despre poporul român pe care e greu să-l mai evocăm ca pe un popor blînd, paşnic, răbdător, un popor „mioritic". Ceva s-a schimbat în urma acestor scene de o atît de mare violenţă. Iar consecinţele acelor momente politice se răsfrîng, în ultimă instanţă, foarte departe, înăuntru şi în afară. Imaginea defavorabilă este, aşadar, datorată realităţilor noastre cotidiene şi, în primul rînd, politicii româneşti.

GABRIEL GAFIŢA: Să luăm doar simpla sosire în Bucureşti, cu avionul, şi să încercăm să ne punem în pielea unui străin care vine pentru prima dată în România: cînd avionul aterizează, el vede cîinii umblînd pe pistă, apoi pe acei taximetrişti particulari care îl asaltează; imaginea negativă se accentuează. Cred că există două dimensiuni ale imaginii: este imaginea pe care o au **oamenii din afara ţării** despre România şi este imaginea pe care **noi** vrem să o proiectăm despre noi în exterior. Aici este o derogare de la nişte principii morale, pentru că nu întotdeauna vrem să proiectăm în exterior o imagine favorabilă despre noi. Sau nu ne interesează.

VIRGIL NEMOIANU

M.C.: **Dar ce interes am avea să proiectăm o imagine negativă despre noi?**

G.G.: Este vorba de o anumită inerţie, o anumită comoditate. Dincolo de aceste elemente, care ţin de noi înşine, pot distinge patru niveluri în percepţia exterioară despre România: 1) **un nivel al omului simplu, care este influenţat de exemplul de muncă al organizaţiilor neguvernamentale** care vin şi desfăşoară activităţi caritabile în România. De foarte multe ori, cele mai bune intenţii ale acestor organizaţii au ca efect o imagine negativă; deci, sînt oameni minunaţi care vin din Occident, lucrează în spitale, în orfelinate, în cămine de bătrîni. Acolo condiţiile sînt cele pe care le ştim. Insistîndu-se pe aceste instituţii caritabile se creează, la un moment dat, în mintea omului simplu, ideea că în România este un soi de dezastru la scară naţională; 2) **un al doilea nivel ar fi cel academic, mult influenţat de mass-media: de televiziune, de presă mai ales**. Aici există un bombardament informaţional foarte mare; spre exemplu, un academician american are timp să se ocupe de România o dată pe lună, poate, timp de 5 minute. Dacă în cele 5 minute el primeşte informaţii negative, pînă luna viitoare – cînd mai are timp 5 minute – rămîne cu această imagine negativă, care se va perpetua. El ştie că „au fost minerii" în Bucureşti. Dacă data viitoare i se dă din nou o secvenţă cu minerii (chiar dacă nu au fost mineri), în mintea sa se repetă acelaşi clişeu psihologic; 3) **la al treilea nivel, cel al politicienilor, lumea este foarte bine informată. Şi dacă, la un moment dat, noi avem sau nu o imagine negativă, asta face parte dintr-un joc strategic**; 4) există al patrulea nivel, al ***business-man*-ilor, de asemenea foarte bine informaţi şi care, uneori, nu ţin cont de imaginea negativă, vin şi investesc în România.**

M.C.: **Aş vrea să revenim puţin la cultură şi la rolul ei în transformarea imaginii României. Ce înseamnă, de fapt, concret, cultura, ca reprezentare a României? Înseamnă muzică? Înseamnă literatură? Înseamnă pictură? Cum ar putea cultura să influenţeze, în bine, imaginea României?**

V.N.: Prietenii mei, intelectuali din România, fac o anumită greşeală: accentul se pune, într-un fel de tradiţie romantică de secolul 19, exclusiv pe mari figuri. La sfîrşitul secolului 20, însă, constatăm că, în toate domeniile ştiinţei şi culturii, lucrurile nu mai stau chiar aşa. E o situaţie de cîmp, de reţea, de circuite şi important este să fii prezent cît mai mult posibil în aceste circuite, cu mai mulţi oameni. Să mergem la nişte exemple concrete, de pildă: în America a putut fi recunoscută în mod pozitiv o şcoală regizorală românească, pentru că acolo erau activi, la un moment dat: Liviu Ciulei, Lucian Pintilie, Andrei Şerban şi alţii. Tot aşa s-a petrecut şi cu şcoala matematică românească, şi cu cea de literatură comparată etc. Deci, în momentul în care există nişte grupuri de oameni care intră în circuit, imaginea negativă începe să se estompeze, pentru că oamenii ajung să fie cunoscuţi. Adaug un exemplu: sînt secretar general la Societatea Internaţională de Literatură Comparată, dar interesant nu e că sînt eu secretar general, ci că vicepreşedinte este Paul Cornea, din România. Iată, deci, un mod în care lucrurile acestea s-au sprijinit cumva reciproc; cineva, dintr-o parte a lumii, şi altcineva, din altă parte a lumii, au putut să reacţioneze, să influenţeze prezenţa într-o societate, fie ea chiar şi modestă. Sînt convins că mai există şi în alte societăţi ştiinţifice de acelaşi fel astfel de prezenţe româneşti.

O imagine politică negativă e contrabalansată doar de o imagine politică pozitivă

M.M.: Tot ce a spus Virgil Nemoianu cred că reprezintă soluţii eficace de contrabalansare a unei imagini negative. Părerea mea este că, totuşi, o imagine negativă din punct de vedere politic nu poate fi contrabalansată decît de o imagine pozitivă tot din punct de vedere politic. Cultura poate contribui în mod esenţial, dar printr-un efect de lungă durată, nu imediat. Degeaba trimitem noi o orchestră minunată într-un turneu în marile capitale ale lumii, trebuie să aşteptăm pentru ca ecourile ei în conştiinţe să se răsfrîngă într-o imagine schimbată a României, trebuie ca acest turneu să fie urmat de alte turnee ş.a.m.d. De fapt, toţi aceştia au fost ani de foarte mari tensiuni politice. Cultura însă ar putea fi spaţiul, nu neapărat al unui consens politic, ci al unei convergenţe politice. Şi mă mir că acest lucru a scăpat tocmai politicienilor, în primul rînd celor din arcul guvernamental. Cred că în acest plan, al opţiunilor culturale, s-ar fi putut întreprinde acţiuni de mare anvergură şi, mai ales, de o anume continuitate. Mă întreb, însă, dacă există la noi o politică în domeniul culturii?! Dacă, pentru politica noastră, cultura reprezintă ceva important, indispensabil...

G.A.: **De ce nu pătrunde, de pildă, literatura română în Occident?**

V.N.: În primul rînd, pentru că aici au existat nişte întîrzieri formidabile şi vreme de 40 de ani nu s-a făcut nimic. Ştiu foarte precis că o serie întreagă de ţări învecinate şi cam de aceeaşi dimensiune şi aceeaşi structură cu România începeau să facă lucrurile acestea încă din anii '80 ş.a.m.d. Cînd ai o întîrziere de 20–30 de ani şi încerci să arzi etapele, asta de multe ori irită şi e contraproductiv. Graba strică treaba.

G.A.: **Vă referiţi la modul de a face traducere culturală, sau vă referiţi la actul însuşi al creaţiei? Pentru că acum se scrie mai puţin decît înainte. Din punctul acesta de vedere, nu stăm mai bine decît acum 5–6 ani. Aici nu ardem etapele. Doar că circulăm mai mult.**

V.N.: Mă refer la prezenţa peste hotare a scrierilor literare, pentru că scriitorii circulau greu, lucrările lor nu se prea traduceau etc., în timp ce în alte ţări lucrurile erau încurajate de stat. Nu poţi face în

ROMÂNIEI ÎN LUME

3–4 ani ceea ce alţii au făcut vreme de 20–30 de ani.

Limba română este un handicap?

M.C.: **Limba română nu are o circulaţie internaţională; literatura ei poate fi promovată numai prin traduceri. Dar mai are ea, în traducere, acelaşi parfum, aceeaşi specificitate? Dacă scriitori ca Eliade, Cioran, Ionesco, Virgil Gheorghiu nu scriau într-o altă limbă, credeţi că erau la fel de cunoscuţi sau recunoscuţi?**

V.N.: Cred că mai importantă a fost prezenţa lor într-un anumit context, faptul că erau integraţi în lumea literară, intelectuală, continuu şi interacţional, decît limba în care au scris. Bineînţeles, nu neg valoarea scrierilor în sine, dar că era o dialectică continuă este important. Datorită circulaţiei libere de azi, e important ca acest lucru să fie accesibil multora.

M.M.: Problema afirmării literaturii române în străinătate necesită o discuţie specializată. Opţiunile editorilor depind de interesele momentane, de moda timpului, nu sînt totdeauna călăuzite de repere valorice. Cărţi slabe apar şi în Statele Unite, dar semnificaţia lor este exclusiv comercială. Nu e sigur că cei mai buni scriitori contemporani ai noştri vor găsi o cale de acces către publicul străin, prin simplul fapt de a fi propuşi unor editori de acolo. Cazul lui Marin Preda (printre alţii) e elocvent. Mai importantă este oferta noastră culturală, în ansamblul ei. Care este imaginea culturală pe care vrem să o trecem Europei şi lumii.

G.G.: Nici limba cehă nu este vorbită de mai mulţi oameni. Cehii au dat cîţiva mari scriitori. În primul rînd, au dat un scriitor-preşedinte de stat, şi asta ridică mult cota interesului. L-au dat apoi pe Milan Kundera, care a trăit în Occident. L-au dat pe autorul celebrului *Manifestul celor 1.000 de cuvinte*, Ivan Klima. Sînt oameni cu o statură politică remarcabilă, care au crescut interesul pentru literatura respectivă.

V.N.: Adaug un exemplu în direcţia cehă: Josef Svoreski, care trăieşte în Canada, a scris acum 12 ani un roman „istoric", *Dvorak îndrăgostit*; într-un mod foarte abil. În acest roman este prezentată experienţa americană a marelui compozitor Antonin Dvorak. Acţiunea se petrece mereu pe două planuri, în Cehia şi în America; sigur, intenţiile lui nu erau politice, dar el putea foarte bine să arate astfel că există apropieri între Cehia, cultura cehă, istoria cehă etc. şi cea americană. Iată cum se poate face politică. Nu vom găsi mulţi amatori de românistică; trebuie contextualizat un lectorat ca făcînd parte din Europa Centrală sau de Est, din lumea romanică, lumea limbilor şi literaturilor romanice, făcînd paralele între civilizaţia română şi civilizaţia lor. Numai fiind conştient de multiplicitatea şi diversitatea faţetelor a ceea ce este românesc, poţi să fii convingător şi să pătrunzi pe piaţa internaţională.

Vrem să rămînem un popor de ţărani, de oieri, şi să fim percepuţi astfel în continuare?

M.M.: Este o opţiune politică şi culturală dacă vrem să fim reprezentaţi în continuare numai – sau în primul rînd – de folclorul românesc, în diferitele lui ipostaze, care sînt, de altfel, frumoase, interesante, revelatoare. Am vizitat recent Muzeul Civilizaţiei Româneşti din Dumbrava Sibiului, o realizare cu totul remarcabilă, de nivel european; nu înseamnă că ţările care nu au asemenea muzee nu au trecut prin aceste forme de civilizaţie rurală. Au depăşit, însă, această fază şi interesul pentru folclor a rămas doar unul exotic, episodic, anecdotic. Care este oferta noastră culturală în aceste condiţii? Continuăm să „exportăm" aproape numai tarafuri şi aproape deloc orchestre de cameră? Dar şi în domeniul folcloric concurenţa există; **se schimbă doar cei cu care concurăm.** Nu sîntem singurii care oferim dansuri şi cîntece populare. Nu sîntem inegalabili, cum ne place să credem; este foarte posibil ca bulgarii, turcii, kirkizii, gruzinii şi camerunezii să aibă dansuri la fel de spectaculoase ca noi.

MIRCEA MARTIN

Sîntem un popor de ţărani, de oieri? Vrem să proiectăm această imagine, în continuare, în ochii străinătăţii sau locuim, de fapt, jumătate din noi la oraşe, unde perpetuăm o mentalitate rurală (cu grave consecinţe în conduita civică)? De unde nevoia acestui model identitar regresiv?

M.C.: **Care sînt „armele" noastre culturale în faţa Europei?**

M.M.: Armele noastre culturale sînt: şcoala de interpretare muzicală, şcoala contemporană de compoziţie, pictorii contemporani, marii noştri regizori, tinerii talentaţi în atîtea domenii, intelectualii noştri, profesorii care sînt invitaţi la diferite universităţi din lume etc.

V.N.: Este un fel de trafic rutier multidirecţional, metaforic vorbind. Adică, pe măsură ce tu însuţi inserezi sau vrei să inserezi naţionalul în global, poţi să o faci dacă, la rîndul tău, ai reuşit să asimilezi anumite structuri, forme, preferinţe, gusturi internaţionale sau planetare în tine.

G.G.: Literatura română a fost, pînă în 1989, un vehicul pentru idei verosimile, pentru abordări sincere asupra societăţii în care trăim. După 1990, nu mai avem nevoie să citim un roman ca să ştim cum se trăieşte în România. Literatura română trebuie să abordeze teme general umane, dacă vrem să fie tradusă. Dau exemplul Teatrului Naţional din Craiova, cu mare succes în Occident: spectacolul *Phaedra* a fost văzut peste tot, iar acum este în turneu cu *Danaidele*. Silviu Purcărete este una dintre cele mai mari figuri de regizori din lume; este aşteptat, de exemplu, la Teatrul Naţional din Oslo, pentru montarea unui spectacol în toamnă.

V.N.: Modurile actuale de a răspunde la diferite înţelegeri imperfecte, negative etc. ale fenomenului românesc sînt, de obicei, indignarea, contrazicerea, furia etc. Fluturarea steagului, diferite forme de naţionalism extrem sînt contraproductive, nu duc la nici un rezultat. Dimpotrivă, îi confirmă pe adversari sau pur şi simplu pe cei ignoranţi, confirmă părerile lor. Există o formă mult mai subtilă de a te afirma, care constă în a accepta criticile şi a încerca să le adînceşti, să le arăţi dimensiunile complexe, multiplicitatea faţetelor şi de a le întoarce în folosul propriu – un fel de mişcare de karate, în care foloseşti energia adversarului în favoarea ta. Ţările mari au o astfel de abilitate. Pe piaţa germană, pe piaţa franceză există o bogată autocritică naţională, care se întoarce pînă la urma în favoarea ţării respective. Or, acest tip de tehnică nu este folosit decît foarte rar sau aproape niciodată de către intelectualii români.

G.G.: În literatura germană, în special din Germania Federală, a fost timp de vreo 40 de ani după război un proces care s-a numit la ei *Vernangenheitvielfältigund*, adică „analiza şi reconcilierea cu trecutul". Şi literatura română poate face acest lucru.

M.M.: Rostul acestei autocritici naţionale este acela de a ne lămuri mai întîi pe noi înşine asupra propriei identităţi.

Manageriatul cultural

V.N.: Venind în ţară în 1992 (după 17 ani), am fost frapat de numărul mare de femei extraordinar de competente, de energice, care funcţionau la diferite niveluri administrative etc. Ei bine, în lume, la ora actuală există un adevărat efort de restabilire a echilibrului dintre masculin şi feminin, care, în România, pare că n-ar exista deloc, parcă ar fi complet în afară. Pot aminti, din simpla mea experienţă, pe: Maria Berza, Carmen Firan, Mirona Mihăieş, Ioana Ieronim etc. Ele ar trebui să fie ambasadoare, sînt extraordinar de capabile, ar face o foarte bună impresie în Occident. Asta ar face parte din acea schimbare a imaginii, ar însemna autoînţelegere (te schimbi pe tine însuţi).

M.C.: **Oare cultura română are statut de emigrant? Să fie ea silită să se descurce ca atare, cu mijloace proprii?**

G.A.: Nu cred. Dar trebuie să fim foarte atenţi la cei care ne reprezintă, faţă de ce am oferit pînă acum. Deci, cred că trebuie acordată o foarte mare atenţie resurselor umane prezentate în străinătate. O atenţie asupra onorabilităţii şi calităţii oamenilor.

V.N.: Trăim într-un univers postmodern, în care raportul între marginal şi central se schimbă. A fi marginal devine ceva foarte important, chiar central; a fi central poate deveni suspect. Astfel, **condiţia de românitate** prezintă mai degrabă nişte **avantaje** decît dezavantaje.

FAR '97

27 februarie–1 martie

FAR '97 (Fundaţii şi Asociaţii din România) este prima ediţie a manifestării naţionale iniţiate de Fundaţia pentru Dezvoltarea Societăţii Civile, în scopul promovării organizaţiilor neguvernamentale active în domeniul social, cultural, ecologic, civic etc. Manifestarea va avea loc între 27 februarie–1 martie 1997, în Bucureşti, şi va fi găzduită de Galeriile ArtExpo (Teatrul Naţional, etaj 3–4).

Prin organizarea acestui eveniment şi prin activităţile sale curente (finanţări, instruire, consultanţă, alte servicii), Fundaţia pentru Dezvoltarea Societăţii Civile sprijină dezvoltarea ONG şi promovează o mai mare recunoaştere publică a rolului acestora.

Consiliul de Administraţie al Fundaţiei pentru Dezvoltarea Societăţii Civile este format din 9 membri: prof. dr. Dan Manoleli **(preşedinte),** Gabriel Andreescu, Ion Caramitru, Florin Costiniu, Smaranda Enache, Borbala Koo, Mihai Liseţchi, **dr.** Ion Olteanu, **prof. dr.** Andrei Pleşu.

Din agenda FAR '97:

• Tîrgul ONG, la care participă cu standuri promoţionale cca 100 de asociaţii şi fundaţii care au activitate în domeniul social, ecologic, cultural, civic etc.; vor fi prezentate broşuri, publicaţii, postere, casete video, precum şi aplicaţii pe calculator (baze de date, programe); instituţiile finanţatoare ale sectorului non-profit îşi vor face cunoscute programele de finanţare.

• Expoziţie foto-obiect, realizată în colaborare cu Arhivele Statului şi cu Muzeul Naţional de Istorie; vor fi expuse documente, fotografii, obiecte reprezentative pentru activitatea desfăşurată de fundaţiile şi asociaţiile româneşti din perioada interbelică.

• Proiecţii de filme documentare din perioada interbelică, precum şi montaje ale filmelor referitoare la activitatea organizaţiilor neguvernamentale, în perioada 1990–1996; proiecţiile vor fi realizate cu sprijinul Cinematecii Române – Arhiva Naţională şi al Fundaţiei pentru Arte Vizuale (FAV).

• Seminarul A FI LEGAL, care va prezenta aspecte legale şi fiscale ale activităţii non-profit, precum şi informaţii despre experimentarea noului Plan de Conturi pentru ONG.

• Sesiuni de comunicări ştiinţifice privitoare la însemnătatea sectorului non-profit.

• Sesiuni de instruire specifice tematicii non-profit (management organizaţional, relaţii publice, strîngere de fonduri, organizare de campanii publice etc.).

• *Happening*-uri (spectacole organizate de asociaţii şi fundaţii culturale).

• Vizitarea unor organizaţii neguvernamentale active în domeniul social, cultural, ecologic, civic etc.

• Petrecerea-surpriză „La spartul tîrgului", la care vor fi invitate personalităţi ale vieţii financiar-bancare, parlamentari, miniştri, lideri ONG.

MAGDA CÂRNECI

Idei pentru o nouă strategie culturală în străinătate

O politică culturală defectuoasă

I. Opinia culturală specializată, ca şi cea jurnalistică şi larg publică au în general o părere catastrofală despre politica culturală a statului român în străinătate (ca şi în ţară, de altfel). Această părere, pare-se întemeiată, s-a construit de-a lungul ultimilor ani din conjuncţia mai multor serii de argumente, pe care am să le rezum aici punctual:

• persistenţa în ambasadele româneşti a unor structuri organizatorice, a unui tip de relaţii sociale/interumane şi a unor persoane ţinînd de vechiul regim ceauşist;

• strategia culturală învechită, focalizată pe „valori naţionale" selectate după o grilă comunistă şi postcomunistă, impuse constrîngător (prin sistemul ierarhic) şi în acelaşi timp aleatoriu (prin sistemul clientelar) de către Centrala Ministerului de Externe, conform viziunii ideologice a formaţiunii politice pînă de curînd la putere;

• relaţia defectuoasă, din punct de vedere legislativ, juridic şi financiar, dintre Ministerul de Externe şi Ministerul Culturii (şi celelalte instituţii sau fundaţii de profil), în privinţa unei politici culturale coerent orientate către străinătate;

• anonimatul de acţiune şi de prestigiu al Direcţiei culturale din Ministerul de Externe şi al Direcţiei de relaţii internaţionale din Ministerul Culturii;

• prestaţia, de cele mai multe ori submediocră, a ataşaţilor culturali, selectaţi adesea într-un mod „ocult" (clientelar) şi deveniţi cu timpul, şi cu ajutorul mecanismelor birocratice, simpli funcţionari ministeriali (cu unele excepţii);

• lipsa de transparenţă asupra proiectelor româneşti şi a ofertelor venite din străinătate, plus lipsa de informaţie publică, constant vehiculată în presa din ţara noastră, asupra activităţii culturale a Ministerului de Externe şi a Ministerului Culturii în străinătate.

O mai mare autonomie a centrelor culturale din străinătate

II. O nouă strategie culturală pentru străinătate ar trebui desigur să aibă de la început în vedere remedierea pe cale organizatorică, juridică şi comunicaţională a neajunsurilor enumerate mai sus şi a altora, pe care le-am trecut cu vederea. În plus, din experienţa mea de doctorand în străinătate şi din frecventarea centrelor culturale româneşti, coroborată cu experienţa din ţară a modului defectuos în care s-a putut colabora cu ministerele amintite mai sus, pot face următoarele sugestii:

1. Centrele culturale ar trebui să aibă o mai mare autonomie faţă de ambasade şi e de dorit ca ele să funcţioneze în clădiri diferite de clădirile ambasadelor, pentru ca publicul larg să nu facă o legătură automată între politica României şi cultura românească. Ele ar trebui, în cele mai multe cazuri, dublate de/sau remodelate ca/sau desfiinţate în favoarea unor **institute româneşti de cultură** (vezi Institutul Român organizat de Nicolae Iorga la Veneţia). Aceste **institute** ar trebui conduse de intelectuali prestigioşi şi administrate de funcţionari ai Ministerului de Externe. Într-o aceeaşi arie geografică (Europa Occidentală, Europa Centrală, Orientul Apropiat, America Latină etc.), aceste **institute** s-ar putea specializa pe anumite domenii culturale (arte vizuale, istorie, literatură, ştiinţe sociale, artele spectacolului etc.).

Dubla subordonare a institutelor de cultură

2. Centrele sau institutele de cultură ar trebui să aibă o dublă subordonare: administrativă, faţă de Ministerul de Externe, şi profesională, faţă de Ministerul Culturii. Soluţia ideală ar fi asigurarea unei adevărate independenţe de funcţionare, prin crearea unei agenţii publice a **institutelor româneşti de cultură**, finanţată direct de la bugetul de stat, care să funcţioneze pe bază de concurs de proiecte, printr-o colaborare activă cu instanţele culturale ale societăţii civile (de pildă ANUC) şi cu alte instituţii cu profil similar, dar nu identic (Fundaţia Culturală Română). În orice caz, actuala umilitoare dependenţă decizională şi financiară de tip centralizat faţă de Ministerul de Externe ar trebui remediată.

3. Directorii de centre sau institute de cultură nu ar trebui să fie simpli funcţionari din Ministerul de Externe (precum ataşaţii culturali), nici politicieni, scriitori sau ziarişti veleitari. În aceste posturi ar fi de preferat personalităţi culturale complexe, cu deschidere spre ştiinţele sociale (politologie, istorie a perioadei moderne şi contemporane, sociologie etc.), capabile să deţină o viziune avizată asupra societăţilor complexe în care trebuie să funcţioneze, în stare de aceea să ofere **sinteze creditabile** asupra fenomenelor socio-culturale în mijlocul cărora trebuie să facă cunoscută cultura română. Iar dintre acestea, ar fi de preferat să fie selectate persoane care şi-au făcut studiile sau doctoratul în ţările respective şi care au astfel o cunoaştere **din interior** a culturilor acestora. În plus, e de presupus că aceste persoane şi-au creat un sistem de relaţii personale, pe care îl pot folosi pentru succesul propagandei culturale româneşti.

Cum modificăm „imaginea României"?

4. În acelaşi sens, persoanele de origine română stabilite în străinătate, cu o bună integrare profesională şi culturală în culturile de adopţie, ar putea alcătui grupuri de consilieri de specialitate pe lîngă centrul sau institutele culturale române, postură în care să-şi folosească util competenţa şi influenţa în elaborarea unor programe sau proiecte culturale legate de specificul locului de adopţie (sugestie a lui Virgil Nemoianu).

5. Strategia culturală de ansamblu ar trebui în mod evident să se orienteze pe două mari direcţii: **a) modificarea actualei dezastruoase „imagini a României"**; **b) crearea unei „noi imagini"**, integrabilă modelelor culturale occidentale sau relativ conformă cu grilele şi normele acestora.

Modificarea actualei „imagini a României" ar trebui să aibă în vedere, pe de o parte, locul comun al **României comuniste şi postcomuniste**, iar pe de altă parte, locul comun al **României interbelice naţionaliste şi fasciste**. Aceste „definiţii negative" ar trebui contracarate cu punerea în circulaţie a unor realităţi culturale alternative, prezente atît în România interbelică, cît şi în cea postbelică şi postcomunistă (de pildă, modernismul şi mişcările de avangardă interbelice, experimentalismul anilor '60–'70, postmodernismul anilor '80 etc.). Relevarea existenţei unor fapte şi tendinţe culturale integrabile marilor curente de idei şi artistice europene din acest secol ar constitui un bun argument pentru conturarea treptată a unei „noi imagini" a culturii româneşti, mai nuanţată, apropiată de adevăr şi mai conformă cu „orizontul de aşteptare" occidental.

6. Modificarea **„vechii imagini"** şi impunerea unei **„noi imagini"**, ca două faţete ale aceleiaşi strategii, ar trebui să alcătuiască un proces constant, coerent şi cu bătaie lungă/de lungă durată, evitîndu-se întreprinderile punctuale şi fără urmare, aruncate la întîmplare în oceanul informaţional internaţional. Acest proces de durată poate avea în vedere: expoziţii de anvergură, dedicate cîte unui curent artistic, organizate o dată la 3–4 ani şi itinerate prin mai multe capitale culturale occidentale (vezi arhitectura modernistă românească, prezentată pînă acum în Elveţia, Olanda şi Anglia); cataloage şi cărţi în limbi de circulaţie, despre formele luate de curentele occidentale în mediul cultural românesc, tipărite în condiţii grafice competitive şi difuzate prin centrele culturale şi prin alte instituţii abilitate (vezi albumul Avangardei româneşti, albumul Marcel Iancu etc.); participări româneşti sistematice la colocvii internaţionale despre direcţii şi paradigme culturale internaţionale; studii de calitate publicate în reviste prestigioase; catedre subvenţionate de cultură română etc.

Politica editorială şi de lobby cultural

7. Politica editorială în străinătate ar trebui să vizeze mai puţin finanţarea unor edituri de carte românească, cît subvenţionarea unor titluri, în cadrul unor colecţii consacrate Europei Centrale şi de Est de către mari edituri occidentale existente – ceea ce ar evita riscul „ghetto-izării" şi ar permite accesul, cu cheltuieli mult mai mici, la sisteme de difuzare şi de publicitate deja consacrate.

8. Politica de lobby cultural ar trebui să vizeze în egală măsură specialiştii şi catedrele de studii despre Europa Centrală şi de Est, de la universităţile şi centrele de cercetare occidentale, instanţe în măsură să introducă „tema românească" în programe, teze doctorale, reviste de specialitate, dar mai ales în dezbaterile de idei, legate într-un fel sau altul de regiunea central-est europeană (comunism şi postcomunism, modernizare, decolonizare, postmodernism, feminism, multiculturalism etc.).

9. Politica de schimburi culturale ar trebui să aibă mai mult în vedere organizarea unor evenimente culturale de anvergură pe teritoriul României, cu participare internaţională de înalt nivel, dar mai ales cu organizare periodică: colocvii şi seminarii, tîrguri de artă, bienale, congrese, cu deschidere sau focalizare pe problematici generale de interes internaţional sau pe problematica specială a Europei Centrale şi de Est.

10. Pe toate aceste căi şi altele, **imaginea României** ar trebui curăţată, pe de o parte, de alura ei „atipică", „aberantă" şi „singulară", aşa cum s-a fixat deocamdată în conştiinţa difuză internaţională şi, pe de altă parte, normalizată, prin introducerea ei în serii culturale mai ample. Apropierea ei de „imaginea occidentală" ar putea trece prin apropierea ei de „imaginea central-europeană", ceea ce ar presupune acţiuni bi- sau trilaterale, organizate cu ţările din această zonă, şi ar corespunde actualei politici geo-strategice româneşti.

Această necesară integrare într-un metabolism cultural euro-atlantic mai vast nu ar trebui să însemne, desigur, minimalizarea sau ştergerea specificităţii culturii româneşti – care oricum nu se poate pierde atît de uşor, cum îşi închipuie unii intelectuali timoraţi –, ci va putea fi pusă mai bine în valoare, într-un timp ulterior al acestui proces de mai lungă durată.

Numai situaţi pe o poziţie de relativă egalitate şi cu o prezumţie de similitudine cu metabolisme culturale prestigioase, vom putea să susţinem convingător unicitatea unor fapte şi producţii culturale autohtone în concertul valorilor universale.

(Subtitlurile aparţin redacţiei)

Editura POLIMARK

SALAMON JULISKA
„Scrisorile unei mame"
1935–1944
– Destinul unei familii evreieşti –

*

ADRIAN THATCHER
„Descătuşarea sexului"
– O perspectivă creştină a sexualităţii –

*

JEAN MAGNE
„Logica dogmelor"
– O enigmă mereu actuală: creştinism, iudaism, gnosticism –

tel. : 633.30.26

INSTITUTUL EUROPEAN

Daniel Combes
EPOPEEA VINULUI

Cercetător pasionat al viţei-de-vie şi al vinului, originar dintr-una din zonele viticole cele mai renumite ale Franţei, Daniel Combes schiţează în lucrarea sa „epopeea" acestei băuturi ce ocupă de mai bine de trei milenii un loc central în viaţa omenirii.

Traducere - Victor Durnea

ISBN 573-586-012-0
224 pag.

Comenzi şi informaţii la sediul Editurii, în Iaşi:
Str. Cronicar Mustea nr. 17
C P 161
cod 6600
Tel 032-127311
Tel-fax 032-230197

În colecţia
SINTEZE

va mai apărea:
Anton Adămuţ
FILOSOFIA SUBSTANŢEI

„Am fost înştiinţaţi că în penitenciar sînt cîteva sute de huligani certaţi cu legea“

Procuror Mocuţa Gheorghe, din Procuratura Generală, Direcţia I: INFORMARE. **La 17 decembrie 1989, potrivit ordinului fostului procuror general Nicolae Popovici, m-am deplasat la Timişoara, unde am ajuns în jurul orei 8, împreună cu procurorii Ionescu Mihai, Onofrei Mihai, Ioan Mihai Alexandru şi sub comanda procurorului general adjunct Diaconescu Gheorghe...**

180 de reţinuţi minori, majoritatea sub 14 ani

Pînă la aeroport nu am cunoscut scopul delegaţiei noastre. În Timişoara, am fost informaţi că în ziua de 16 decembrie 1989 grupuri de huligani s-au raliat unor grupuri de credincioşi reformaţi, în vederea sprijinirii preotului Tőkés László, ce urma să fie evacuat, după care aceste persoane au devastat sediul Comitetului judeţean de partid Timiş şi o parte din vitrinele magazinelor din Timişoara. În după-amiaza zilei de 17 decembrie 1989, întreaga echipă de procurori menţionată mai sus, la care s-a adăugat şi o echipă de 12 procurori din judeţul Timiş, a fost introdusă în penitenciarul din Timişoara, situat pe strada Popa Şapcă, pentru a stabili realitatea în legătură cu evenimentele petrecute cu o seară înainte. Am fost înştiinţaţi că în penitenciar se află cîteva sute de huligani certaţi cu legea, faţă de care trebuie să luăm măsuri de tragere la răspundere penală.

Cum orice măsură trebuie adoptată după o lămurire exactă a situaţiei de fapt, am luat contact cu o parte din demonstranţi, ocazie cu care am constatat că o parte dintre aceştia au fost arestaţi pe nedrept, iar alţii formulau revendicări de natură politică, ceea ce din start ne depăşea competenţa, întrucît noi eram procurori civili. Mai mult, am fost şocaţi că aproximativ 180 de reţinuţi sînt minori, cei mai mulţi fiind sub 14 ani, şi tocmai de aceea am cerut punerea lor de urgenţă în libertate. Doleanţa noastră a fost însuşită parţial, în sensul că punerea în libertate s-a realizat a doua sau a treia zi, numai după ce minorii au fost predaţi părinţilor, unui reprezentant al autorităţii tutelare şi a directorului instituţiei de învăţămînt din care făceau parte.

În după-amiaza zilei de 17 decembrie s-a discutat cu un număr redus de demonstranţi, întrucît, aşa cum am arătat, înţelesesem că faptele pentru care aceştia au fost reţinuţi nu erau de competenţa noastră, iar organele de Securitate şi Miliţie exercitau o presiune psihică asupra noastră, în sensul de a le acoperi aceste reţineri ilegale. (...) Constatînd deci că faptele nu sînt de competenţa noastră, am ieşit (toţi 16) în curtea penitenciarului...

„10 porunci“ de la Bucureşti pentru reprimarea demonstranţilor

Din curtea penitenciarului se auzea freamătul maselor de demonstranţi, care scandau *„Jos Ceauşescu“*, *„Vrem libertate“*, *„Vrem pîine pentru copii“*. În jurul orei 19.30, procurorul general adjunct Gheorghe Diaconescu a venit în penitenciar pentru a ne comunica dispoziţiile date de Comitetul politic executiv al CC al PCR, pe care le-a recepţionat în urma teleconferinţei care a avut loc atunci. Domnul Diaconescu Gheorghe ne-a prezentat atunci o listă de 10 „porunci“ de la centru, pe care noi trebuia să le urmăm, precizîndu-ne că va trebui să efectuăm cercetări în continuare. Aceste „porunci“ reprezentau o prelucrare a dispoziţiilor teleconferinţei prin prisma unui cunoscător al normelor juridice, dar nu pot preciza cine anume a stat la baza întocmirii lor. Ceea ce pot preciza cu certitudine este faptul că fostul procuror general Nicolae Popovici a dat dispoziţii exprese de a se emite mandate de arestare împotriva „huliganilor“ de la Timişoara. Vreau să arăt de asemenea că prima dispoziţie din cele 10 suna în felul următor: *„Cercetările se vor efectua cu respectarea strictă a dispoziţiilor legale“*. Din interpretarea acestui text am înţeles că, după acţiunea din Timişoara, nu voi mai putea îndeplini funcţia de procuror şi că sîntem sigur pioni de sacrificiu, din două motive: 1) dacă emiteam mandate de arestare pentru fapte ce nu erau de competenţa noastră, puteam fi trşi la răspundere ulterior; oricum, discuţii erau, pentru că pe stradă se trăgea deja şi sigur se urmărea şi găsirea unui „ţap ispăşitor“; 2) dacă nu emiteam mandate, fostul procuror general, servil şi subordonat Securităţii, se dispensa de serviciile noastre, dacă nu cumva se punea şi problema unei răspunderi penale.

Nu poate fi ignorat faptul că în acea perioadă (17–20 decembrie 1989) am acţionat numai conform conştiinţei mele şi m-am subordonat numai legii şi astfel nu am emis nici un mandat de arestare (la fel au procedat şi colegii mei). Nimeni nu ştia atunci că va fi o revoluţie şi că numai ea ne poate salva. Nimeni nu poate înţelege prin ce tensiune am trecut şi cît consum nervos a însemnat pentru noi această activitate. Ca urmare a dispoziţiilor primite, am fost nevoiţi să audiem în continuare o parte din demonstranţi, fără a lua măsuri de arestare şi făcînd propuneri de punere în libertate. De asemenea, o parte din cei aflaţi în penitenciar s-au făcut vinovaţi de săvîrşirea unor infracţiuni de furt, motiv pentru care, faţă de o parte dintre ei (cîţi am depistat pînă la acea dată), am întocmit 16 dosare cu 29 învinuiţi. În ziua de 17 decembrie 1989, organele de Miliţie şi de Securitate nu au fost alături de noi şi nici nu cunoşteam nimic despre modul în care aceştia au efectuat cercetările. De reţinut că audierile efectuate de procurori s-au efectuat într-o sală de şedinţă din penitenciar şi alte două săli de lectură aflate lîngă aceasta şi la audieri, pe lîngă cei 16 procurori şi 16 demonstranţi audiaţi, asistau şi alţi aproximativ 100 de demonstranţi, astfel că orice bănuială asupra modului de efectuare a anchetei este înlăturată.

Gheorghe Mocuţa este în prezent procuror-şef adjunct al Secţiei de urmărire penală şi criminalistică din Parchetul General şi conduce Serviciul de combatere a crimei organizate şi a corupţiei. A absolvit Facultatea de Drept a Universităţii „Babeş-Bolyai“ din Cluj, în 1978. De la absolvire şi pînă în august 1987, a fost procuror în Bucureşti, după care a fost numit procuror în Procuratura Generală. A fost membru PCR din 1983 pînă în 1989, fără să deţină funcţii pe linie de partid. Din 1989 şi pînă în prezent, este procuror al Secţiei de urmărire penală şi criminalistică. În 1994 şi 1995 a fost beneficiarul unor burse oferite de statul italian şi a lucrat 4 luni în cadrul Direcţiei Naţionale Antimafia din cadrul Procuraturii Generale a Italiei. Din 1996 este doctorand la Universitatea „Babeş-Bolyai“ din Cluj, cu o temă privind spălarea banilor murdari. A scris mai multe studii în reviste de specialitate, privind crima organizată.

Organele MI au lipit pe uşile de la Miliţie firme de „PROCUROR“

În ziua de 18 decembrie 1989, colonelul Tudor Stănică şi-a făcut apariţia la Timişoara, împreună cu întreaga sa Direcţie de cercetări penale, dactilografă şi chiar un xerox portabil şi, pentru că nu s-a emis nici un fel de mandat de arestare împotriva demonstranţilor, a întocmit pînă miercuri dimineaţa aproximativ 100 dosare la Decretul 153/1970. În acelaşi timp, alţi ofiţeri, ce lucrau în biroul comandantului penitenciarului, întocmeau liste cu persoanele reţinute. Fostul procuror general Nicolae Popovici, în toată această perioadă a dat dispoziţii clare de emitere a mandatelor de arestare. Procurorul general adjunct Gheorghe Diaconescu nu ne-a impus nici un moment vreo conduită vis-à-vis de demonstranţi. Singura dispoziţie s-a referit la interzicerea de a merge la Laboratorul de Medicină Legală din Timişoara şi de a se ocupa de cei 58 de morţi aflaţi acolo, dispoziţie pe care a dat-o procurorilor Petrescu Ovidiu şi Greblea Vasile, în dimineaţa zilei de 19 decembrie 1989.

Deoarece eram dispus să instrumentez dosarele cu sustrageri de bunuri, am fost desemnat coordonatorul unui grup de procurori şi personal le-am repartizat dosarele pentru instrumentare. Am luat poziţie fermă şi i-am adus la cunoştinţă domnului Diaconescu Gheorghe că organele Ministerului de Interne încearcă să ne compromită, întrucît pe uşi de la Miliţie au lipit mai multe firme de „PROCUROR“ (aproximativ 20); prin care se crea convingerea celor audiaţi că stau de vorbă cu astfel de funcţionari. În realitate, în spatele acestei firme, ofiţerii s-au „desfăşurat“, făcînd anchetă cu unii demonstranţi. De aceea, trebuie reţinut că audierile efectuate de procurori adevăraţi s-au realizat numai în penitenciar, în condiţiile arătate, iar celelalte audieri, ale aşa-zişilor procurori, s-au realizat la Inspectoratul de Miliţie şi Securitate, la care noi nu am participat. Personal, am rupt de pe uşile birourilor inscripţiile de „PROCUROR“ menţionate, dar acestea ne-au fost ulterior sustrase de la hotelul „Continental“, unde eram cazaţi.

În ziua de 20 decembrie 1989, în jurul orei 17.00, şeful cercetărilor penale din Miliţia judeţeană Timiş, lt.col. Tufariu, ne-a cerut toate dosarele ce conţineau fapte de sustragere, pe care i le-am predat personal. La 18 februarie 1990 am aflat că aceste dosare (despre care eu credeam că au fost distruse) au fost depuse la Direcţia a VI-a din Departamentul Securităţii Statului, la lt.col. Caraşcu, care ulterior le-a expediat actualei Poliţii judeţene Timiş. În seara de 20 decembrie 1989, toţi reţinuţii din penitenciar şi arestul Inspectoratului au fost puşi în libertate de cei care i-au reţinut, astfel că procurorii au părăsit în ziua de 21 decembrie sediul Miliţiei, unde rămăsesem toată noaptea, din dispoziţia fostului procuror general Nicolae Popovici.

În perioada 22–25 decembrie 1989, împreună cu procurorul Ioan Mihai Alexandru am fost găzduiţi de procurorul-şef Paşca Viorel, la locuinţa sa din Timişoara. Am renunţat în acea perioadă la serviciile oferite de hotelul „Continental“, la care eram cazaţi, întrucît din acest imobil s-a tras asupra demonstranţilor, iar persoanele care erau aici cazate făceau obiectul unor verificări atente ale revoluţionarilor. De fapt, în ziua de 25 decembrie 1989 „de ce ne-a fost frică, n-am scăpat“: sub ameninţarea armelor, atît eu, cît şi colegul Ioan Mihai Alexandru am fost duşi la garnizoana Comenduirii din Timişoara pentru verificări. După ce s-a stabilit că documentele prezentate de noi pentru legitimare sînt reale, am fost puşi în libertate. Revenisem la hotelul „Continental“ pentru a ne ridica bagajele şi a achita camera de la hotel...

Gheorghe Mocuţa
19 februarie 1990

CONFIRMARE

„Mă numesc Doru Ioan Cristescu şi sînt procuror la Parchetul Curţii de Apel dinTimişoara. Despre toată activitatea pe care procurorii (atît cei veniţi din Bucureşti, cît şi cei din Timişoara) au desfăşurat-o între 17–21 decembrie 1989, s-au dat declaraţii în februarie 1990. Toate aceste declaraţii converg cu cele afirmate de procurorul Gheorghe Mocuţa în informarea sa, care reflectă întru totul realitatea. Mai mult, s-au efectuat verificări privind activitatea desfăşurată de echipele de procurori în acele zile, constatîndu-se refuzul acestora de a elibera mandate pentru arestarea demonstranţilor. Pot confirma şi faptul că la parterul fostei Miliţii judeţene, unde era Biroul de cercetări penale, o parte din uşi purtau inscripţia „PROCUROR“, dar acolo nu aú anchetat procurorii. Menţionez că am auzit vorbindu-se, în acele împrejurări, de sosirea în oraş a unei echipe de Securitate de la Bucureşti, pe care însă nu am văzut-o. Insist asupra faptului că echipa de procurori nu a emis mandate de arestare şi nu a avut manifestări agresive faţă de reţinuţi. Toate acestè lucruri se cunosc, iar dacă nu au fost date pînă acum publicităţii, nu este vina noastră. Asta este realitatea“.

Alianţa Civică protestează

împotriva pretenţiilor USD de a ocupa şi preşedinţia Fondului Proprietăţii de Stat, cu atît mai mult cu cît candidatul pentru postul de preşedinte este d-l Bogdan Baltazar, care s-a ilustrat printr-o atitudine violent antidemocratică, îndreptată împotriva Alianţei Civice şi a altor forţe ale societăţii civile, în perioada cînd era purtător de cuvînt al guvernului, în anii 1990–1991.

Totodată, dezavuează declaraţiile d-lui Traian Băsescu, care caracterizează acţiunile Alianţei Civice drept rezultatul unor forţe oculte infiltrate în aparatul de stat cu scopul de a conduce ţara din umbră.

Reamintim ministrului Transporturilor că Alianţa Civică este membru fondator al Convenţiei Democrate din România, pe care de mai bine de cinci ani o susţine deschis şi energic în toate acţiunile care au adus-o la putere ca principală forţă democratică a ţării.

Nici procentele obţinute în alegeri de formaţiunea sa, nici ulterioarele estimări rezultate din sondaje şi nici statura profesională şi morală nu-l îndreptăţesc pe contestatul ministru al Transporturilor să emită judecăţi asupra formaţiunilor fondatoare ale CDR.

Alianţa Civică va cere Comitetului Executiv al CDR ca – în cadrul acordului de colaborare cu USD – să sancţioneze comportarea ministrului Transporturilor.

Comitetul de coordonare al Alianţei Civice

Regimul Antonescu şi problema evreiască. Noi documente

– Interviu cu Lya Benjamin, realizat de Andrei Oişteanu –

Lya Benjamin este cercetătoare la Centrul pentru Studiul Istoriei Evreilor din România. **În ultimii ani, a participat la editarea mai multor volume de documente, publicate sub titlul generic *Izvoare şi mărturii referitoare la evreii din România*. În anul 1993, Lya Benjamin a alcătuit şi publicat la Editura Hasefer (condusă de Z. Ornea) cartea *Evreii din România între anii 1940–1944, vol. 1: Legislaţia antievreiască*** (prefaţă: Şef Rabin dr. Moses Rosen). **De curînd, la sfîrşitul anului 1996, d-na Benjamin a publicat al doilea volum din cadrul acestei serii: *Problema evreiască în stenogramele Consiliului de Miniştri*** (prefaţă: acad. prof. dr. Nicolae Cajal). **Avînd în vedere valoarea deosebită a acestei cărţi, precum şi interesul pe care ea îl prezintă, nu numai pentru comunitatea evreiască, dar şi pentru cea românească, am purtat cu autoarea dialogul de mai jos.** (ANDREI OIŞTEANU)

Fizionomia puterii totalitare

Aţi avut excelenta idee de a cerceta stenogramele şedinţelor Consiliului de Miniştri dintr-o perioadă foarte tulbure a istoriei României (1940–1944) şi de a extrage din ele toate pasajele care se referă la „chestiunea evreiască". A rezultat un volum de 650 de pagini, cuprinzînd aproape 200 de documente de arhivă inedite. La ce arhive aţi avut acces? De ce aprobări aţi avut nevoie şi, eventual, ce dificultăţi aţi întîmpinat în cercetarea dv.? S-a schimbat ceva în acest domeniu, după decembrie 1989?

În principal, am lucrat la Arhivele Statului şi la Arhiva Serviciului Român de Informaţii. Teoretic, nu trebuie aprobări speciale şi nici nu sînt dificultăţi în cercetarea unor fonduri arhivistice care se referă la evenimente petrecute cu mai mult de cinci decenii în urmă. Totuşi, dacă aş avea talent literar, aş scrie un roman despre kafkianismul de care m-am izbit de multe ori. Suport cu greu disciplina cazonă şi, cu atît mai puţin, practicile discriminatorii. Desigur, trebuie să existe un respect pentru regulile de bună funcţionare a unei instituţii, dar cred că trebuie respectat şi cercetătorul, fără deosebire de statut şi apartenenţă. Aş fi, însă, nedreaptă dacă n-aş recunoaşte faptul că lucrurile s-au schimbat în mare măsură în aceste instituţii. Înainte de 1989, de exemplu, ar fi fost de neconceput scoaterea la lumină a unor documente care să reflecte atît de elocvent natura antisemită a regimului antonescian. Se ştie că politica ideologică a PCR în problema evreiască a fost de minimalizare, dacă nu chiar de escamotare a dimensiunii rasist-antisemite ce caracteriza guvernarea mareşalului Antonescu.

Documentele incluse în volum au – în afară de valoarea lor intrinsecă – o calitate, cred eu, specială. Spre deosebire de legi, comunicate, declaraţii de presă etc., actele editate acum nu aveau menirea de a fi date publicităţii. Discuţiile care se purtau în cadrul Consiliului de Miniştri erau libere, necenzurate şi necosmetizate. Ele ar trebui să definească mentalitatea guvernanţilor epocii mai bine decît actele oficiale, „aranjate" astfel încît să reziste nu numai în faţa opiniei publice româneşti şi internaţionale, dar şi în faţa istoriei. În ce fel modifică aceste documente percepţia istoricului asupra problemei? Ce aduc ele nou în spaţiul cercetării?

Bună întrebare! Am crezut de la bun început în importanţa acestui proiect. Mai presus de orice, m-a interesat descifrarea mecanismelor interne de funcţionare a regimurilor politice şi modul în care deciziile lor se repercutează asupra vieţii cotidiene a cetăţenilor. De asemenea, am vrut să găsesc aceste documente şi să le pun în circulaţie pentru că, după părerea mea, ele trebuie cunoscute nu doar de istorici, ci şi de toţi cei preocupaţi de viaţa cetăţii: ele constituie radiografia unui regim ce se cere repudiat, şi nu mitizat; ele dezvăluie fizionomia înfricoşătoare a puterii totalitare şi absolute, abuzive şi discreţionare, care îşi arogă dreptul să decidă asupra vieţii sau morţii unor indivizi sau a unor colectivităţi umane. O analiză de conţinut a acestor texte permite inventarierea formelor de discriminare şi a măsurilor de prigonire adoptate şi aplicate. La ordinul mareşalului, în Consiliul de Miniştri au fost elaborate principiile politicii de românizare, de purificare etnică, de evacuare şi deportare a evreilor în Transnistria, de ucidere a celor din Odessa ş.a. Aici s-a decis instituţionalizarea politicii de discriminare a evreilor, nu pe motive politice („iudeo-comunism" sau „filosovietism"), cum le place unora să afirme astăzi în reviste sau chiar în cărţi de istorie, ci pe considerente strict rasiale. O analiză de text a documentelor pune în evidenţă o retorică specifică unei mentalităţi antisemite, încărcate de prejudecăţi rasiste şi xenofobe. Cred deci că principala contribuţie a acestui volum este aceea că pune în circulaţie documente cheie, în lumina cărora nu se mai poate contesta natura rasist-antisemită a regimului antonescian, faptul că a promovat o politică programatică de etnocid faţă de populaţia evreiască.

Evreul paria versus evreul capital politic

În raport cu alte regimuri similare din Europa, aţi remarcat unele aspecte specifice?

Sigur că a fost o politică diferită de cea nazistă, a „soluţiei finale"; ca formă de aplicare şi conţinut ea este mai aproape de spiritul antisemitismului autohton, care – aşa cum constata A.D. Xenopol – *„este destul de vechi în România"*. Şi totuşi, soluţiile preconizate s-au înscris, cel puţin parţial, în vastul plan al etnocidului elaborat cu cinism şi cruzime de nazismul german. În alcătuirea cărţii, nu am urmărit cu obstinaţie să dezvălui numai natura antisemită a regimului antonescian. Am fost interesată să înţeleg toate ambiguităţile, ezitările şi contradicţiile autorităţilor în „chestiunea evreiască". Protagoniştii regimului – atît mareşalul cît şi Mihai Antonescu – au făcut politică cu evreii: la un moment dat (mai ales după octombrie 1942), ei au devenit suficient de lucizi ca să înţeleagă că vor veni alte vremuri, în care se va plăti dureros pentru nimicirea în masă a acestei etnii sau în care, dimpotrivă, se vor putea trage anumite foloase de pe urma faptului că evreii n-au fost ucişi, ci au fost lăsaţi să trăiască sau să emigreze. Aşa s-a transformat peste noapte **evreul paria** în **evreul capital politic**. Prin documentele publicate acum, şedinţele Consiliului de Miniştri dovedesc din plin faptul că nu spiritul de toleranţă, ci interesul a lucrat în favoarea supravieţuirii parţiale a evreilor din România. Este o ecuaţie tipică pentru destinul diasporei evreieşti; ea a fost sesizată încă din secolul trecut de istoricul evreu din România, Elias Schwarzfeld: *„Interesul (...) era singurul şi adevăratul motiv al toleranţei"*. Am făcut aceste disocieri nu pentru că aş subaprecia faptul că – într-o lume în care gazarea evreilor era la modă – mareşalul Antonescu a refuzat să o practice, ci pentru că mi se pare important ca istoricul contemporan să fie interesat într-o cuprindere realistă a fenomenului istorico-social şi să nu cadă în capcanele mitizării şi mistificării, mai ales atunci cînd abordează o problematică de o asemenea gravitate, precum antisemitismul şi etnocidul din secolul al XX-lea.

Documente necenzurate

Cum comentaţi faptul că istoricul Gh. Buzatu (care se căzneşte, în cartea *Radiografia dreptei româneşti*, să-şi convingă cititorul că *„nu-şi propune reabilitarea ... Mişcării Legionare"*), consideră volumul dv., *Legislaţia antievreiască*, ca fiind un *„volum întocmit pe criterii neştiinţifice"* şi ca făcînd parte din *„literatura de propagandă antilegionară"*?

Nu pot să spun că mă lasă indiferentă aceste calificative. Într-un articol publicat în 1994, în *Revista de Istorie Militară* şi intitulat „Antonescu şi evreii", referindu-se la volumul ***Legislaţia antievreiască***, Gh. Buzatu l-a considerat corect din punct de vedere al conţinutului; singura sa obiecţie a fost că pe copertă apar anii 1940–1944, iar cartea debutează cu legi din 1938. Cred că acest fapt nu poate fi considerat „neştiinţific". În literatura istorică se practică astfel de incursiuni în trecut, pentru o mai bună contextualizare a temei abordate. Ceea ce mi se reproşează, însă, atît în legătură cu ***Legislaţia antievreiască***, cît şi cu ***Stenogramele Consiliului de Miniştri***, sînt punctele de suspensie, şi anume faptul că nu am reprodus documentele integral şi că nu am explicat ce am omis. Consider justificată această obiecţie şi tocmai din acest motiv mă afectează foarte mult. Mă consolează faptul că omisiunile nu sînt făcute pentru distorsionarea sensului documentelor, ele fiindu-mi impuse de considerente tehnice. Nu am cenzurat documentele. Dimpotrivă, am lăsat cu premeditare tot ceea ce pune în evidenţă deosebirile radicale dintre regimul antonescian şi cel nazist; am lăsat în mod intenţionat toate insultele proferate la adresa evreilor, chiar cu riscul de a da satisfacţie celor cu sentimente antisemite. Am cuprins în volumul al doilea şi multe declaraţii ale oamenilor politici români, care au intervenit în favoarea evreilor, protestînd vehement împotriva discriminării sau a deportării lor (Iuliu Maniu, Dinu Brătianu, Mitropolitul Bălan, Dr. N. Lupu, Zaharia Stancu, Perpessicius, I. Manolescu-Strunga ş.a.). Am căutat să prezint cît mai complex problematica, inclusiv prin includerea a numeroase documente în aparatul critic. Cu toate acestea, cei care nu vor să recunoască adevărul istoric în problema discutată aici vor trece sub tăcere şi apariţia acestui volum sau îl vor considera ca fiind lipsit de profesionalism, afirmînd în continuare că nu se cunosc documentele de bază pentru a putea formula judecăţi de valoare privind esenţa rasist-antisemită a regimului antonescian. Nu vreau să fac procese de intenţie, dar cred că acest mod de raportare la cărţile apărute sub egida **Centrului pentru Studiul Istoriei Evreilor din România** nu este lipsit de o oarecare tendenţiozitate.

Celor două volume, deja apărute în această serie, le vor succeda şi altele?

Sînt în pregătire încă trei volume, care au la bază cîteva mii de pagini, selectate în perioada 1990–1995 din arhivele centrale şi locale de către cercetătorii **Centrului**. În curînd vor apărea volumele trei şi patru, alcătuite de un colectiv coordonat de prof. dr. Ion Şerbănescu, volume care cuprind peste 600 de documente (bună parte dintre acestea inedite), privind formele de discriminare şi prigoană practicate de regimul antonescian în perioada 1940–1942 şi, respectiv, 1943–1944. Eu voi mai alcătui un volum despre organizaţiile evreieşti şi destinul unor personalităţi, creatori în domeniul artelor şi ştiinţei, în anii prigoanei. Tot acest efort al nostru este sprijinit cu multă înţelegere de conducerea **Federaţiei Comunităţilor Evreieşti din România** şi eu personal le sînt profund recunoscătoare domnului academician Nicolae Cajal (care a onorat volumul cu o foarte interesantă prefaţă), domnului avocat Sorin Iulian şi, nu în ultimul rînd, domnului Z. Ornea, care m-au susţinut şi încurajat în realizarea acestui volum.

„Anul 1946 – începutul sfîrşitului" (Anale Sighet –3)

Fundaţia „Academia Civică", Bucureşti

Cartea – recent lansată la Centrul de Informare şi Documentare din Bucureşti al Consiliului Europei – cuprinde 588 pagini de comunicări, prezentate la simpozionul de la Sighet din 7–9 iunie 1996. Editorul – Romulus Rusan – a anunţat că volumul va fi urmat de un altul, conţinînd corespondenţa primită din partea martorilor. Tema simpozionului – şi implicit a celor două cărţi – a fost „Anul 1946 – începutul sfîrşitului". Un an crucial în comunizarea României, în ciuda protestelor adresate de liderii democraţi puterilor occidentale şi în ciuda mişcărilor studenţeşti din Cluj, Bucureşti şi alte oraşe.

În timp ce studiile cîtorva istorici occidentali recompun parcursul cedărilor Aliaţilor faţă de sovietici, comunicările din ţările estice descriu mecanismul acaparării puterii de către comunişti. Relevantă este comunicarea doamnei Alicjia Wancerz-Gluza, care descoperă în arhivele ruseşti documente privind implicarea grafologilor sovietici în falsificarea referendumului polonez din 1946. Istoricii români, cercetătorii de istorie orală ai Fundaţiei, ca şi martorii din diferite puncte ale ţării, refac într-o adevărată osmoză documentară procesul comunizării: în instituţii, în mentalităţi, ca şi prin evenimente provocatoare. Mascarada lărgirii guvernului Groza cu doi reprezentanţi ai partidelor istorice, ridicarea strict formală a interdicţiei de apariţie a ziarelor democratice, şirul de violenţe, calomnii şi diversiuni exercitate asupra opoziţiei şi, în final, grosolana trucare a alegerilor, la care se votase în disperare cu Ochiul, fac din această carte o monografie palpitantă a acelui an de „început al sfîrşitului".

În **Addenda** sînt prezentate dezbaterile, conduse de Catherine Durandin, de la INALCO din Paris, unde Ana Blandiana a prezentat volumele anterioare, precum şi ***Memorialul de la Sighet***, în curs de realizare.

Ajunsă la al treilea volum, seria „Analelor Sighet" se dovedeşte o încercare, din păcate aproape singulară, după 1990, de a ritma şi sistematiza cercetările de istorie contemporană, ştiut fiind că, de la Mihai Roller şi pînă la Ilie Ceauşescu, istoriografia comunistă a constat dintr-un şir de teze de partid ştanţate din trupul sîngerînd al realităţii.

ION MANU

Cartea, ca şi predecesoarele ei din serie, poate fi procurată la librăriile „Humanitas", precum şi la sediul Fundaţiei „Academia Civică" din Bucureşti, Piaţa Amzei 13, etajul 2 (deasupra Teatrului „Ion Creangă"), tel. 659.59.09, fax. 312.58.54. Direct sau prin ramburs.

FEY LÁSZLÓ

Două civilizaţii?

Cu ocazia alegerilor şi mai ales prin diversiunea infamă comisă de Ion Iliescu şi ştabul său de campanie electorală, s-a amintit şi teoria lui Samuel P. Huntington, adusă în legătură cu ţara noastră.

După cum se ştie, rezultatele alegerilor au arătat că, la vest şi la nord de arcul carpatin, majoritatea electoratului a votat pentru CDR, USD şi UDMR, respectiv pentru Emil Constantinescu, pe cînd, în provinciile sudice şi estice, PDSR şi Ion Iliescu au primit majoritatea voturilor. Fenomenul se datorează unor cauze de natură istorică, economică şi social-politică, pe care nu le putem dezvolta aici.

Diversiunea a constat în aceea că, în campania sa electorală, Ion Iliescu s-a folosit de acest fenomen pentru a crea o atmosferă de frică isterică, făcînd aluzie la primejdia scindării patriei, dacă la alegeri ar cîştiga Emil Constantinescu, adică „cei din nord-vest". În acest scop, în presă s-a publicat o hartă care constituie o ilustraţie la lucrarea lui Huntington, ***Şocul civilizaţiilor?***. Pe hartă este trasată o linie care urmează coama Carpaţilor şi împarte România în două părţi, în mod asemănător cu harta electorală rezultată din primul tur al alegerilor prezidenţiale, pretinzîndu-se în mod eronat că aceasta ar fi o linie de fractură între două civilizaţii, despre care vorbeşte Huntington.

Lumea văzută prin vizorul unui tanc american

Mult controversata lucrare a lui Samuel P. Huntington ***The Clash of Civilisations?*** a fost publicată în 1993, prezentată şi în revista *„22"*, în numerele de la începutul anului 1995. Recapitulînd-o pe scurt, în ea se afirmă că, în viitor, ideologicul şi economicul nu vor mai constitui originea conflictelor; acestea nu se vor mai isca între statele-naţiuni, ci între civilizaţii. Reluînd o idee a lui Arnold Toynbee, Huntington deosebeşte şapte sau opt civilizaţii: occidentală, confucianistă, japoneză, islamică, latino-americană, slavo-ortodoxă şi, poate, africană. Precum se vede şi din enumerare, un criteriu principal al diferenţierii este religia, civilizaţia occidentală fiind definită ca o cultură de origine europeană şi bazată pe creştinătatea apuseană: catolică sau protestantă.

Unele fenomene – de exemplu agresivitatea fundamentalismului islamic militant – sprijină ipoteza lui Huntington, dar i se pot aduce şi multe contraargumente. Un critic al teoriei (Gömöri Endre, *Népszabadság*, 20.IV.1996) spune spiritual că Huntington vede lumea prin vizorul unui tanc american; viziunea sa este determinată de interesele şi scopurile politico-militare americane, el vede ceea ce ar dori să vadă. Ca exemplu, Gömöri menţionează că Huntington presupune o linie de fractură între China şi Japonia, ceea ce ar fi de dorit din partea SUA, dar înrudirea între cultura niponă şi cea chineză nu sprijină o asemenea închipuire.

Teza lui Huntington nu se adevereşte nici pe meleagurile noastre. Însăşi noţiunea de civilizaţie slavo-ortodoxă trebuie amendată, căci există popoare slave neortodoxe (polonezii, cehii, slovacii, croaţii, slovenii, o parte din ucraineni şi români) şi sînt popoare ortodoxe neslave, precum grecii, găgăuzii şi majoritatea românilor. Pretinsa linie de fractură dintre civilizaţia „occidentală" şi cea „slavo-ortodoxă" ar fi tocmai graniţa răsăriteană a Europei Apusene din anul 1500: ea se suprapune frontierelor care astăzi despart Rusia de Finlanda şi de Ţările Baltice, traversează Belarus şi Ucraina – despărţind Ucraina occidentală, unde catolicii sînt numeroşi, de Ucraina orientală, cu populaţie ortodoxă –, ocoleşte spre vest, pe coama Carpaţilor, separînd Transilvania de Vechiul Regat, apoi străbate fosta Iugoslavie, despărţind Croaţia şi Slovenia de restul fostei Iugoslavii.

Religia şi naţiunea – o problemă de conştiinţă

Prin vizorul tancului american nu se văd asemenea „amănunte", şi anume că această presupusă linie taie în două ţări şi popoare unitare, unde, „pe teren", nu se observă nici un semn de conflicte interculturale. Este adevărat că între regiunile istorice ale ţării noastre sînt anumite deosebiri economico-sociale, datorită influenţei istorice a celor trei mari imperii: cel ţarist, cel otoman şi cel austro-ungar, dar aceste diferenţe nu sînt mai mari decît cele dintre nordul şi sudul Italiei; ele se explică doar parţial prin existenţa diferitelor religii şi nu sînt de natură conflictuală. Dacă în România şi Ucraina au loc controverse între ortodocşi şi greco-catolici, acestea se datorează doar intervenţiei dictatoriale de tip stalinist din 1948 şi nu au caracter cultural, ci unul economic; nu este vorba de dogme religioase, ci de bunuri materiale, clădiri.

În ceea ce priveşte latura religioasă, la urma urmei, atît ortodocşii, cît şi catolicii şi protestanţii sînt creştini. Între catolici şi protestanţi, în trecut, s-au dus lupte seculare, iar acum Huntington îi aminteşte ca făcînd parte din aceeaşi civilizaţie. De ce consideră că ortodoxia ar fi o categorie aparte? Oare gîndirea ecumenică nu va putea triumfa într-un viitor mai apropiat sau mai îndepărtat? Privind la scară istorică, nu are importanţă că Papa de la Roma poate să viziteze ţări protestante, islamice, hinduse, dar în prezent nu este binevenit în România, declarată ţară ortodoxă. Asemenea animozităţi depind de factori umani vremelnici, care se pot schimba repede.

Dar obiecţia cea mai serioasă privind viitoarele conflicte posibile este următoarea: prin vizorul unui tanc american, Rusia pare să fie şi acum un duşman de temut, ea trebuie deci satanizată, izolată. Interesele politico-militare americane cer ca Rusia să fie prezentată ca aparţinînd unei alte civilizaţii, unei lumi străine. Deoarece imperialismul rus s-a folosit de ideile panslaviste şi panortodoxe, este util ca şi noţiunile de „slav" şi „ortodox" să fie demonizate. Dar, cu toate că imperialismul rus, respectiv sovietic a prezentat într-adevăr un pericol real, cultura rusă a fost şi este totuşi o cultură europeană. Arta lui Ceaikovski şi Prokofiev, a lui Repin şi Kandinski, a lui Dostoievski şi Babel este artă europeană, în pofida unor trăsături specifice, distinctive, pe care le are de fapt arta oricărei naţiuni. Nu este întemeiată presupunerea unei civilizaţii slavo-ortodoxe, diferite de cea occidentală, europeană. Prin meleagurile noastre nu trece nici o linie de fractură, care să despartă două civilizaţii net deosebite. Huntington arată care sînt ideile de bază caracteristice civilizaţiei occidentale: individualismul, liberalismul, constituţionalismul, drepturile omului, egalitatea, libertatea, domnia legii, democraţia, economia de piaţă, separaţia între Biserică şi Stat. Este adevărat că aceste idealuri sînt atinse în măsură mai mică în Europa Orientală decît în Occident, dar ele sînt valorile spre care tindem şi noi, chiar dacă, din anumite cauze istorice, sîntem încă rămaşi în urmă. Iar dacă nu privim lumea prin vizorul unui tanc, ci studiem viaţa economico-socială, vedem că schimburile de bunuri materiale şi de idei devin din ce în ce mai intense şi globale, devenim tot mai dependenţi unii de alţii, deci trebuie să fim tot mai toleranţi faţă de alteritatea altora. Deşi în prezent sîntem martori la răbufnirea unor fundamentalisme agresive şi intolerante, paralel cu modernizarea vieţii are loc şi un proces de laicizare. În viitor, nici religia, pe care se bazează categorisirea civilizaţiilor, potrivit lui Huntington, dar nici naţiunea nu vor mai fi drapele sub care oamenii pot fi recrutaţi pentru a lupta unii împotriva altora. Religia şi apartenenţa la o naţiune vor deveni o problemă de conştiinţă personală şi astfel va dispărea baza acelor entităţi colective care ar putea purta germenii unor mari conflicte.

În orice caz, pe teritoriul ţării noastre nu există două civilizaţii rivale şi nici conflicte interconfesionale majore. Născocirea unei legături între rezultatele alegerilor şi teoria lui Huntington, presupunerea, pe această bază, a posibilităţii unor conflicte interetnice sau interconfesionale în ţara noastră ţine de domeniul diversiunii politice.

(Subtitlurile aparţin redacţiei)

Propuneri ale Asociaţiei Scriitorilor Profesionişti din România (ASPRO)

– protecţia culturii scrise –

Încă de la înfiinţare, Asociaţia Scriitorilor Profesionişti din România (ASPRO) şi-a propus, între altele, să contribuie la protecţia culturii scrise, elaborînd propuneri concrete de colaborare cu toţi actorii pieţei de carte (scriitori, traducători, editori, tipografi, difuzori, librari, cititori), ca şi propuneri de colaborare legislativă şi administrativă cu acei actori ai scenei socio-politice în măsură să sprijine cultura scrisă. Răspunsurile la iniţiativele noastre n-au fost foarte încurajatoare, însă prin chiar neînţelegerea sau dezorientarea pe care le-au dovedit constituie simptome utile pentru o corectă diagnoză a maladiilor organismului socio-cultural românesc şi pentru elaborarea terapiilor necesare. În urmă cu aproximativ doi ani, propunerile de mai jos au fost prezentate asociaţiilor de editori din România şi unor patroni de reţele de difuzare, făcînd şi obiectul unei dezbateri la care au participat numeroşi editori şi difuzori. Cu tot interesul de moment, nu s-a putut elabora un program comun, care să constituie o bază de negociere cu legislativul şi cu administraţia locală. Le supunem din nou atenţiei, de astă dată într-un context politic mult mai favorabil programelor reformiste şi – sperăm – şi protecţiei culturii naţionale (ASPRO).

Noi, subsemnaţii, în nume propriu şi în numele asociaţiilor, societăţilor comerciale sau al instituţiilor pe care sîntem mandataţi să le reprezentăm, **susţinem public** următoarele propuneri ale Asociaţiei Scriitorilor Profesionişti din România (ASPRO), pentru optimizarea **sistemului naţional de difuzare a informaţiei şi a culturii scrise**:

1. Crearea unei Comisii paritare (editori, difuzori, autorităţi centrale, autorităţi locale, consumatori, scriitori etc.), pentru stabilirea criteriilor şi acordarea **licenţei de editură** şi a **licenţei de societate comercială de librărie**. Aceste licenţe ar trebui să înlocuiască în cel mai scurt timp actualele atestate de editor şi de librar-anticar, acordate formal de Ministerul Culturii, şi să fie acordate, fără discriminare, după forma capitalului (de stat sau privat).

2. Asigurarea unei norme naţionale de cel puţin **1 metru pătrat de librărie la 50 locuitori**.

3. Semnarea unor acorduri cu Consiliile locale, pentru asigurarea **spaţiilor comerciale pentru librării cu chirie rezonabilă**, în limita normei de la punctul 2 şi în funcţie de licenţele de librărie acordate.

4. **Privatizarea actualelor librării de stat ca active**, şi nu ca societăţi comerciale, întrucît acestea şi-au dovedit în ultimii 4 ani ineficienţa pentru cultură şi au realizat profituri nesemnificative, deşi au funcţionat în condiţii de cvasi-monopol şi au avut cheltuieli reduse prin chirii simbolice.

5. Asigurarea, pentru librăriile cu licenţă şi pentru public, prin Agenţia naţională pentru ISBN şi prin Biblioteca Centrală de Stat (depozitul legal), **a informaţiei complete despre apariţiile lunare**, prin **crearea unei baze de date**. O listă exhaustivă a apariţiilor să fie pusă gratuit sau contra cost, la un preţ accesibil, la dispoziţia librăriilor. Acestea să fie obligate *prin licenţă* să execute, la cerere, **comanda cu exemplarul, pentru orice carte din respectiva listă**.

6 Asigurarea de **facilităţi vamale, fiscale şi poştale, pentru libera circulaţie a cărţii şi presei străine în România**.

7. Informarea periodică de către Ministerul de Externe a editorilor, librarilor, scriitorilor şi importatorilor de carte despre **conţinutul numeroaselor „acorduri de cooperare culturală"** semnate de România.

8. Aplicarea **diferenţiată a taxelor şi impozitelor pe operaţiile de publicitate pentru agenţii economici care au ca obiect principal de activitate crearea şi difuzarea de bunuri culturale**.

9. Modificarea ordonanţelor privitoare la TVA şi **asigurarea dreptului agenţilor economici din domeniul cărţii la recuperarea TVA-ului plătit la aprovizionare**, fie prin **TVA cota zero** (ca la export), fie prin **TVA cota redusă, de 4,5%** (ca în majoritatea ţărilor din Uniunea Europeană).

10. Exceptarea agenţilor economici din domeniul editării şi difuzării cărţii de la plata cotelor de 1% pentru cercetare ştiinţifică şi de 0,5% pentru agricultură.

11. Recunoaşterea de către administraţiile financiare a **statutului legal de întreprindere de producţie pentru edituri** şi aplicarea în consecinţă a **scutirii de impozit pe primii 5 ani** de la înfiinţare, şi nu doar pentru primul an. O Hotărîre a Curţii Supreme de Justiţie în cazul editurii Ecran-magazin din Braşov dă legii aceeaşi interpretare ca prezenta declaraţie.

12. Solicităm **Ministerului Finanţelor să recunoască încasarea de impozite necuvenite**, în cazurile de impozitare după 1 an de existenţă a editurilor, şi **să dispună utilizarea acestei sume la editarea unei lucrări de referinţă din bibliografia naţională sau la alte opere culturale de interes naţional**.

13. Implicarea organelor din administraţia financiară în controlul funcţionării legii timbrului; întrucît beneficiarii nu au nici o posibilitate să verifice aceasta, se pierd pînă la 80% din sumele care li se cuvin după lege.

Reinventarea politicului. Europa Răsăriteană de la Stalin la Havel

Pe 15 ianuarie a avut loc la sediul Uniunii Scriitorilor lansarea volumului lui Vladimir Tismăneanu, *Reinventarea politicului. Europa Răsăriteană de la Stalin la Havel*. Despre carte şi autor au vorbit Mircea Mihăieş, Alina Mungiu, Dan Pavel, Alexandru Vlad, Sorin Antohi, Nicolae Manolescu, Mircea Dinescu şi Vladimir Tismăneanu. Prezentăm în continuare cîteva fragmente.

Mircea Mihăieş: ***Reinventarea politicului*** este una dintre cele mai importante cărţi de politologie apărute în ultimii ani, preluată de foarte multe dintre universităţile americane şi care a intrat deja în bibliografia obligatorie. Cred că e prima din cărţile foarte importante ale lui Vladimir Tismăneanu care apare în traducere românească, pînă în acest moment el a fost prezent îndeosebi cu cărţi scrise în mod special pentru publicul românesc.

Alina Mungiu: ***Reinventarea politicului*** este cea mai importantă carte a lui Vladimir Tismăneanu. Ea a făcut o extraordinară carieră şi este o carte de referinţă pentru cine scrie despre această regiune. În ultimii şapte ani ne-am raportat mai mult la contextul occidental sau la trecutul nostru vizavi de Occident – trădările celebre de la Ialta, Malta ş.a.m.d. –, şi foarte puţin la contextul est-european. Aceasta este prima carte solidă care pune România în context est-european. Marele avantaj al lui Vladimir Tismăneanu este că perspectiva lui este multidisciplinară şi că această carte, de la politologie pînă la istorie, trecînd prin sociologie, poate fi folosită de oricine. În plus, Vladimir Tismăneanu este şi un istoric al ideilor.

Am remarcat de multe ori în ultimii ani că noi, românii, sau noi, est-europenii, luăm contact unii cu alţii prin intermediul limbii engleze, undeva în Statele Unite sau în vestul Europei şi, din acest punct de vedere, Vladimir Tismăneanu este nu românul, ci est-europeanul nostru la Washington. Este placa turnantă a tuturor intelectualilor din această regiune, este cel care a încercat tot timpul să pună împreună oameni care n-ar trebui să se întîlnească şi să reflecteze la destinul lor comun numai la Washington. Vladimir Tismăneanu este un foarte bun exemplu de cum poţi să fii est-european fără să fii provincial.

Aş încheia spunînd că ar trebui să găsim o soluţie pentru ca Vladimir Tismăneanu să devină un adevărat şef de şcoală în această disciplină a Estului Europei, care abia acum începe să intre în universităţile româneşti. Într-o formă sau alta, deocamdată prin intermediul acestei cărţi, trebuie ca din ce în ce mai mulţi oameni tineri să poată face şcoală alături de el.

Un om care influenţează istoria

Dan Pavel: Una dintre metodele prin care Vladimir Tismăneanu se distanţează în mod hotărît de politologia care se practică de obicei în Statele Unite, factuală şi empirică, este aceea de a studia ideile, mai precis istoria ideilor, modul cum ideile influenţează oamenii şi modul cum oamenii influenţează istoria. Vladimir Tismăneanu este unul din oamenii care influenţează istoria şi am să povestesc două episoade la care am asistat. Unul a fost pe vremea cînd făceam cu Stelian Tănase revista *„22“*, şi el ne-a spus: *„Voi nu sînteţi pentru o revistă de opinie, apucaţi-vă de lucruri serioase şi faceţi ştiinţe politice“*. Noi am zis: cum să facem noi ştiinţe politice, că nu sîntem pregătiţi pentru asta, noi sîntem filozofi ş.a.m.d. Peste doi sau trei ani a apărut revista *Sfera politicii*, care a fost prima revistă de ştiinţe politice din România, şi care fără ajutorul lui Vladimir Tismăneanu nu s-ar fi născut.

Al doilea lucru s-a petrecut la Cluj. Într-o seară, Vladimir Tismăneanu l-a întrebat pe Andrei Marga, rectorul Universităţii din Cluj, de ce nu face o facultate de Ştiinţe Politice. După un an de zile la Cluj s-a înfiinţat prima secţie de Ştiinţe Politice a Facultăţii de Istorie şi Filozofie, care după doi ani a devenit facultate şi care, graţie sprijinului constant al lui Vladimir Tismăneanu, se bucură acum de o recunoaştere internaţională. Iată doar două exemple pentru modul în care Vladimir Tismăneanu se raportează la istorie şi pentru modul în care reuşeşte să acopere prăpastia dintre două culturi, română şi americană, el aparţinîndu-le amîndurora.

Încheiesc spunînd că recent a apărut la Columbia University Press o antologie de texte în care Vladimir Tismăneanu apare alături de nume ca George Orwell, Andrei Saharov, Hanah Arendt şi încă vreo 30 de nume celebre. Iată deci care este dimensiunea lui Vladimir Tismăneanu în America.

VLADIMIR TISMĂNEANU

Sorin Antohi: Un cititor serios al acestei cărţi are următoarea problemă: pînă la urmă ce s-a întîmplat în Europa de Est în anii '50–'90? ***Reinventarea politicului*** nu cumva exagerează rolul societăţii civile? Această critică i s-a făcut, de altminteri, lui Tismăneanu şi în Statele Unite, de către specialişti. De multe ori noi, care am avut experienţa anilor de comunism tîrziu, ne-am pus întrebarea dacă societatea civilă nu cumva dispăruse şi dacă nu cumva stadiul în care noi trăiam era un stadiu mutant al unei societăţi arhaice, poate premoderne, care conserva anumite rutine existenţiale. Aceasta este o întrebare pe care vreau să i-o pun acum lui Vladimir Tismăneanu: în ce măsură discutăm într-adevăr despre o resurecţie a societăţii civile la noi? Aici este şi chestiunea carierei foarte controversate a conceptului de societate civilă, care dispăruse practic din vocabularul ştiinţelor sociale în anii '60–'70, pentru a fi redescoperit de occidentali în momentul în care ceva începuse să mişte, mai ales după 1968, în Europa de Est. Aş introduce o notă de dubiu asupra societăţii civile resurecte, ca responsabilă pentru renaşterea politică şi socială din Europa de Est, dubiu care de altminteri este posibil la lectura acestei cărţi. Peste tot sînt semne că autorul însuşi are dubii în legătură cu această absolută prioritate a societăţii civile.

Pentru cititorii români această carte e o mină de aur, pentru că e pentru prima dată cînd circulă în limba valahă lucruri absolut cardinale şi elementare. Noi n-aveam pînă acum nimic comparabil.

O carte închinată intelectualilor care şi-au răscumpărat vina de a fi inventat comunismul

Nicolae Manolescu: Studiile de genul acesta dovedesc o evidenţă: comunismului i-au venit de hac aceia care l-au şi inventat, adică intelectualii. Societatea civilă asupra căreia se întreba cu temei Sorin Antohi poate fi descompusă în atomi, şi atomii aceştia sînt intelectualii. Societatea civilă sigur că s-a atrofiat în regimurile comuniste, dar atrofia nu a mers atît de departe încît să nu mai existe nici o formă de rezistenţă intelectuală care, organizată la un moment dat, să poată însemna începutul sfîrşitului pentru comunism. Fără nici o societate civilă în România anilor '70–'80, chiar în această sală în care ne aflăm astăzi se desfăşurau lucrările Consiliului Uniunii Scriitorilor, care era o societate civilă în mic şi în care o mulţime din ideile disidenţilor, bine cunoscuţi după aceea în toată lumea, erau deja spuse. Contestările de aici au început, de la asemenea întîlniri întîmplătoare, pe care nu ştiu dacă le putem numi societate civilă. Întrebarea pe care o pune Sorin Antohi, şi are dreptate, este foate simplă. Cine putea să vină de hac unui regim care avea de partea lui totul? Ceauşescu, după părerea mea singurul care a văzut clar că sfîrşitul comunismului este inevitabil, dacă se procedează cum procedează Gorbaciov şi toţi ceilalţi, a spus foarte clar: *„Mai puneţi o haină pe voi dacă vă este frig“*. Am mai pus o haină pe noi şi am mai suportat încă o iarnă, deci factorul economic n-a avut nici o putere, el nu a dat niciodată peste cap vreun regim politic. Nenumăratele intervenţii pe care noi le-am citit sau le-am auzit la radio, ale unor intelectuali neputincioşi, cu mîinile legate, au reuşit să dea comunismul jos, asta este ciudăţenia.

Există o foarte frumoasă demonstraţie în această carte, care mie mi se pare de la un cap la altul plină de învăţăminte. Legat de ideologie ca minciună, sistemul comunist era un sistem închis asupra lui însuşi şi funcţionînd înăuntrul minciunii. Sistemul ăsta nu se poate reforma, în momentul în care ai umblat la el, se distruge. Singura şansă de a-l dărîma este aceea de a sparge cercul vicios al minciunii. Or, asta a făcut nu societatea civilă, ci au făcut individual o mulţime de intelectuali.

Simplificînd puţin lucrurile, de dragul retoricii, cam asta este teza cărţii lui Tismăneanu, şi mie mi se pare şi corectă, şi cel mai frumos omagiu adus intelectualilor care şi-au răscumpărat probabil una din cele mai mari vini istorice pe care le-au avut, aceea de a inventa comunismul.

Vladimir Tismăneanu: Fac un apel pentru înfiinţarea la Bucureşti a unui centru de studii politice postcomuniste. Fosta Academie „Ştefan Gheorghiu“, care s-a transformat în Institut de Teorie Socială şi Politică al profesorului de marxism-leninism Radu Florian, cu încuviinţarea preşedintelui de atunci, Ion Iliescu, este în ultimă instanţă o continuare a vechii propagande. Ştiu că sînt alte priorităţi, dar n-ar fi rău ca actuala conducere a României să se gîndească să înfiinţeze un astfel de centru, nu de analize politice româneşti, ci un centru care să permită confruntarea şi prezenţa întregii Europe Centrale şi de Răsărit la Bucureşti. M-aş angaja să susţin un astfel de centru şi să dau cît pot eu din timpul meu în sensul unei relative direcţionări. Reinventarea politicului poate să înceapă şi în România la ora actuală, pentru că văd alegerile din noiembrie 1996 ca pe o victorie a societăţii civile.

S-a vorbit aici despre aberaţiile pe care noi, intelectualii, sîntem capabili să le generăm. Intelectualii au creat comunismul, intelectualii sîrbi au scris ***Memorandumul Academiei de Ştiinţe a Serbiei*** din 1986, care a fost programul purificării etnice. Fiecare punct al lui Miloşevici a fost anticipat de distinşii noştri cărturari. De ce se cheamă cartea aceasta ***Reinventarea politicului***? Pentru că politicul a fost falsificat, mistificat. Însăşi ideea partidului unic era o aberaţie, trăiam în aceste aberaţii. Ce revistă franceză citeşti? Toată lumea citea aceeaşi revistă. Dacă luai un medicament, era **acel** medicament. Poetul era unul şi era naţional ş.a.m.d. Conducătorul era şi el unic şi era tot naţional. Un sistem monolitic creează mentalităţi monotone şi monodimensionale. De aceea am o mare admiraţie pentru conceptul de disidenţă şi pentru funcţiunea disidenţei în prăbuşirea sistemelor comuniste. Intelectualii îşi reasumau condiţia de fiinţe autonome. Ei reprezintă, după părerea mea, simboluri ale ieşirii din condiţia de prizonierat mental pe care a impus-o comunismul. Dedicaţia aceastei cărţi pleacă de la un aforism celebru al lui Walter Benjamin, care suna cam astfel: *„Numai datorită celor fără de speranţă ne este dată speranţa“*, combinat cu titlul cărţii Nadejdei Mandelstam, ***Contre tout espoir***. Această carte este închinată tuturor celor care, sperînd împotriva speranţei, au făcut revoluţiile din 1989 posibile.

Pagină realizată de OANA ARMEANU

POLIROM NOUTĂŢI

Petre Andrei
Sociologie generală

„Ne-am ocupat în acest studiu de cercetarea principiilor generale ale vieţii sociale, prin care se pot explica existenţa şi transformarea ei. Ceea ce am urmărit îndeosebi a fost arătarea naturii spirituale a societăţii, chiar dacă ea apare ca o realitate exterioară sufletului omenesc şi deosebită de fenomenele psihice"

Elisabeta Stănciulescu
Teorii sociologice ale educaţiei
Prefaţă de Traian Rotariu

Comenzi la CP266, 6600, Iaşi Tel.&Fax: (032)-214.100; (032)-214.111
Internet: www.nordest.ro/shopping/books/polirom/polirom.htm
E-mail: polirom@mail.cccis.ro
Plutral

FLORIN GABREA

Un prim bilanţ

După intrarea în atribuţii a noului director (interimar) general al Televiziunii Române şi eliberarea multor „profesionişti" din funcţiile de conducere, au apărut şi primele semne evidente ale schimbării în bine. Atenţia noii echipe s-a îndreptat, în primul rînd, cum era şi firesc, asupra Departamentului Emisiunilor Informative. În locul celor eliberaţi din funcţie a fost numită o echipă de tineri entuziaşti, adunaţi de pe la ziare şi rechemaţi de la alte televiziuni, pentru care legea de bază a profesiunii de jurnalist a redevenit **obiectivarea şi depolitizarea informaţiei**. Ierarhizarea ştirilor de la „Jurnal" se face acum nu în funcţie de priorităţile impuse de centrul bicefal de coordonare a dezinformării (Cotroceniul şi guvernul majoritar pedeserist) şi prelucrate în laboratorul local de minciuni, fie ele externe sau interne (de exemplu, „strădaniile" neîntrerupte ale ţării noastre de integrare euro-atlantică, în ciuda poziţiei ostile a unui Occident care ne-a trădat la Ialta şi la Malta, sau rezultatele benefice ale unei reforme economice moderate, care „garantează" pacea socială), ci în funcţie de importanţa sau relevanţa lor politică, socială, economică.

Cadrul şi modul de prezentare al ştirilor s-au schimbat şi ele. Au devenit mai dinamice, mai atrăgătoare. Emisiunea „Ediţie specială" (o emisiune necesară şi binevenită de comentare a *headline*-ului zilei) a impus, în afara ideii de stringenţă şi concizie, un jurnalist de televiziune remarcabil – deşi venit din afara ei –, o adevărată revelaţie, în persoana lui Răsvan Popescu, fost redactor comentator la **BBC**. Competent, incomod şi decisiv, Răsvan Popescu este singurul dintre cei răspunzători de această emisiune care a reuşit – din prima clipă a apariţiei sale şi în ambele ipostaze, de redactor editor şi de comentator în faţa camerei de televiziune – să reinstaureze, cu har vădit, autoritatea definitivă (şi temută) a jurnalistului şi să-i confere acestuia statutul de reprezentant al celei de a patra puteri în stat. Radu Nicolau confirmă talentul, deja cunoscut, al unui interlocutor atent şi expresiv, în vreme ce Vartan Arachelian face figura unui simplu spectator, apatic şi conjunctural (părînd uneori că întreabă ca să se afle în treabă), nereuşind, încă, în ciuda eforturilor programatice, să-şi depăşească (sau ignore) biografia de vechi „profesionist" al TVR. Să ne reamintim emisiunea „În faţa dumneavoastră", din 13.01.'97, cu numai o săptămînă înaintea debutului noii formule de „Jurnal", cînd domnia sa a avut ca invitată tripleta de frunte a PDSR-ului (Ion Iliescu, Adrian Năstase, Theodor Meleşcanu). Obedienţa, inerţia şi lipsa oricărui spirit analitic din partea moderatorului au făcut din emisiune o adevărată tribună a sloganurilor deşănţat-vituperante ale fostului partid de guvernămînt. Vartan Arachelian a fost literalmente „încălecat" şi purtat în direcţia dorită de către cei trei cavaleri ai Apocalipsului. Iar la emisiunea „Ediţie specială" din 4.02.'97, în care i-a avut ca invitaţi pe prof. Ioan Bogdan, preşedintele Curţii de Conturi, şi Constantin Dună, preşedintele Asociaţiei Române a Băncilor, Vartan Arachelian s-a făcut remarcat prin aceea că nu a reuşit să îngaime, într-o problemă atît de importantă ca aceea a conflictului bancar dintre BANCOREX şi Curtea de Conturi, decît două sau trei întrebări, care, de altfel, au rămas fără de răspuns. Genericul emisiunii ne-a atras, însă, atenţia că Vartan Arachelian a fost şi creatorul ei. A trebuit să-l credem pe cuvînt.

Şi, fiindcă toate drumurile Televiziunii Române duc la „Serata muzicală", să ne oprim o clipă şi aici. Domnul Iosif Sava poate fi mîndru. Domnia sa este autorul celei mai importante (şi mai lungi) emisiuni culturale de televiziune. Domnul Iosif Sava este la un pas de a fi şi fericit. Pentru că îi mai lipseşte acestei emisiuni doar puţin spre a deveni, cu adevărat, şi cea mai bună emisiune de televiziune. Dar ce anume îi lipseşte, încă? Pe lîngă farmecul personal, neastîmpărul, curiozitatea şi setea intelectuală, cultura muzicală, filozofică şi beletristică impunătoare, capacitatea asociativă şi introspectivă ale moderatorului, mai este nevoie şi de un concept. Care poate fi conceptul unei emisiuni de dialog, în care cineva se destăinuie altcuiva? Răspunsul la această întrebare l-am aflat după ultimele întîlniri ale d-lui Iosif Sava cu personalităţi de talia lui Vladimir Tismăneanu, Horia Roman Patapievici sau Petru Creţia. Conceptul acestei emisiuni a fost şi este Iosif Sava. Toţi invitaţii au avut parte de acelaşi torent de întrebări obsesive şi de aceleaşi îndoieli sfîşietoare, exhibate aproape impudic de o personalitate complexă şi complexată ca aceea a d-lui Iosif Sava. Vehement şi inclement, amfitrionul devenit personaj nu deschide dialogul, ci îl închide. Nenumăratele reacţii retractile ale interlocutorilor stau mărturie la aceasta. Sigur, există şi o doză de provocare, dar ea nu stimulează, ci stinghereşte. De aici şi senzaţia de necomunicare, în ciuda spiritului afişat de contradicţie. Or, conceptul emisiunii, pentru a deveni o reală împlinire, trebuie să fie chiar persoana şi personalitatea celui invitat. *„Omul accede la Eu prin Tu"*, spune Martin Buber. Fire tumultuoasă şi anxioasă, d-l Iosif Sava pare că nu şi-a aplecat îndeajuns urechea la *Tu* din fiinţa sa, ci-l lasă doar slobod la gură pe *Eu* cel pătimaş. Asta înseamnă să nu ştii să asculţi. *„Bucuria lumii stă în felurimea ei"*, a observat filozoful Petru Creţia, la „Serata..." din 8.02.'97. Sînt sigur că d-l Iosif Sava i-a văzut şi auzit cuvintele.

REVISTA PRESEI

În aşteptarea reformei

• **Adevărul** publică în serial un document realizat de experţi financiari internaţionali, în care sînt analizate starea economiei româneşti şi măsuri de redresare propuse de Guvern. Documentul se află în prezent pe masa Guvernului. În numărul de luni 10 februarie sînt discutate, între altele, tarifele pentru serviciile publice. Documentul porneşte de la constatarea că regiile autonome – RENEL, SNCFR, RADET, RGAB, METROREX, RATB ş.a. – sînt printre cele mai mari generatoare de pierderi din economie. 17 dintre aceste regii au produs aproximativ o treime din pierderile totale ale întreprinderilor. Cauzele stau nu numai în ineficienţa unora dintre ele, ci şi în politica de stabilire a preţurilor practicată de guvernul Văcăroiu, care nu a permis nici celor mai eficiente să-şi acopere costurile de producţie. Întîrzierea majorării preţurilor la serviciile acestor regii, în concordanţă cu creşterea costurilor, a contribuit semnificativ, în opinia autorilor acestui document, la instabilitatea macroeconomică actuală. Dacă actualul guvern va întîrzia majorarea preţurilor la energie electrică, apă, căldură, transport etc., se va produce un şoc puternic în economie, care va duce, în final, la creşteri de două–trei ori ale preţurilor. Care sînt soluţiile discutate?

RENEL: Aducerea la 50 USD/MWh a tarifului mediu al energiei electrice, diferenţiat pentru consumatorii industriali (53 USD/MWh) şi pentru cei casnici (36 USD/MWh). Guvernul propune ca preţul de 36 USD/MWh (3,6 cenţi/KWh) pentru consumul casnic să se aplice pentru 100 KWh pe lună şi pe gospodărie, iar peste acest nivel preţul să fie 50 USD/MWh (5 cenţi/KWh). Documentul apreciază însă că o cotă de 50KWh pe lună pentru fiecare gospodărie la preţ redus ar fi suficientă.

SNCFR: În document se apreciază că recomandările de majorare a tarifelor cu cca 80%, într-o primă etapă, sînt rezonabile. Această majorare nu va permite însă plata datoriilor pe care SNCFR le are către bugetul statului, şi nici investiţiile. Programul de reabilitare a SNCFR necesită reducerea personalului, ceea ce însă nu apare în propunerea SNCFR pentru 1997.

RGAB: Creşterea preţului pentru apă cu 58%, propusă de această regie, este considerată acceptabilă.

RADET: Guvernul a propus amînarea scumpirii pentru consumatorii casnici pînă în primăvară şi compensarea acestei amînări prin mărirea cu 343% a preţului pentru industrie şi comerţ. Documentul apreciază această propunere ca fiind rezonabilă.

Transportul urban: Preţul la transportul urban va creşte cu 50%, iar la metrou cu 100%.

ROMTELECOM: Tarifele actuale pentru convorbirile telefonice se vor majora cu 80%.

Petrol şi gaze naturale: În vederea alinierii preţurilor la nivelul mondial (71,7 USD/1000 mc), preţul la petrol trebuie mărit cu 162%, iar la gaze naturale cu 100%. Pentru consumatorii casnici se vor stabili cote de gaze naturale, similare cu cele propuse pentru energia electrică.

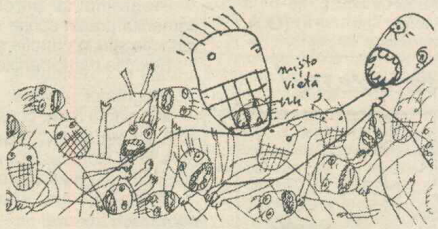

Aceste majorări de preţuri ar trebui să fie aplicate de la data anunţării pachetului de măsuri pentru reformă, urmînd ca preţul în lei să fie ajustat lunar, în funcţie de modificările cursului de schimb leu/dolar.

• În timp ce Parlamentul dezbate *Codul rutier* şi *Legea viei şi vinului*, proiectele de lege promise de actualii guvernanţi în campania electorală par că nici nu există. Guvernul, care, la două luni de la instalare, nu a terminat de numit secretarii de stat, nu a trimis pînă în prezent la Parlament mult aşteptatele proiecte, fără de care reforma nu poate începe. **Ziua** (luni 10 februarie a.c.) prezintă aceste proiecte, pe domenii.

– **Reformă economică, finanţe, atragerea capitalului străin**: legea bugetului local, legea patrimoniului, legea falimentului, legea privind investiţiile străine, revizuirea sistemului de taxe şi impozite, scutirea de la plata impozitului pe venitul agricol, măsuri care să împiedice formarea monopolurilor, program de reabilitarea a industriei naţionale etc.

– **Protecţie socială**: legi referitoare la securitatea socială (stabilitatea în muncă, interzicerea concedierilor abuzive, indemnizaţii pentru femeile cu mai mulţi copii etc.), asigurarea unei pensii minime de 75% din salariul minim pe economie, mărirea alocaţiilor pentru copii la 50.000 lei, asigurarea unui concediu postnatal de doi ani plătit, legea privind atribuirea unui lot de pămînt şi ajutoare pentru tinerii specialişti care se stabilesc la ţară ş.a.m.d.

– **Combaterea corupţiei, reorganizarea Justiţiei şi a Internelor**: reforma Codului penal şi a Codului de procedură penală, legea privind declararea şi controlul averilor demnitarilor şi funcţionarilor publici, legea răspunderii ministeriale, legea care să interzică jocurile tip „Caritas", legea inamovibilităţii judecătorilor etc.

– **Cercetare, învăţămînt, cultură**: reglementarea statutului personalului didactic, reforma sistemului de învăţămînt, mărirea la 5% din PIB a cheltuielilor pentru învăţămînt, adoptarea statutului cercetătorului, legea sponsorizării, acordarea de facilităţi financiare pentru cadrele didactice din mediul rural.

– **Administraţie locală**: lege pentru reîmpărţirea şi administrarea teritoriului, ţinînd seama de judeţele şi localităţile abuziv desfiinţate, iniţierea unui program naţional de lucrări publice, inclusiv de autostrăzi.

– **Apărare**: lege privind sprijinirea ramurilor strategice, în special a industriei de apărare, modernizarea armatei, pentru alinierea la standardele NATO.

Nici unul dintre aceste proiecte de lege nu a fost pînă acum înaintat Parlamentului şi nici nu se află pe agenda Guvernului.

• Ca urmare a unui articol apărut în **Evenimentul zilei** de sîmbătă 8 februarie, în care se afirma că **Dimineaţa**, fostul cotidian al preşedinţiei, îşi va înceta temporar apariţia, directorul acestui ziar, Sorin Ştefan Stanciu, trimite un drept la replică (**Evenimentul zilei**, luni 10 februarie a.c.). El precizează că ziarul pe care îl conduce este *„un cotidian independent, de informaţie şi opinie democrată,* ***editat de Fundaţia culturală „Dimineaţa"***. (...) ***„Dimineaţa" nu a fost înfiinţată şi nici nu funcţionează ca organul de presă al vreunui partid"***. Este adevărat, recunoaşte însă directorul acestui cotidian, că Ion Iliescu, în calitate de preşedinte al Consiliului FSN, a contribuit decisiv la apariţia **Dimineţii**, motiv pentru care este considerat fondator al ziarului. Dar alegerea lui ca preşedinte al PDSR şi faptul că **Dimineaţa** publică articole care împărtăşesc poziţiile şi programele acestui partid nu înseamnă că ziarul ar aparţine PDSR. D-l Stanciu se plînge nu numai de campania de dezinformare din presă, căreia i-ar fi căzut victimă **Dimineaţa**, ci şi de persecuţiile pe care ziarul său le-ar suporta din partea difuzorilor de presă şi a Poştei, care refuză să-l vîndă.

OANA ARMEANU

TEATRUL NAȚIONAL BUCUREȘTI

IRINA COROIU

TEATRU

Paracliserul

de **Marin Sorescu**
regia **Felix Alexa**

Cel ce și-a descoperit din copilărie vocația, amuzîndu-și seara familia cu „rezumatul zilei", ar fi făcut desigur haz de șotia pe care i-a rezervat-o destinul sau – cine poate ști? – pe care singur și-a pus-o la cale: piesa din trilogia debutului a devenit din artă poetică (la 25 de ani de la premiera mondială și 15 de la cea românească!) crez testamentar. Validat de unul dintre ultimele poeme, „Scară la cer" – titlul ce rimează cu acela al unui volum selectiv de teatru, *Ieșirea prin cer*, închizînd cercul creației soresciene printr-o bijuterie ludică, ce pare o parafrază la atît de actuala piesă de acum un sfert de veac: *„Un fir de păianjen / Atîrnă de tavan, / Exact deasupra patului meu. / / În fiecare zi observ / Cum se lasă tot mai jos. / Mi se trimite și / Scara la cer – zic. / Mi se aruncă de sus. / Deși am slăbit îngrozitor de mult / Sînt doar fantoma celui ce am fost / Mă gîndesc că trupul meu / Este totuși prea greu / Pentru scara asta delicată. / / – Suflete, ia-o tu înainte, / Pîș! Pîș!"*

Cine oare și-a mai comentat expierea cu aceeași stoică seninătate ca personajele proprii aflate în situații limită?! Încă un gest neașteptat la pictorul-scriitor, doctor (la propriu!) în insolit.

„Paracliserul *sînt eu!*": este aserțiunea care legitimează o anume lectură scenică, în conformitate cu personalitatea stenic-reflexivă a poetului-dramaturg care declara ritos: *„Știam că pornind de la mine o să ajung la restul lumii și la problemele cele mai acute"*. Modul în care o va face va fi totdeauna șocant, dat fiind paradoxalele considerații personale ce dinamitează ideile preconcepute relativizînd absolutul: banalitatea e reconsiderată la dimensiuni fabuloase, în vreme ce fantasticul e redus la derizoriu, iar anecdotica parabolică ascunde interogații enunțiative și contestații adulatorii. Voluptatea disimulării iconoclastului nonconformist este asigurată de virtuozitatea maestrului întru echivoc. Autorul și eroul deopotrivă întreține ambiguitatea actului existențial și respectiv a performanței teatrale. De aceea nici măcar sau cu atît mai mult, în condițiile date, ***Paracliserul*** nu poate fi tratat ca un „pios omagiu", ci drept ceea ce a fost și rămîne: o tragedie parodică. În spatele aparentei simplități a conflictului – lupta omului cu sine însuși, mai exact, lupta cu abstracțiunea cunoașterii și credinței, a creației – se ascunde o încărcătură simbolică avînd dublă semnificație filosofică. Acțiunile și comentariile personajului pot trece atît drept stupidă jertfire inutilă pentru o cauză pierdută (vezi catedrala pustie), cît și patetic efort disperat de reînviere a tradiției religioase, imperios necesară spiritului uman (vezi sacrificiul suprem).

La premieră, protagonistul a urmat cu tenacitate doar traiectul grav, ignorîndu-l pe cel secund, generat de sarcasmul persiflant al replicilor. Acel grăunte de unicitate care înnobilează prozaismul liric al acestei confesiuni – monolog dialogal. Un comentariu adiacent este aranjamentul muzical al lui George Marcu, care avea toate șansele să stimuleze verva ce personalizează de obicei creațiile scenice ale lui Damian Crâșmaru. Ironia fiind una dintre calitățile ce-l recomandau pentru dificilul rol, epuizant și tern dacă este parcurs într-un registru mohorît și monoton. Disfuncțională este și scenografia Dianei Ruxandra Ion, constînd din panouri verticale de un alb murdar, cu porozități dubioase, fiind culminînd cu o idilică puzderie de stele. Imagine edulcorată, ce figurează inadecvat zguduitoarea replică: *„Eu mă uit – și stele răsar pe altă Planetă. Eu vorbesc și tună și fulgeră pe altă planetă. Sînt slăbănog ca o furnică, dar forța mea crește înspăimîntător pe altă planetă. Și sînt Dumnezeu acolo – fără să știu"*. O replică avînd rezonanță eminesciană, grabnic amendată, însă, în inconfundabil stil sorescian: *„Sfinților, primiți-mă în rîndul vostru măcar ca figurant!"*

Paracliserul, cu DAMIAN CRÂȘMARU

Raport asupra nivelului de trai în România

Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) a anunțat într-o conferință de presă (joi, 6 februarie 1997) tematica raportului său pe 1997 privind România: „Eliminarea sărăciei. Coeziunea socială. Rolul statului". La conferință a participat d-na Leueen Miller, reprezentantul rezident al PNUD la București, și membri ai institutelor ce vor participa la elaborarea raportului. Acesta este cel de-al treilea raport asupra României întocmit de PNUD. Temele primelor două rapoarte au fost disparitatea între sexe (1995) și habitatul (1996).

Responsabile de realizarea raportului pe 1997 vor fi Institutul Național de Cercetări Economice, Institutul pentru Cercetarea Calității Vieții, Institutul de Economie Națională, Institutul de Economie Agricolă. Baza statistică va fi asigurată de Comisia Națională pentru Statistică. Raportul va fi gata la sfîrșitul lunii aprilie a.c. și va fi lansat public în cursul lunii iunie.

Din tematica raportului pe 1997: politica guvernamentală în domeniile economic și al reformei sociale; evoluția și starea actuală a veniturilor populației (principalele surse de venit, distribuția populației în funcție de venit, venitul mediu etc.); grupurile defavorizate; politica guvernamentală în domeniile educației, sănătății, dezvoltării regionale, protecției mediului; măsuri de stimulare a sectorului privat, în vederea creării de noi locuri de muncă, a asigurării unor servicii sociale și a protejării unor categorii defavorizate; transparența programelor și deciziilor guvernamentale; birocrația în administrația publică; consolidarea statului de drept și relația lui cu organizațiile neguvernamentale ș.a.m.d. Raportul se va încheia cu propuneri de măsuri imediate și pe termen lung.

(O.A.)

ANTET *Cartea care te citește!*

Logică generală
LOGICĂ ȘI EPISTEMOLOGIE
de Mircea Florian
(cursuri ținute între 1940-1946 la Facultatea de Filosofie din București)

• La admitere dar și în programa unor facultăți precum: Dreptul, Filosofia, Psihologia, *Logica* este un obiect de studiu important.

• Cine nu și-ar dori să învețe *Logica* din cursurile predate de Mircea Florian?

• Astăzi acest lucru este posibil!

• Elevii și studenții au un ***Manual de Logică***. *Logica generală*, *Epistemologia* sunt predate de un mare profesor, pe înțelesul tuturor.

• Tiraj: 2000 de exemplare; preț: 20000 lei.

Melancolia democrației
CUM SĂ TRĂIEȘTI FĂRĂ DUȘMANI?
de Pascal Bruckner

• Pentru a înțelege funcționarea mecanismului democrației, pentru a nu fi luați prin surprindere de Schimbare, pentru a fi bine informați despre tot ceea ce se petrece; trebuie că citim.

• Dumneavoastră, însă nu citiți orice.

• Elevi, studenți, odată cu profesorii voștri trebuie să citiți ***Melancolia democrației***!

• Cea mai serioasă analiză a lumii în care trăim, o carte care nu ne dă voie să fim ignoranți.

• ***Melancolia democrației*** – *Cum să trăiești fără dușmani*? O carte pentru tine!

Editura ANTET
Pentru difuzare: str. Miron Costin nr. 9A, sector 1, București; Tel: 6175332
Comenzi cartea prin poștă: C.P. 22-285, București

THE NATIONAL FORUM FOUNDATION
împreună cu
FUNDAȚIA SOROS PENTRU O SOCIETATE DESCHISĂ BUCUREȘTI
și
AGENȚIA STATELOR UNITE PENTRU DEZVOLTARE INTERNAȚIONALĂ
anunță un

Program de pregătire profesională în Statele Unite pentru manageri din domeniul media din România

Acest program constă într-un stagiu de pregătire profesională în Statele Unite ale Americii, pe o durată de 10 săptămîni, și este finanțat de National Forum Foundation (NFF), sub auspiciile Programului de Internship din Europa Centrală și de Est. Începînd cu ianuarie 1990, NFF a sponsorizat stagii de pregătire profesională în SUA pentru mai mult de 400 de lideri din administrația guvernamentală, media și lumea afacerilor din țările în tranziție.

Fondurile pentru acest program sînt oferite de către Fundația Soros pentru o Societate Deschisă și USAID.

Programul se adresează managerilor din România care lucrează în domeniul presei scrise sau audio-vizuale, inclusiv celor din departamentele: redacție știri, producție și în mod special publicitate, vînzări, marketing.

Selecția participanților se va face prin concurs.

Programul prevede:

● o primă fază, constînd dintr-un **program de orientare de 2 săptămîni**, în Washington DC. Participanții vor avea întruniri cu înalți oficiali ai Casei Albe și ai Congresului American, Departamentului de Stat, reprezentanți ai presei (CNN, Washington Post etc.);

● faza a doua, **stagiul propriu-zis, împărțit în două serii de cîte 4 săptămîni fiecare**.

Participanții vor lucra în redacțiile de știri și în stațiile de emisie din cadrul posturilor de televiziune americane sau la ziare și reviste importante. Repartizarea pe domenii va fi făcută astfel încît să corespundă intereselor specifice și calificării participanților. În funcție de interesul fiecăruia, specialiștii pe probleme de presă pot opta pentru a lucra cu editori sau producători. Alți participanți pot învăța cum este organizat un ziar sau un post de televiziune pentru a fi independent din punct de vedere financiar – producție și gestionare buget, vînzări, marketing și publicitate.

În timpul acestor stagii, participanții la program vor putea realiza contacte profesionale utile cu presa americană.

Sesiunile programului vor începe în mai și septembrie 1997. Persoanele interesate sînt rugate să se adreseze pentru formulare și informații suplimentare următoarelor instituții: Fundației Soros pentru o Societate Deschisă, National Forum Foundation (511 C Street, NE, Washington, DC 20002, USA, tel.: 1-202-543-3515, fax.: 1-202-547-4101, e-mail: nff@nff.org), US Agency for International Development (tel.: 331.88.51, 312.55.65, fax.: 312.05, 08). Termenul limită pentru sesiunea care începe în mai este 1 aprilie 1997, iar pentru sesiunea care începe în septembrie este 1 iulie 1997.

CRONICĂ DE CARTE

DAN C. MIHĂILESCU

III

Adeverirea unui mit

MIHAIL SEBASTIAN, „Jurnal. 1935–1944", ed. Humanitas, text îngrijit de Gabriela Omăt, prefaţă şi note de Leon Volovici, 562 pp.

Am vorbit pînă acum despre ***Jurnalul*** lui Mihail Sebastian ca „legendă" a lumii literare şi despre figura autorului aşa cum, voluntar sau inconştient, se desenează ea în carte. Acum, la final, avem a ne delecta cu făpturile pe care – coleric sau flegmatic, înverşunat, plictisit, amuzat sau cu gînd răzbunător – Mihail Sebastian le aşază în bătaia puştii.

Dar, înainte de toate,

Un avertisment

Mi l-a impus o experienţă avută în ultima săptămînă. Este vorba de o cerinţă elementară a receptării literaturii memorialistice: cea de a nu absolutiza niciodată nici o afirmaţie a autorului, ci de a lua totul *cum grano salis*. De a nu hiperboliza anecdoticul, de a nu generaliza întîmplătorul, a nu decreta ca regulă excepţia.

Un tînăr la care ţin mult şi care pînă acum îmi împărtăşea admiraţia faţă de Mircea Eliade, ca geniu publicistic al tinerei generaţii interbelice, mi-a declarat cu aprigă tristeţe că „a lichidat" cu Eliade: *„cine-l face pe Eminescu legionar şi-l vede pe Ştefan cel Mare ca precursor al lui Codreanu n-are-a face cu marea cultură"*. (Se referea la nota din 2 mart. 1937: *„Lungă discuţie politică cu Mircea, la el acasă* (...) *iubeşte Garda, speră în ea, aşteaptă victoria ei. Ioan Vodă cel Cumplit, Mihai Viteazu, Ştefan cel Mare, Bălcescu, Eminescu, Hajdeu – cu toţii au fost la timpul lor gardişti. Mircea îi cita de-a valma"*. Între paranteze fie spus, ideea nu era deloc nouă, circula bine mersi încă din epoca iorghismelor de la 1906, ca şi în pledoariile lui A.C. Cuza, la Paulescu etc. Ea reitera în chip specific în Bucureştii anilor '30 obsesia precursorilor, corelată cu cultul eroilor, pe care o avea la acea dată toată Dreapta europeană, de la Wotan-ul Walhalei naziste la Vercingétorix-ul lui „Action française".)

Sînt de citit în afirmaţia tînărului nostru o nedreptate amarnică, un reducţionism atroce şi o flagrantă încălcare a **legii relativului şi contextualizării**, ce constituie esenţa abordării corecte a oricărui act memorialistic, fie făcut, acesta, sub imperiul clipei prezente, fie prin aburii nostalgiei evocative. Cel care extrage o afirmaţie de moment a cuiva dintr-o mulţime de reacţii subiective ale altcuiva, ridicînd-o la rangul supremului adevăr obiectiv, cade în ridicola eroare a celui pentru care, de pildă, **„Luceafărul"** eminescian este un monument de agramatism, datorită pleonasmului *„cobori în jos"*. Totul, absolut totul dintr-o operă memorialistică trebuie luat cu precauţie, cu cît mai mulţi bemoli la cheie, trebuie coroborat cu alte şi alte date şi lucrări mai mult sau mai puţin asemănătoare. Fiecare parte trebuie gîndită în funcţie de întregul evenimentului; de întregul personalităţii respective, în funcţie de momentul istoric precis etc., pentru ca, în final, oricît de ispititor s-ar îmbia afirmaţia tranşantă, ea să fie privită prudent, pipăită cu mefienţă, înregistrată cu atenţie, desigur, însă **niciodată în numele definitivului**.

Un Eliade inconfortabil

Chiar eşti în stare să părăseşti un munte, de frica unei trecători pe lanţuri? să renunţi la urcuş din cauza unei ploi trecătoare? I-am întrebat pe tînărul de care vă spuneam. Chiar aşa se aruncă un autor extraordinar, un savant, o erudiţie, un sistem, o lume de idei, o voinţă excepţională de construcţie spirituală – din cauza unei juvenile rătăciri întru impetuozitate şi autoafirmare? Eliade apare aici biciuit de o neînţelegere aproape direct proporţională cu iubirea pe care i-o purta Mihail Sebastian, cu toate că prietenia acestuia din urmă abia dacă se alterează pe firul evenimentelor. De acord că reacţiile lui Eliade erau departe de ce-ar fi fost de presupus din partea unui campion al „primatului spiritual", dar Mihail Sebastian nu vrea – şi, practic, nu putea, n-avea cum – să le judece la rece, să le dezumfle virulenţa de circumstanţă şi să le curete păienjenişul umoral.

Nu trebuie să uităm nici o clipă **singularitatea** poziţiei lui Mihail Sebastian în contextul de atunci al Generaţiei; să fii evreu în plină nazificare a conştiinţelor, să nu alegi calea comunistă a atîtor coreligionari şi să aştepţi lagărul sau moartea, în vreme ce toţi prietenii tăi aşteaptă să fie numiţi sau aleşi pe culmile succesului – iată o condiţie deloc invidiabilă. Mihail Sebastian relatează totul la cald, sub imperiul emoţiei şi în dezinteresul (legitim) faţă de ceea ce era un dozaj aproape indiscernabil de oportunism, nebunie a clipei, convingere doctrinară, tactică electorală, avînt gerontofob de *„self made men"* plini de virilitate, poftă de afirmare şi schimbare socială ori pură vanitate.

Dar ceea ce nu avea cum să facă Mihail Sebastian sîntem obligaţi să facem noi, dacă, firește, vrem să înţelegem pe dinăuntru lucrurile, şi nu să vituperăm din principiu. De exemplu, afirmaţia lui Eliade cum că *„toţi marii creatori sunt de dreapta"* (27 nov. 1935) e catalogată de Mihail Sebastian ca *„o pură enormitate"*, cu toate că nu puţină lume bună şi-a dat osteneala să argumenteze această poziţie. Ca să dăm doar un exemplu, relativ recent şi la îndemînă, Leon Volovici tocmai un astfel de „inventar" în cultura română face în volumul său despre ***Ideologia naţionalistă şi „problema evreiască" în România anilor '30*** (Humanitas, 1995). Cu minime excepţii, literatura română, de la Maiorescu, Alecsandri, Kogălniceanu, Eminescu, Creangă şi Slavici, pînă la Iorga, Pârvan, Rebreanu, Eliade ş.a.m.d. a lucrat în spiritul Dreptei. Nu-i locul acum să insistăm şi nici să începem nuanţările. Important este să subliniem caracterul notei lui Mihail Sebastian la respectiva aserţiune a lui Eliade: *„Dar nu voi lăsa ca asemenea disensiuni să umbrească nici măcar cu o impresie dragostea mea pentru el. Voi încerca pe viitor să evit «controversele politice» cu el"*. În acest sens, a se vedea şi reacţiile de la 2 mart. 1936, 25 sept. 1936 (*„Îl voi pierde pe Mircea pentru atîta lucru? Pot uita oare tot ce e tînăr, copilăros, sincer în el? Nu ştiu. Simt între noi tăceri jenante, care ascund numai pe jumătate explicaţiile de care fugim"*), din 2 mart. 1937 („*Nu e nici farsor, nici dement. Este numai naiv. Dar există naivităţi aşa de catastrofale!*"), 17 dec. 1938, 25 sept. 1939, ori atitudinea temperată de la vizionarea ***Iphigeniei*** (6 mart. 1941), faţă de neguroasele aşteptări notate la 12 febr. 1941.

Aureolaţi fără aură

Surprinşi în stop-cadre semnificative sînt Petru Comarnescu, în duios mercantilism (7 sept. 1935) şi jubilaţie politică (*„crede că ruşii vor fi învinşi, că englezii vor încheia o pace de compromis şi că germanii vor organiza Rusia. Mi-a vorbit despre primejdia slavă, de care numai Hitler ne poate salva"*, 19 sept.1941), Radu Cioculescu (11 oct.1936), Max Blecher (20 dec. 1936), M. Ralea (plecarea lui de la ţărăniști: *„explicaţiile lui mi se par insuficiente pentru a acoperi o trădare"*, 12 apr.1938; *„oribile vremuri trăim"*, se lamentează el în 17 oct.1938 – *„numai că jena asta nu-l împiedică să fie complice"*, adaugă, lucid, Mihail Sebastian), F. Aderca (*„deplor moartea lui Codreanu, care a fost un mare om, o apariţie genială, o forţă etică fără seamăn"*, 7 febr.1939, v. şi 17 mai 1941 sau, la 19 mai 1941: *„afirmă că (Dumitru) Groza şi (Viorel) Trifa sunt comuniști şi se află la Moscova"*). Mai putem vedea, între alţii, un Pamfil Şeicaru *„dezgustător, porcin. Mi-e silă şi scîrbă că am stat de vorbă cu el"* (5 iun.1944), un Petre Ţuţea mofluz, dar cu *fair play*, la 4 iun.1943 (*„simte că partida lui a pierdut şi atunci se refugiază în metafizică: «Europa e un coteţ. Mi-e scîrbă de europeni»"*), o Martha Bibescu *„mare actriţă"* (22 mart. 1943) sau un Dragoş Protopopescu, onest în gri ca şi în verde (*„Un legionar laudă spiritul Angliei în faţa unei săli de studenţi – şi ei legionari în fapt, sau numai virtual – dar acest lucru nu înseamnă pentru ei nimic. Nu simt nevoia nici să se revizuiască, nici să renunţe, nici să reziste"*, 17 nov.1943).

În ce-l priveşte pe Paul Zarifopol, aici apare negru pe alb ceea ce bîrfa literară colportează de mult, cum că *„se pare că a murit în braţele unei femei – Lisette Georgescu"* (24 iun.1936). Memorabilă este scena cu Marietta Sadova şi Zelea Codreanu, de la 22 oct. 1936, ca şi episodul financiar cu A.L. Zissu (21 şi 25 dec. 1941, plus 15 ian. 1942), doi versanţi cu umilinţe echivalente.

În fine, istoricul generaţiei '27 va conspecta negreşit fericirea unui Cioran corect (deşi cam simplist) rezumat la acea oră (*„un om interesant, remarcabil de inteligent, fără prejudecăţi şi cu o dublă doză de cinism şi laşitate, amuzant reunite"*), proaspăt numit ataşat cultural la Paris (2 ian.1941), prezenţa unui Eugen Ionescu, inutil ciupit pentru preocuparea *„de a fugi cît mai repede din ţară, ca să fie la adăpost"* (8 ian. 1941) şi o serie de scene cu C. Noica, de un pitoresc tragicomic. În 30 ian.1937, Noica îl aşteaptă pe Mihail Sebastian pe peronul gării din Sinaia. Portret suspect de pozitiv (*„extraordinara lui delicateţă, gestul lui onctuos, vorbirea lui măsurată: ce admirabil exemplar de om. Mă simt grăbit, vulgar, insensibil lîngă el"*) pentru a nu-i simţi pulsînd maliţia sub piele. O lună mai tîrziu, stupoare: Noica îi livrează lui Mihail Sebastian, sosit *just in time*, o proaspătă cucerire erotică, din două motive: *„decizia de principiu de a nu o înşela pe Wendy (şi) faptul că în acea zi are loc la Bucureşti înmormîntarea lui Moţa şi Marin, fapt prea grav pentru ca el* – Dinu Noica – *să-şi permită a fi în aceeaşi zi aşa de frivol"*. La 17 dec.1938, Mihail Sebastian notează laconic, dar comprehensiv în subtext: *„Dinu Noica îi trimite de la Paris lui Comarnescu o scrisoare prin care îl anunţă că, în urma uciderii lui Codreanu, el s-a decis să devină legionar şi că, în consecinţă, consideră reziliate toate contractele pe care le are cu Fundaţiile Regale. Îl recunosc foarte bine pe Dinu Noica"*.

Cîteva bufonerii şi acelaşi avertisment

Cine „iese" neaşteptat de rău din ***Jurnal*** este Camil Petrescu.

Lasă că nici în ***Agendele literare*** ale lui E. Lovinescu nu iese altfel: o megalomanie agresivă pe fond isteroid, ar suna, crud, diagnosticul. Aici, însă, domină, cum era de presupus, *coté*-ul antisemit, la care Mihail Sebastian tresare chiar şi atunci cînd Camil pronunţă truisme specifice epocii, de genul: *„Comunismul ce altceva este decît imperialismul evreilor?"* (25 iun.1936). *„Ieri, convorbire antisemită cu Camil, mai antisemit decît oricînd"* (22 febr. 1937). Camil Petrescu rusofob cu dreptate (*„Numai Germania ne poate apăra în contra ruşilor. În definitiv, ceea ce trebuie să dorim noi este să nu fim împărţiţi"*, 3 dec. 1939), dar şi omul convins că numai el ar putea organiza eficient... apărarea antiaeriană a capitalei (5 sept. 1939), ori pledînd pentru formarea unei Regiuni autonome evreieşti în Birobidjan (26 iul. 1941). În sfîrşit, verdictul glacial de la urmă (5 sept. 1944): *„Camil Petrescu, livid, înspăimîntat, se agaţă cu naivitate de mine, de Belu. Mi-e milă de el. E sperios pînă la descompunere. Ar vrea să demonstreze, să se justifice, să se apere. El, bietul Camil, se disculpă. Asta a făcut mereu, şi sub Carol II, şi sub legionari, şi sub Antonescu: s-a disculpat"*.

Iar dacă tot am pomenit de vol. II din ***Agendele*** lui E. Lovinescu (unde, ce-i drept, nu prea lipsesc bobiţele de piper la adresa unor scriitori evrei), iată-l pe criticul atît de constant hulit la extrema dreaptă de-a fi campionul spiritului iudaic în literatura română agăţat de Mihail Sebastian la capitolul *„mici trăsături antisemite"*. *„Vorbeam despre Grindea* – notează Mihail Sebastian la 12 febr. 1941 – *şi despre mirarea mea de a-l vedea reuşind la Londra. – Ei, rassa, rassa! zice el rîzînd şi totuşi foarte convins"*. Aici susceptibilitatea îl face pe autor să exagereze, dacă nu cumva se răzbună fostul polemist de la *Cuvîntul*, cel care îl ataca pe Lovinescu în 1928, apropo de incompatibilitate cu „noua spiritualitate". Fiindcă, în fond, ce mare taină şi ce mare păcat că Miron Grindea fusese ajutat de cercurile evreieşti londoneze? Şi de unde *„trăsături antisemite"* în respectiva presupoziţie a criticului? (Pentru a înţelege just chestiunea „rasială" la Lovinescu, v. cartea lui Leon Volovici mai sus citată, p. 182 ş.u.)

Ştiu că iar am exagerat cu descriptivul, dar nu se putea altfel. Dacă nu prin calitatea comentariului, încai prin cantitate să omagiezi această carte, care va avea, fără îndoială, un viitor pe măsură. (Între timp, din cronica lui Z. Ornea din *România literară* nr. 5/5–11 febr. 1997, văd că, totuşi, riscul dispariţiei unor pagini, de care vorbeam săptămîna trecută, n-a fost simplă legendă: ***„...ajungînd*** (manuscrisul, n.n.) ***în arhiva muzeului Yad Vaşem din Ierusalim. Acolo, se pare, a cam fost cenzurat..."***, afirmă Z. Ornea, ducînd mai departe episodul pierderii „cîtorva pagini" în timpul „deturului necesar în Israel", de care pomeneşte Gabriela Omăt în Nota ediţiei, p. 14.)

Îmi revăd fişele şi dau peste două enormităţi (frenezia generaţiei '27 de a bubui cu oiştea-n toate gardurile), care mă fac să reiterez avertismentul cu care am început pagina de faţă: Mircea Eliade, citat la 6 nov.1936: *„Prefer o Românie mică, cu provinciile pierdute, dar cu burghezia şi elita ei salvate, decît o Românie mare proletară"* (iniţial, Mihail Sebastian scrisese: *„sovietizată"*). Şi Cioran, citat la 25 ian. 1941: *„Legiunea se şterge la cur cu ţara asta"*. Absolutizări de moment în „stilul casei", strigăte exasperate şi discutabile la infinit, tipicele verdicte aruncate pe masă în momente dure, dar care, decupate din context şi etalate ca drapel, pot face un rău imens. Ar fi păcat ca numai ele să circule, să „intre în folclor".

Să sperăm că pînă la urmă toată lumea – dreapta, stînga, pe scenă şi din culise – va înţelege **adevăratul mesaj – şi ultimul** – al lui Mihail Sebastian, cel perfect ipostaziat în rîndurile din 13 dec. 1944: *„Aflu că a murit Nina Eliade. Un val de amintiri se ridică din trecut. Odăiţa ei de sus, din Pasajul Imobiliara; maşina de scris la care a copiat aproape în acelaşi timp* ***Maitreyi*** *şi* ***Femei***; *vizitele de seară în mansarda lui Mircea din Strada Melodiei; neaşteptatul lor amor* (...) *cununia lor civilă, în taină* (...) *anii noştri de prietenie frăţească – şi pe urmă anii de confuzie, de destrămare, pînă la ruptură, pînă la duşmănie, pînă la uitare.* ***Totul e mort, dispărut, pentru totdeauna pierdut***".

RODICA PALADE

Ofensiva diplomatică a preşedintelui Emil Constantinescu

Cînd, în 1993, Ion Iliescu, preşedintele de atunci al României, a vizitat sediul NATO de la Bruxelles, el a spus apropiaţilor săi: „cine ar fi crezut în urmă cu cîţiva ani că vom pătrunde în bîrlogul lupului?" Tocmai pentru că era făcută în particular, această remarcă e de natură să descrie dublul limbaj al unui lider care, prizonier al trecutul său comunist, bătea ipocrit la poarta Occidentului. Deşi Ion Iliescu şi echipa sa n-au încetat nici azi să clameze dorinţa lor de integrare a României în structurile europene şi nord-atlantice, responsabililor occidentali nu le-a scăpat lipsa de sinceritate a celor care nu au trecut cu nimic dincolo de discursuri. Rezultatul: România a fost împinsă în zona dezinteresului cvasitotal.

Doar cu cîteva luni înaintea reuniunii de la Madrid, unde vor fi nominalizate ţările ce urmează să fie admise în NATO, preşedintele Emil Constantinescu încearcă să răstoarne situaţia în favoarea României. Ofensiva sa diplomatică a produs deja o schimbare notabilă: dosarul ţării noastre a fost pus pe masă şi a intrat în discuţie. Dovada: agenţiile de presă înregistrează zilnic declaraţii ale responsabililor occidentali referitoare la lărgirea NATO şi la poziţia României în acest proces.

Turneul diplomatic al preşedintelui Emil Constantinescu (Davos, Bruxelles, Paris, între 31 ianuarie–6 februarie a.c.) a avut drept ţintă prezentarea României ca ţară credibilă şi valabilă, furnizoare de stabilitate şi securitate în zonă, care nu îşi poate concepe viitorul în afara Europei.

Davos

Forumul Economic Mondial de la Davos, „marele bazar al stăpînilor lumii", reuneşte anual crema oamenilor de afaceri şi a politicienilor. Ca să fie admisă la Forum, o companie trebuie să depăşească 1 miliard USD cifră de vînzări anuale, iar băncile trebuie să aibă un capital de peste 1 miliard USD. Cotizaţia membrilor este de 12.000 USD/an pentru companii şi 15.000 USD/an pentru bănci. Taxa de participare: 7.200 USD. Politicienii şi jurnaliştii sînt invitaţi, cheltuielile fiind suportate de Forum. Fondat în 1971 de profesorul genevez Klaus Schwab, Forumul este prezidat din 1996 de Claude Smadja, director general. Sub deviza **„spiritul de întreprindere în interesul general"**, această întîlnire unică a politicienilor, patronilor, sindicaliştilor, specialiştilor universitari şi reprezentanţilor mass-media are deja reputaţia de a fi locul unde s-au tranşat nu doar marile afaceri economice, dar şi cele politice. Criza petrolului, reunificarea Germaniei, situaţia Africii de Sud, conflictul israeliano-palestinian au fost probleme abordate mai întîi la Davos, pe culoare sau la măsuţe înghesuite, fără interpreţi şi fără bodiguarzi.

În acest an, la Davos, preşedintele Emil Constantinescu i-a avut alături pe Ulm Spineanu, ministrul Reformei, Daniel Dăianu, economist-şef al BNR, şi Sorin Dimitriu, deputat şi consilier al preşedintelui.

Principalele întîlniri ale delegaţiei române au fost cu Jacques de la Rosière, preşedinte BERD, cu Árpád Göncz, preşedintele Ungariei, cu Arnold Kaller, preşedintele Confederaţiei Elveţiene, cu Vaclav Klaus, prim-ministrul Republicii Cehe, cu George Soros, om de afaceri, cu Stanley Fischer, asistent principal al directorului FMI, cu Newt Gingrich, speakerul Camerei Reprezentanţilor din Congresul SUA etc. Toate întîlnirile au avut în vedere prezentarea **reală** a României, modificarea situaţiei după alegeri, urgenţa reformei şi necesitatea conlucrării cu organismele internaţionale, pentru obţinerea unui suport financiar **acum**, cînd costurile reformei vor afecta populaţia, care are nevoie de protecţie socială.

După cum relata în *briefing*-ul cu ziariştii români, preşedintele Constantinescu şi-a dat seama că întrebările puse de occidentali în cursul discuţiilor urmăreau să descopere dacă preşedintele de azi al României este un interlocutor valabil. În acest sens, rămîne de notat întîlnirea dintre Emil Constantinescu şi Árpád Göncz, la care preşedintele Confederaţiei Elveţiene, Arnold Koller, s-a oferit ca mediator. Imediat însă mediatorul nu a mai avut de jucat nici un rol, întrucît între Constantinescu şi Göncz discuţia s-a desfăşurat liber şi sincer, pe baza unor relaţii deja normalizate între cele două ţări.

Bruxelles

La Bruxelles, preşedintele Emil Constantinescu i-a întîlnit pe Jacques Santer, preşedintele Comisiei Europene, José Maria Gil-Robles Gil-Delgado, preşedintele Parlamentului European, Jean Luc Dehaene, primul ministru, Luc Van den Brande, primul-preşedinte al guvernului flamand, José Cutileiro, secretar general UEO, regele Albert II, Nicole Fontaine, vicepreşedintele Parlamentului European, Javier Solana, secretar general NATO.

După ce, ani de zile, în contextele internaţionale, România era pomenită doar ca ţară a violenţelor sociale şi interetnice, în care alternanţa la putere întîrzia să se producă, o ţară în care guvernul era aliat cu forţele extremiste, iar copiii abandonaţi constituiau o emblemă, în după-amiaza zilei de 4 februarie, în Parlamentul European de la Bruxelles, mi-a fost dat să aud despre ţara mea cuvinte de laudă şi de admiraţie.

În discursul de întîmpinare, vicepreşedinta Parlamentului European, d-na Nicole Fontaine, nu şi-a măsurat cuvintele în a numi alegerile din '96 din România ca *„superbe, strălucitoare şi simbolice"*, numindu-le *„un mare eveniment european"*. *„Dorim* – a adăugat d-na Fontaine – *ca, după Reuniunea interguvernamentală, România să intre în Uniunea Europeană, iar în acest an să fie nominalizată pentru aderarea la NATO"*.

În alocuţiunea sa, preşedintele Constantinescu, primul reprezentant al României la acest nivel în Parlamentul European, a afirmat răspicat opţiunea fundamentală a ţării noastre pentru integrarea în UE şi NATO. *„Nu concepem un alt viitor al României în afara Europei"* – a precizat Emil Constantinescu.

Apoi a trecut în revistă schimbările produse în România după alegeri: alcătuirea unui guvern din care minoritatea maghiară face parte (punîndu-se capăt disensiunilor interetnice), voinţa politică de a încheia tratatul de bază cu Ucraina, prin asumarea unui sacrificiu istoric privind teritoriile ocupate de URSS, declanşarea luptei împotriva corupţiei şi decizia de a face reforma economică de substanţă şi de a asista situaţia copiilor abandonaţi. Întrebat de parlamentari cum va suporta populaţia chirurgia reformei, preşedintele Constantinescu a răspuns: *„Din discuţiile mele cu cehii şi polonezii, care au traversat episodul dureros al reformei, rezultă că nu există o cale de echilibru între reforma economică dură şi protecţia socială. Efectele pozitive ale reformei se văd în 12–18 luni, cele negative, din prima săptămînă. Iată de ce avem nevoie de ajutor* ***acum****, pentru că noi ne asumăm responsabilitatea, dar există şi o responsabilitate globală"*.

Preşedintele CONSTANTINESCU cu secretarul general SOLANA, la sediul NATO din Bruxelles în 4 februarie 1997

Catherine Lalumière, fosta preşedintă a CE, în vremea intrării României în acest organism, astăzi în Parlamentul European, a dorit să ştie care este reacţia forţelor învinse în alegerile din noiembrie '96. *„Am avut deja consultări cu partidele din opoziţie* – a răspuns preşedintele Constantinescu. *Discuţiile au privit trei probleme: integrarea României în structurile euro-atlantice, lupta împotriva corupţiei şi declanşarea reformei. În primele două chestiuni avem acordul de sprijin, iar în problema reformei există nu o opoziţie directă, ci nuanţe"*.

Supusă unui examen atent al parlamentarilor europeni, România devenea, în răspunsurile preşedintelui Constantinescu, o ţară normală. Mai trebuie adăugat că discursurile preşedintelui – indiferent de temă – nu diferau prin nimic de ceea ce cunoşteam din ţară, de la conferinţele de presă, interviuri şi chiar discuţii libere cu ziarişti, în avion. Şi încă ceva: dacă România ar fi avut încă de acum patru ani un astfel de mesager în Occident, ţara noastră ar fi fost astăzi, fără îndoială, în rînd cu Cehia, Polonia şi Ungaria, ca sigur admise în NATO.

La NATO

Pe monitoarele din Centrul de presă al NATO am putut urmări gesturile amicale ale secretarului general Solana, în întrevederea privată pe care a avut-o cu preşedintele Constantinescu şi care a precedat întîlnirea cu ceilalţi ambasadori ai Alianţei. În alocuţiunea sa, Javier Solana a ţinut ca *„mai întîi să vă felicit călduros, Domnule Preşedinte, pentru rezultatul algerilor care au avut loc în România în luna noiembrie. Felul în care s-a desfăşurat acest important scrutin dovedeşte ataşamentul ţării dv. pentru valorile democratice şi pluraliste. Într-un timp scurt, România a parcurs cu adevărat un foarte lung drum"*.

În discursul său, preşedintele Constantinescu, *„ca mesager al poporului român"*, a afirmat opţiunea fermă a ţării noastre pentru integrare. *„Singurul remediu pentru România de azi este integrarea"*, a subliniat domnia sa, precizînd însă faptul că *„sîntem conştienţi că aderarea implică responsabilitate din partea noastră"*, şi nu refugiul într-un club de vacanţă. Iată de ce alcătuirea unui guvern din care maghiarii fac parte, încheierea tratatelor de bază cu vecinii şi ofensiva împotriva corupţiei fac astăzi din România o ţară credibilă. Prima prezentă în Parteneriatul pentru pace, România doreşte să facă în armată acele reforme care să confere compatibilitate cu NATO. Cît priveşte dimensiunea economică a integrării, ea poate fi luată în calcul atîta timp cît *„am decis demararea reformei"*.

România percepe aderarea la NATO ca pe o asigurare a propriei securităţi, fără a ameninţa securitatea altor state. De altfel, formula preşedintelui Constantinescu **nu NATO se lărgeşte spre Est, ci Estul vine spre NATO** va face, cu siguranţă, carieră.

Văzute de aproape, toate întîlnirile cu reprezentanţi ai înaltelor instituţii europene în turneul Davos-Bruxelles-Paris au revelat faptul că preşedintele Constantinescu este interlocutorul legitimat al României, prin rezultatul scrutinului popular. În acelaşi mod au fost primiţi, la rîndul lor, după 1990, preşedinţii Cehiei şi Poloniei, Havel şi Walesa. Emil Constantinescu este studiat, chestionat şi analizat pentru a cota demersurile ţării. Toţi responsabilii politici, pe care i-am văzut în acest consistent turneu, i-au acordat calitatea şi răspunderea de girant în actuala politică externă a României. Echipa de tehnicieni guvernamentali va avea rolul să netezească drumul prin acţiuni punctuale şi coerente.

Într-una din conferinţele de presă, i-am adresat preşedintelui Constantinescu întrebarea: *„Ce strategie are pregătită pentru cazul în care nu vom fi nominalizaţi la Madrid, ţinînd cont de sacrificiul istoric pe care îl implică încheierea tratatului cu Ucraina şi sacrificiul cerut de costurile reformei?"* Răspunsul a fost ferm: toate acţiunile pe care le întreprindem sînt în primul rînd pentru noi. Preţul pe care îl plătim îl plătim pentru noi, iar calea pe care ţara trebuie s-o urmeze nu este decît cea a integrării în lumea statelor civilizate.

Redacţia: GABRIELA ADAMEŞTEANU **(redactor-şef)**; RODICA PALADE **(redactor-şef adjunct)**; ANDREI CORNEA **(publicist comentator)**; OANA ARMEANU **(şef secţie social)**; MARIAN CHIRIAC **(politic)**; IULIAN ANGHEL **(politic, social)**; DAN PERJOVSCHI **(grafician)**; LUCIAN PIUCĂ **(tehnoredactor)**; RADU DOBÂNDĂ, RODICA TOADER, MARA ŞTEFAN **(corectori)**; MIRCEA IONESCU **(şef serviciu difuzare)**; CONSTANTIN SATALLA, ALEXANDRU PETREA **(difuzare)**; MIHAELA CUCU **(publicitate)**; ALINA CORBU **(contabil-şef)**; IULIANA FLOREA **(casier)**; ADRIANA BOBEICĂ **(secretariat)**; LIDIA CRISTESCU **(procesare text, abonamente)**; CONSTANTIN VĂDUVA **(fotoreporter)**.
Responsabil de număr: IULIAN ANGHEL

Rubrici permanente: ŞERBAN ORESCU, TIA ŞERBĂNESCU, ÉMIL HUREZEANU, N.C. MUNTEANU, CRISTIAN PREDA, RADU CĂLIN CRISTEA **(comentariu politic)**, ILIE ŞERBĂNESCU **(comentariu economic)**, H.-R. PATAPIEVICI **(eseu)**, CEZAR BĂLTAG **(istoria religiilor)**, MAGDA CÂRNECI **(cultură)**, DAN C. MIHĂILESCU **(cronică literară)**, ERWIN KESSLER **(cronică plastică)**, DIANA TURCONI **(reportaj, anchete)**.

Corespondenţi: FEY LÁSZLÓ, IOAN MUŞLEA **(Cluj)**, DANIEL VIGHI **(Timişoara)**

Consiliul 22: MONICA LOVINESCU, VIRGIL IERUNCA, MIHAI ŞORA, ŞERBAN PAPACOSTEA, VIRGIL NEMOIANU, SORIN ALEXANDRESCU, MIRCEA MARTIN, MIHNEA BERINDEI, EMIL HUREZEANU, VLADIMIR TISMĂNEANU, GABRIEL ANDREESCU, SORIN ANTOHI, H.-R. PATAPIEVICI.

Tipărit la FED. Tehnoredactare computerizată: „22".
Redacţia şi administraţia: Bucureşti, Calea Victoriei 120.
Tel 311.22.08, 614.17.76; Fax 311.22.08, 614.17.76
e-mail: r22@r22.sfos.ro, http://www.sfos.ro/culture/22/

Manuscrisele nepublicate nu se restituie

ISSN-1220-5761